

Težak zadatak

Srbija je država svih građana, različitih nacionalnosti i različitih kulturnih identiteta i njena demokratičnost zrcali se i u nastojanju unapređivanja tog bogatstva različitosti, razvojem tolerancije i ravnopravnosti, navodi se, među ostalim, u poruci Skupštine Srbije koja je objavljena u povodu Dana demokracije, 15. rujna. U poruci se navodi i kako je današnja Srbija slobodna, demokratska i sekularna republika, ali i da je demokracija u Srbiji mlada i nedovoljno razvijena i zbog toga se politički čimbenici pozivaju da iskoriste narodno opredjeljenje za demokraciju i da razvijaju demokratski duh i jačaju institucije. Pozivaju se ti politički čimbenici da što više građana uključuju u društvene reforme, da stvaraju sredinu za ekonomski razvoj i bolji život, uz društvenu solidarnost s najugroženijima, a iznad svega pozivaju se na širenje povjerenja u slobodno i pravedno društvo.

U ovoj poruci, koja je objavljena na skupštinskom sajtu, dvije su mi stvari privukle pozornost. S jedne strane zapitala sam se, poput onih koji danonoćno brinu o ustavnosti i zakonitosti Statuta Vojvodine i drugih stvari, je li ovo baš u skladu s Ustavom? Jer u Ustavu piše kako je Republika Srbija država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive. Ali, u redu, to je možda cjepljenje, jer ipak radi se samo o poruci i stilski možda ovako bolje zvuči. U svakom slučaju je pozitivno što se u poruci ističe višenacionalnost kao važna dimenzija srpskog društva, a poštovanje različitosti kao važna dimenzija demokracije.

S druge strane pozornost privlači poziv političkim čimbenicima da šire povjerenje u slobodno i pravedno društvo. E, to je već malo teži zadatak, jer ako je riječ o socijalnoj pravdi teško je danas, kad je već prošlo skoro desetljeće od »demokratskih promjena«, širiti povjerenje kada su brojni radnici ostali bez posla, poljoprivrednici grcaju u kreditima, ne zna se kad će (i hoće li) biti vraćena nepravedno oduzeta imovina dok drugi zgrću bogatstva preko noći a za one najugroženije često nema niti dovoljno obroka u narodnoj kuhinji.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Godina dana od neusvajanja Statuta Vojvodine

PRED REPUBLIČKOM SKUPŠTINOM PRIJEZIME?6

Predsjednik HNV-a Branko Horvat
VIJEĆE SE MORA PROFESIONALIZIRATI7

TEMA

Počela berba kukuruza, stanje u zemljodjelstvu izrazito teško
POLJOPRIVREDNICI TRAŽE VEĆI AGRARNI PRORAČUN10-11

Vojvođani na studiranju u Zagrebu
BUDUĆNOST PO VLASTITOM IZBORU14-15

INTERVJU

Zoran Šangut, predsjednik Udruge pravnika Vukovar 1991.
»IDEMO U STAJIĆEVO S ISPRUŽENOM RUKOM POMIRENJA« 12-13

DOPISNICI

Završene Vinkovačke jeseni

LJUBAV KAO GLAVNI MOTIV16-17

Pripreme za obilježavanje 200. obljetnice izgradnje rimokatoličke župe u Gibarcu

POČELA OBNOVA CRKVE24

Koncert Mješovitog zbora »Rondo Histriae« iz Pule u Baču
KOMUNIKACIJA S VIŠIM GLAZBENIM VRIJEDNOSTIMA 25

KULTURA

Izložba Drage Poljakovića Kovačeva u Subotici
SAMOSTALNO PRED DOMAĆOM PUBLIKOM33

Izložba zagrebačke serigrafije u beogradskoj Galeriji »Grafički kolektiv«
MARKANTNE POJAVE UMJETNIČKOG FENOMENA IZ 60-IH GODINA34

SPORT

Nogometno druženje u Đurđinu
POBJEDA PRIJATELJSTVA44

Pred republičkom skupštinom prije zime?

Iako je pokrajinski tajnik **Tamás Korhecz** »prijetio« referendumentom, a LSV uskraćivanjem potpore Vladi, u DS-u očekuju da Zakon o nadležnostima Vojvodine krajem studenoga prođe republičku vladu, nakon čega bi se Prijedlog statuta i Zakon usuglasili

Pitanje Statuta Vojvodine, koji skoro godinu dana čeka na usvajanje u republičkom parlamentu, prošloga su tjedna s mrtve točke pomaknule dvije izjave – predsjednika države **Borisa Tadića** i pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine **Tamása Korhecza**.

Tadić je o Statutu Vojvodine govorio prošlog četvrtka na prijemu pred odlazak treće generacije studenata u organizaciji Fonda »Dr. Zoran Đinđić«. »Kada neki ljudi u Vojvodini danas žele autonomiju koja se graniči s državom, onda zaboravljaju da je samo sedam minuta razlike između Beograda i Novog Sada ukoliko se ide najsuvremenijim tehničkim sredstvima, a je li potrebno da unutar jedne države na svakih sedam minuta bude drugi državni sustav«, rekao je predsjednik Srbije.

S druge strane, **Tamás Korhecz** je već idućeg dana za novosadski

»Dnevnik« izjavio kako bi u slučaju da vojvodanski Statut ne bude stavljen na dnevni red Skupštine Srbije ni godinu dana nakon njegovog usvajanja u Skupštini Vojvodine, pokrajina mogla raspisati i referendum o tom pitanju. On je još najavio kako bi se pokrajinske vlasti mogle obratiti i Ustavnom sudu, ali i uključiti to pitanje u proces europskih integracija.

Uz to, Korheczovu izjavu pratila je najava Lige socijaldemokrata Vojvodine o uskraćivanju potpore Vladi, ako na dnevni red Skupštine uskoro ne budu stavljeni Statut Vojvodine i Zakon o prijenosu nadležnosti.

TADIĆEV »KORAK DALJE«

Direktor Centra za regionalizam **Aleksandar Popov**, kako piše portal autonomija.info, ocijenio je da navedenom izjavom predsjednik Srbije »ide korak dalje« u odnosu na tako-

der neodređene komentare u vezi sa sudbinom vojvodanskog statuta. »Prije nekoliko mjeseci predsjednik Tadić govorio je kako nije pravedno da samo Vojvodina ima autonomiju, jer asimetričnost, navodno, destabilizira Srbiju. Potom je povezao pitanje Statuta s procesom regionalizacije Srbije, koji može trajati godinama. Također, ovo neustavno stanje proglasio je za javnu raspravu u kojoj je on uočio dvije opcije: onu koja se protivi autonomiji i onu koja je za vraćanje na Ustav iz 1974. A sada je ovom tvrdnjom o pokušaju stvaranja dva sustava u Srbiji otišao još korak dalje. Jer, suština te poruke jest da je predloženi Statut za njega neprihvatljiv i da on smatra da je to što se iz Vojvodine zahtijeva – stvaranje države u državi«, naveo je Popov.

Drukčijeg stajališta je potpredsjednik Srpske radikalne stranke **Milorad Mirčić** koji je izrazio zadovoljstvo što je i predsjednik Srbije **Boris Tadić** oduševljen stavom SRS-a da je Prijedlog statuta Vojvodine neustavan pravni akt, jer se njime stvara država u državi.

ZAKON O NADLEŽNOSTIMA KRAJEM STUDENOG?

Ipak, bez obzira na spomenute izjave, čini se da se strasti oko ovog pitanja polako smiruju. Prema pisanju »Blica«, u DS-u očekuju da Zakon o nadležnostima Vojvodine krajem studenoga prođe republičku vladu, nakon čega bi se Prijedlog Statuta i Zakon usuglasili. Zatim bi Zakon

o prijenosu nadležnosti Vlada, kao službeni predlagatelj, uputila republičkom parlamentu na usvajanje. Realno je očekivati da se ova dva dokumenta nađu na dnevnom redu Skupštine Srbije polovicom prosinca, izjavio je za »Blic« predsjednik Zastupničke grupe DS-a u pokrajinskom parlamentu **Dragoslav Petrović**.

Slična uvjerenja, kada je riječ o Statutu Vojvodine, ali od predsjednika Srbije **Borisa Tadića**, dobio je i lider SVM-a **Istvan Pasztor**. »Nakon razgovora kojeg smo imali prošle srijede, vjerujem da će pokrajinski akti konačno stići pred narodne zastupnike, najkasnije za nekoliko tjedana«, rekao je Pasztor za »Večernje novosti«.

Prema pisanju istog dnevnika, mogućnost raspisivanja referenduma, koju je najavio pokrajinski tajnik za propise i nacionalne manjine **Tamás Korhecz**, i u SVM-u i u LSV-u u srijedu su odbacivali, tvrdeći da bi to destabiliziralo zemlju. Ali, također su poručivali i da će, ukoliko se nastavi ignoriranje Beograda, biti razmotreni svi politički potezi, pa i taj.

D. Bašić Palković

Institut europskih regija podržao Statut Vojvodine

Predsjednik Skupštine Vojvodine **Sándor Egeresi** sastao se u utorak u Salzburgu s direktorom Instituta europskih regija (IRE) **Franzom Schausbergerom**, domaćinom 5. konferencije europskih regija i gradova. Tijekom razgovora je konstatirano da je europska budućnost Srbije izvjesna, ali i kako je neophodno da se u njoj nastavi proces daljnje demokratizacije institucija i čitavog društva, navodi se u priopćenju Kabineta predsjednika pokrajinskog parlamenta.

U tom kontekstu posebno je ukazano na potrebu suštinske decentralizacije i regionalizacije Srbije, uključujući i što skorije usvajanje Statuta Vojvodine i pratećeg Zakona o prijenosu nadležnosti.

Ivana Dulić-Marković napušta dužnosti u pokrajini

Ostavka iz osobnih razloga

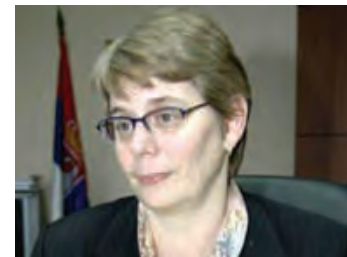
Potpredsjednica G17 plus **Ivana Dulić-Marković** podnijela je u utorak ostavku na mjesto potpredsjednice Izvršnog vijeća Vojvodine i pokrajinske tajnice za regionalnu i međuregionalnu suradnju, potvrđeno je agenciji Beta u Pokrajinskom odboru G17 plus.

Šef zastupničke grupe G17 plus u Skupštini Vojvodine **Aleksandar Radonjić** rekao je agenciji Beta da

je Ivana Dulić-Marković podnijela ostavke iz osobnih razloga i da to nema nikakve veze s odnosom stranke prema aktualnoj politici Izvršnog vijeća Vojvodine.

»Ivana Dulić-Marković ostat će aktivna u politici i neće odlaziti s mjesta potpredsjednice stranke. Na njezina mjesta u pokrajini vrlo brzo će doći netko drugi iz stranke G17 plus«, rekao je Radonjić. Kada je

prošle godine formiran novi saziv Izvršnog vijeća Vojvodine potpredsjednica G17 plus je odbila da bude potpredsjednica pod izgovorom da ne želi biti u pokrajinskoj vladi sa Socijalističkom partijom Srbije, jer je ta stranka »najodgovornija za najveću ekonomsku i moralnu propast Vojvodine u njezinoj povijesti i Vojvodani to ne mogu lako zaboraviti«.

Ivana Dulić-Marković je kasnije svoju odluku promijenila i prihvatila se dužnosti u aktualnom sazivu pokrajinske vlade s obrazloženjem da su socijalisti prihvatili Nacrt Statuta Vojvodine, koji se tada nalazio na javnoj raspravi.

Predsjednik HNV-a Branko Horvat

Vijeće se mora profesionalizirati

S novim Zakonom o nacionalnim vijećima, nacionalno vijeće postaje jedna ozbiljna profesionalna institucija koja će imati svoje ovlasti, ali i svoje obveze i unutar toga se moramo organizirati

Zakon o vijećima nacionalnih manjina, koji regulira način njihovog izbora, financiranja i funkcioniranja, stupio je na snagu. Prema zakonu, vijeće predstavlja nacionalnu manjinu u području službene uporabe jezika, obrazovanja, kulture i informiranja na jeziku nacionalne manjine te sudjeluje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih područja i osniva ustanove iz tih oblasti. Novim zakonom detaljno su regulirana i pitanja vezana za izbor nacionalnih vijeća. Zakon predviđa dva načina izbora: neposredne izbore koji pretpostavljaju sastavljanje posebnog biračkog popisa, i posredne izbore putem elektora. Zakonom su proširene ovlasti nacionalnih vijeća u ostvarivanju prava nacionalnih manjina na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obavješćavanju i službenoj uporabi jezika i pisma.

Koji su koraci koje će Hrvatsko nacionalno vijeće poduzeti kako bi iskoristilo proširene ovlasti koje ovaj zakon daje nacionalno-manjinskim vijećima i kako se pripremate za izbore?

Kao prvo, izrazio bih zadovoljstvo što je taj zakon ugledao svjetlost dana te da ćemo konačno imati uvjete za održavanje izbora za novo Vijeće. Nataloženo je puno toga što je sad već postalo teret i problem u jednom normalnom funkcioniranju nacionalnog vijeća. Sam zakon u ovom obliku koji je usvojen je malo ublažen u odnosu na ono što smo mi u procesu dogovaranja unutar koordinacije nacionalnih vijeća usaglasili. Naime, iako imamo pojedinačna gledišta i svaku nacionalnu zajednicu pa tako i hrvatsku, prati pojedinačna problematika, dosta smo truda učinili u zajedničkom pristupu i nastupu u smislu poboljšanja položaja nacionalnih manjina. Zakon koji je usvojen donosi ozbiljne mogućnosti gdje mi sad imamo dodatnu obvezu organizirati se kako bismo mogli prihvatiti i ustrojiti ono što zakon omogućuje. To znači da nam od sljedećeg tjedna slijedi ozbiljan rad na pripremi,

usuglašavanju i pokretanju određenih inicijativa koje proistječu iz tog zakona kako bismo nacionalno vijeće digli na višu razinu. Ovim zakonom nacionalno vijeće postaje ozbiljna profesionalna institucija koja će imati svoje ovlasti, ali i svoje obveze, i unutar toga se moramo organizirati.

Kako se to planira postići?

U četiri područja za koja je vijeće mjerodavno mi, koji smo još uvijek tu, kao i neko buduće vijeće, imamo obvezu organizirati se i osigurati kadrovsko pokrivanje ili kadrovske zamjene dovodenjem ljudi koji će u tim područjima moći dati svoj puni doprinos i kako bi vijeće moglo odgovoriti na sve zahtjeve koji su mu postavljeni. Konkretno, imamo prevelike probleme u obrazovanju, a to je područje koje je najzahtjevnije i gdje imamo najveći interes kao zajednica. Zakonom je dana široka mogućnost gdje mi trebamo prepoznati u kojem pravcu ćemo ići i odrediti našu strategiju, a to se može učiniti samo uključanjem stručnih ljudi koji poznaju određene oblasti. Moramo uključiti ozbiljan broj relevantnih ljudi koji žele dati svoj doprinos jer želimo te korake činiti maksimalno profesionalno, odnosno maksimalno stručno osmišljeno.

Kako se HNV priprema za izbore?

Zadaća nam je organizirati mogućnost i dati potporu izradi biračkih popisa, jer kad-tad do toga moramo doći. Moje mišljenje je bolje što prije, ako možemo već sada, jer mislim da je to pravi pristup i najdemokračićniji način izbora. To je moguće ostvariti ako se mi svi skupa, pri tome ne mislim samo na HNV već cijelu zajednicu, organizacije, udruge i institucije unutar zajednice uključuje.

Postoje mišljenja da sastavljanje biračkih popisa nije ostvarivo?

Ako je stvaranje biračkih popisa problem, onda će i druga alternativa, elektorski izbori, biti problem. Sljedećih tjedan do deset dana

napraviti ćemo detaljan plan koraka koje ćemo činiti i koje moramo ispoštovati i na temelju toga ćemo animirati sve ljude na tom programu. Kad su izbori u pitanju pravo je svakog pojedinca hoće li ili ne ići na popis, dok su sve naše organizacije i udruge pozvane uključiti se u ovaj proces kako bismo podigli svijest o tome što mi dobivamo. Kada program bude urađen, ići će na sjednicu HNV-a, jer unutar vijeća ima puno ljudi koji su zainteresirani svoje aktivnosti produžiti, osjećaju se i dovoljno snažni i hrabri, a osjećaju i potrebu i dalje djelovati unutar Vijeća.

Želite li se i vi angažirati u budućem sazivu Vijeća?

Ne znam još.

Aktualan je problem racionalizacije školstva, koje naročito pogađa nacionalno-manjinsko školstvo. Priprema li HNV neki prijedlog kojim bi se išlo u susret ovom problemu?

Mi ne želimo stopirati racionalizaciju jer je to neminovnost, ali hoćemo li praviti racionalizaciju samo na manjinskim odjelima koji su u biti mali odjeli s malim brojem učenika? To je izuzetno osjetljiva tema i mi smo molili, a u danom momentu i načinili pritisak, s obzirom da obrazovanje u hrvatskoj zajednici postoji tek osam godina i da imamo problem zaživljavanja obrazovanja na materinjem hrvatskom jeziku, za drugačiji odnos spram nas. Međutim, ako sada znamo da ćemo i sljedeće godine imati problem racionalizacije u školstvu, već od danas, odnosno od sutra kad budemo razgovarali o uklopanju HNV-a u nove postavke zakona, u startu ćemo govoriti o nečemu što ima smisla i što je opravdano. Odjel za obrazovanje je nositelj svega, ali neće samo biti na odjel svaljen teret već ćemo angažirati i druge stručne ljude kojih ima u zajednici. Već dulje vrijeme govorimo i o Hrvatskom školskom centru, u sljedećem mjesecu će se konačno sastati Međudržavno povjerenstvo

Branko Horvat

Republike Hrvatske i Republike Srbije i na toma sastanku će se govoriti i o Hrvatskom školskom centru. To je dug put, to ne ide preko noći i tu dvije države trebaju povući najveće poteze, a na nama je da iskažemo što je nama potrebno.

Ono što je veoma značajno je neminovnost profesionalizacije unutar HNV-a počevši od budućeg predsjednika, predsjednika Izvršnog odbora i resornih članova IO i to će biti stvar sljedećih koraka i dogovora.

Je li riješeno pitanje udžbenika?

To je pitanje riješeno polovično, udžbenici će stići. Ministarstvo još nije odgovorilo, ali se nadamo da će taj odgovor stići. Želimo sve udžbenike imati prevedene i to je obveza države Srbije, a mi smo rekli kako nudimo svoju pomoć kod prevoditelja i stručnog pristupa i dogradnje obveznih 30 posto sadržaja vezanih uz nacionalnu kulturu. Mnoga pitanja su nedorečena kad je u pitanju obrazovanje i komunikacija s Ministarstvom obrazovanja ne ide onako kako bismo mi željeli.

J. Dulić

PREDSJEDNIČKI IZBORI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Utrka za trećeg stanara na Pantovčaku

Osim kandidata s ozbiljnim šansama, koje nude najjače stranke HDZ i SDP, u igri su i jaki neovisni kandidati, kao i oni iz manjih stranaka, a tu su i neizbježni cirkusanti, željni svojih pet minuta slave

Građani Republike Hrvatske u prvoj polovici sljedeće godine biraju novog predsjednika, trećeg po redu od osamostaljenja. Naime, po Ustavu Republike Hrvatske predsjednik države ima pravo biti biran u dva uzastopna mandata od po pet godina, tako da se aktualni predsjednik *Stjepan Mesić*, bez obzira što je u svim anketama trenutačno najpopularniji hrvatski političar, nema pravo još jednom kandidirati te mu mandat istječe u veljači sljedeće godine.

Odlaskom *Stjepana Mesića* Hrvatska zaokružuje prvu i najvažniju etapu u svome postojanju, od porođajnih muka početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, preko nametnutog joj agresorskog rata te ulaska u Ujedinjene narode i NATO savez, dok se ulazak u Europsku Uniju, nakon prošlotjednog prestanka desetomjesečne slovenske blokade pregovora, očekuje potkraj 2011. godine.

PRVI DRUGI PREDSJEDNIK

Bez obzira na kontroverzne poteze koje su znali povlačiti oba dosadašnja predsjednika u toj fazi hrvatskog odrastanja do punoljetnosti mlade hrvatske državnosti, oni će, nesumnjivo, zlatnim slovima ostati zabilježeni u novijoj hrvatskoj povijesti, u kojoj su ostavili dubok, neizbrisiv trag.

Prvi hrvatski predsjednik dr. *Franjo Tuđman* ostat će svakako zapamćen kao utemeljitelj Republike Hrvatske i pobjednik u Domovinskom ratu, dok je njegov nasljednik *Stjepan Mesić* jedan od rijetkih političara u svijetu, ako ne i jedini, (dakako, tu podrazumijevamo zapadni tip demokracije), koji se može pohvaliti da je u svojoj bogatoj političkoj karijeri bio predsjednikom dviju država (jedan mandat u SFRJ i dva mandata u RH), da je, također, bio zastupnikom dvaju parlamenata, nezavisni zastupnik u Saboru Socijalističke Republike Hrvatske u okviru SFRJ i kasnije kao član HDZ-a u Saboru RH, da je obnašao sve najviše dužnosti u Republici Hrvatskoj, od predsjednika Vlade do

predsjednika Sabora, a kao što smo već ustvrdili političku karijeru će završiti kao predsjednik Republike Hrvatske u dva mandata.

PREDSJEDNIČKI KANDIDATI I PROGRAMI

Premda kampanja za predsjednika države još nije službeno ni počela, zanimanje za radno mjesto »predsjednik RH« je doista veliko, a sudeći po broju prijavljenih predsjedničkih kandidata, kao i onih koji su svoju kandidaturu tek najavili, potvrđuje se šaljiva teza da Hrvatska

nog političkog iskustva (znanstveni suradnik Instituta »Ivo Pilar« dr. *Josip Jurčević*, urednik kulture TV emisije HRT-a »Latinica« *Denis Latin* ...), kao i o političarima trenutačno marginalnih stranaka i pojedinaca (*Vesna Škare- Ožbolt*, *Damir Kajin*, *Vesna Pusić* ...). U tu skupinu spada i dr. *Dragan Primorac*, bivši ministar obrazovanja u Vladi premijera dr. *Ive Sanadera*, koji se još nije kandidirao, ali sa svoje web stranice poručuje: »Moja vizija je uspješna i ponosna Hrvatska«.

I treću skupinu kandidata za mjesto na Pantovčaku čine predsjedni-

dugogodišnji član HDZ-a, a odlukom da se kandidira automatski je isključen iz stranke te postao nezavisni kandidat. U borbu za Pantovčak *Vidošević* se uključio iz iskustva s nedavno održanih lokalnih izbora, na kojima su, kao neovisni kandidati, sudjelovali, a ponegdje i uspjeli, i brojni poduzetnici kao *Željko Kerum* koji je postao splitski gradonačelnik, ili *Plinio Cuccurin*, koji se skoro izborio za poziciju istarskog župana. Ukoliko svoju kandidaturu potvrdi i dr. *Dragan Primorac*, koji je također član HDZ-a i koga čeka ista sudbina kao i *Vidoševića*, HDZ će biti

Franjo Tuđman

Stjepan Mesić

osim »samo« 110 registriranih političkih stranaka ima i onoliko predsjedničkih kandidata koliko ima potencijalnih birača.

Kada bismo sve te silne predsjedničke kandidate analizirali po njihovim »predizbornim programima« i političkoj težini mogli bismo ih okvirno podijeliti u tri skupine. Prva je ona najbrojnija, mogli bismo je kolokvijalno nazvati »cirkusanti«, a radi se o društveno irelevantnim pojedincima za koje nitko nije čuo i koji kao predizborni program ne nude ništa, odnosno nude same sebe, vjerojatno uživajući u medijskoj pozornosti i svojih pet minuta slave.

Za razliku od ove prve skupine čije su šanse ravne nuli i koji vjerojatno neće niti skupiti deset tisuća potpisa potrebnih za predsjedničku kandidaturu, drugu skupinu čine oni kandidati čije su šanse razmjerno male, a radi se uglavnom o poznatim javnim osobama, ali bez potreb-

ki kandidati s ozbiljnim šansama za pobjedu, nominiranim od dviju najjačih hrvatskih političkih stranaka – vladajućeg HDZ-a i oporbenog SDP-a. Riječ je o dr. *Andriji Hebrangu*, istaknutom članu HDZ-a koji je već dvadesetak godina u politici i dr. *Ivi Josipoviću*, pravniku i profesoru Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je na unutarstranačkim izborima u SDP-u pobijedio svojeg konkurenta prof. *Ljube Jurčića*.

U ovoj skupini ozbiljnih kandidata je i *Nadan Vidošević* koji se u predsjedničku utrku uključio s dosadašnje pozicije predsjednika Hrvatske gospodarske komore i Uprave »Kraša«, a i program kojim nastupa pretežno je gospodarski orijentiran i kampanju gradi pod parolom »Treći hrvatski predsjednik, jamac gospodarske stabilnosti«. Zanimljivost kandidature *Nadana Vidoševića* jest činjenica da je on

stranka koja u predsjedničke izbore ide s tri svoja dosadašnja člana, što nesumnjivo vodi disperziji glasova, a to izravno ide u korist najjačem protukandidatu. Slična situacija mogla bi se dogoditi i SDP-u ukoliko se u predsjedničku utrku uključiti zagrebački gradonačelnik *Milan Bandić* koji već mjesecima daje dvosmislene izjave i neprestano hoda po rubu predsjedničke kandidature, svjestan da će ukoliko se kandidira biti ozbiljan kandidat, ali sukladno Statutu svoje stranke automatski biti brisan iz članstva SDP-a, što bi u konačnici moglo izazvati i raskol u toj stranci. Na pitanje kakvog bi nasljednika želio, predsjednik Mesić je odgovorio kako je važno da budući predsjednik zastupa tri ključna načela kojima se i on vodio, a to je dosljedno promoviranje antifašističkih vrijednosti, beskompromisna borba protiv korupcije, te zalaganje za suživot i razvoj dobrosusjedskih odnosa u regiji.

Zlatko Žužić

Hrvatska nastavlja put u EU

Srbija u očekivanju bijelog Schengena i u strahu od masovnog otpuštanja i racionalizacije državnog aparata

Pristupni pregovori Republike Hrvatske s Europskom Unijom bit će nastavljeni već početkom listopada. Rezultat je to početka uspješnog raspletavanja hrvatsko-slovenskog čvora koji je proljetos zaustavio zatvaranje otvorenih i otvaranje novih poglavlja pregovora, te ulazak Hrvatske u EU odgodio za neodređeno vrijeme.

Nakon sporazuma kojeg su proteklih dana postigli hrvatska premijerka *Jadranka Kosor* i slovenski premijer *Borut Pahor*, a koji se na objema stranama, pa i na trećoj, europskoj, uz određene iznimke ocjenjuje kao uspješan i kompromisan, švedski je premijer *Fredrik Reinfeldt* u svojstvu predsjedajućeg Europskom Unijom zakazao održavanje Međuvladine konferencije o pristupanju Hrvatske EU. Kao datum konferencije odredio je petak, 2. listopada.

VANJSKI PRITISAK

Švedsko predsjedništvo ujedno pozdravlja to što su se hrvatska i slovenska strana usuglasile da će nastaviti pregovore o graničnom sporu, podrazumijevajući da granični spor ili predaju arbitražnom sudu ili sklope dvostrani ugovor o zajedničkoj državnoj granici u skladu s glavnim prioritetima izraženim u Pristupnom partnerstvu s Hrvatskom i s namjerom da ih ispune.

Iako se u hrvatskim medijima već javljaju komentari tipa – Hrvatska Sloveniji poklanja teritorij, bivši je premijer *Ivo Sanader* svojoj nasljednici čestitao na uspjehu. S druge strane, dogovor Kosor-Pahor dobio je potporu slovenskog parlamenta, što je, uz jamstva hrvatske premijerke, dužnosnicima EU bio dovoljan signal za hitri nastavak pregovora o pristupanju Hrvatske EU. No, i Pahor je slovenskim zastupnicima morao nijekati da u pregovorima s Jadrankom Kosor Slovenija nije dobila ništa.

Dosadašnje prilično tvrde stavove i jedne i druge zemlje očito je ublažio pojačani pritisak iz EU,

Raspletavanje čvora: Borut Pahor i Jadranka Kosor

kojoj u ovoj fazi očito ne odgovara potpuni zastoj u primanju novih, u EU već od ranije viđenih članica. Island je sve bliži ulasku u EU, a

Hrvatska je odavno označena kao buduća 28. članica unije država i sada se taj njen ulazak ponovno počinje nazirati.

Carl Bildt: Važno je povjerenje

Živa javna rasprava u Hrvatskoj i Sloveniji glede tumačenja dogovora čelnika dviju vlada očekivana je, ali ono što je važno jest uzajamno povjerenje koje je uspostavljeno između ključnih ljudi, izjavio je u utorak u Bruxellesu švedski ministar vanjskih poslova Carl Bildt.

»Mislim da imamo situaciju u kojoj su i Hrvatska i Slovenija pobjednice. Sjećam se kad smo se tim pitanjem bavili u kasno proljeće, kada su propali pregovori, da sam tada rekao da će obje zemlje biti gubitnice, ako se tako nastavi. Mislim da je to shvaćeno i sada imamo pobjedničku situaciju za obje zemlje i moj je dojam da je uspostavljen element povjerenja između zemalja, između ključnih ljudi koji se time bave, što je vrlo obećavajuće za budućnost«, rekao je Bildt na konferenciji za novinare održanoj po završetku sastanka ministara vanjskih poslova EU-a.

»Hoće li o tome biti živahne javne rasprave u obje zemlje? Vrlo vjerojatno, gotovo sigurno, ali važno je povjerenje koje je uspostavljeno i vodstvo na europski način koje su pokazali Zagreb i Ljubljana«, odgovorio je Bildt novinarima zamoljen da komentira razlike u tumačenju dogovora Kosor-Pahor te je li Slovenija preuzela obvezu da bilateralna pitanja neće koristiti za blokiranje hrvatskih pregovora.

Na upit da komentira najavu slovenskog ministra vanjskih poslova Samuela Žbogar da Slovenija neće deblokirati sva poglavlja, nego samo ona koja su bila blokirana zbog navodnog prejudiciranja granice, Bildt je istaknuo da »nema što dodati ovome što je rekao«.

SKIDANJE S GRBAČE

U Srbiji se, opet, sve glasnije ističe kako su ispunjeni svi uvjeti za ulazak na bijeli Schengen, što je obećanje neispunjeno još malo pa 10 godina. Istina je da su šanse sada za to veće nego prije, jer su o tome odluku u međuvremenu donijeli i u EU, no sve dok se za vize bude moralo čekati pred veleposlanstvima u Beogradu, to pitanje nitko neće moći smatrati riješenim.

Ono što beogradski državni vrh u ovom momentu najviše zaokuplja, to je obveza »reforme« državnog aparata, odnosno, narodskije rečeno, otpuštanje velikog broja državnih činovnika na svim razinama vlasti, od državne, preko pokrajinske, do gradskih i općinskih. Ministrica financija *Diana Dragutinović* najavila je otpuštanje 14.000 zaposlenika u državnoj upravi, što je polovica od njihovog ukupnog broja. Time bi se, kaže ona, uštedjelo 14 milijardi dinara, za otpremnine bi otišlo 7 milijardi, te bi država ukupno uštedjela 7 milijardi dinara. Problem je, međutim, što čitava akcija »reforme« nije inspirirana iskrenom željom vlasti da se građani rasterete održavanja iznimno skupog državnog aparata, nego udovoljavanje zahtjevima Međunarodnog monetarnog fonda, koji u listopadu treba odlučiti o drugoj i trećoj tranši pomoći, iznenada otkazanoj prošlog mjeseca. Brzina kojom se otpuštanja pripremaju, uz najavljenу kaznu za ministre koji ne pripreme planove racionalizacije zaposlenika u svojim resorima, pokazuje da bi ovoga puta stvar ipak mogla uspjeti, makar i privremeno. Jer, frapantan je podatak da je državni aparat prije prevrata 2000. godine brojao upola manje ljudi nego sada. Više od pukog otpuštanja ljudi značila bi nekakva vrsta jamstva da nove garniture političara nakon svakog ciklusa izbora neće ponovno za sobom u državni aparat dovlačiti vojsku svojih političkih i stranačkih poslušnika, i time ponovno na grbaču građana natovariti namet koji nije neophodan.

Z. Perušić

POČELA BERBA KUKURUZA, STANJE U ZEMLJODJELSTVU IZRAZITO TEŠKO

Poljoprivrednici traže veći agrarni proračun

Na sastanku u Novom Sadu s ministrom poljoprivrede Sašom Draginom, predstavnici Zadružnog saveza Vojvodine i direktori nekoliko zemljoradničkih zadruga zatražili utrostručenje agrarnog proračuna za sljedeću godinu * Seljaci iscrpli sve rezerve, a po završetku ciklusa proizvodnje ostvaruju gubitak, kaže direktor ZZ Salaš iz Subotice Josip Anišić

Poljoprivredni proizvođači još od ovogodišnje proljetne sjetve upozoravaju da je domaća poljoprivreda u iznimno teškoj situaciji. Prema mišljenju mnogih, domaća poljoprivreda je na najnižim granama u posljednjih deset godina. U ozračju takvih alarmantnih upozorenja, republički ministar poljoprivrede *Saša Dragin* razgovarao je prošloga tjedna u Novom Sadu s predstavnicima Zadružnog saveza Vojvodine i direktorima nekoliko zemljoradničkih zadruga. Član Izvršnog odbora Zadružnog saveza Vojvodine i direktor zemljoradničke zadruge Salaš iz Subotice *Josip Anišić* kaže kako je na sastanku zatraženo da republička vlada za sljedeću godinu utrostruči agrarni proračun u odnosu na ovogodišnji, jer poljoprivredna proizvodnja s prerađivačkom industrijom puni 30 posto republičkog proračuna, od čega se seljacima malo vraća.

Kao osnovni razlog za prazne džepove ovdašnjih seljaka, Josip Anišić vidi u činjenici da su poljoprivredni proizvođači u zemljama u okruženju subvencionirani od države najmanje 300 eura po hektaru, zbog čega su cijene njihovih proizvoda na tržištu poljoprivrednih proizvoda niže i zbog toga su u prednosti u tržišnoj utakmici u odnosu na domaće proizvođače. Niske cijene na tržištu utječu i na ovdašnje niske otkupne cijene žita i ulja, kao i drugih poljoprivrednih proizvoda, te seljaci tako jedva uspijevaju pokriti svoje troškove proizvodnje, bez mogućnosti zarade.

BEZ POVEĆANJA SUBVENCIJA SELJACI U GUBITKU

»Mali proizvođači i farmeri, koji imaju proizvodnju u većem obujmu, u veoma su nepovoljnoj situaciji. Ovdje ne govorim, naravno, o veleposjednicima. Borimo se za veći agrarni proračun, jer je svima jasno kako su tržišna vrata širom otvorena. Kod nas se mogu uvoziti i prodavati poljoprivredni

proizvodi, dok za izvoz domaćih poljoprivrednih proizvoda postoje razna ograničenja. Ne plašimo se konkurencije, ali u tržišnoj utakmici morali bismo imati bar približno iste uvjete za proizvodnju, što sada nije slučaj. Sadašnji poticaji za seljake od strane države nisu dovoljni za sudjelovanje u tržišnoj utakmici. Ovdašnji proizvođači nemaju ništa protiv usporedbe i utjecaja cijena poljoprivrednog tržišta, ali moramo imati iste uvje-

te proizvodnje. Nemam ništa protiv da poticaj ne dobivaju tzv. tajkuni, kao ni »liječnici, inženjeri, odvjetnici«, kako to kaže ministar Dragin, dakle oni koji se ne bave izravno proizvodnjom, ali veće poticaje moraju dobiti seljaci, jer bi se seljak tek s poticajem od 300 eura mogao nositi s konkurencijom u okruženju, pokriti troškove i ostvariti određenu zaradu. Sadašnji poticaj od 130 eura po hektaru nije za to dovoljan. I što se sada doga-

đa? Na tržištu se pojavljuje poljoprivredna roba čija je proizvodnja subvencionirana u mnogo većoj mjeri od proizvoda ovdašnjih proizvođača«, kaže Josip Anišić o razlozima izrazito teškog stanja domaćeg agrara i ističe kako su seljaci iscrpli sve rezerve, a sada po završetku ciklusa proizvodnje ostvaruju gubitak, jer zbog niskih cijena svojih proizvoda ne mogu pokriti troškove proizvodnje.

»Mislim kako niti priča ministra Dragina o proizvođačima mlijeka, koju sam čuo na sastanku u Novom Sadu, ne 'stoji' baš u cijelosti. Ministar kaže kako proizvođač više ne može živjeti od pet krava i da to mlijeko nije dovoljno čisto. U redu, i sad kad se takva proizvodnja polako eliminira, napravljeno je na stotine malih farmi s 50 krava. Seljaci su se zadužili, a cijena mlijeka je pala i sada ne mogu vraćati te kredite. I što sad? Nema više 'zaostatka' od ranije proizvodnje, seljaci nemaju ušteđevine. Treba li spominjati i zastarjelu mehanizaciju čiji popravak mnogo košta, a opet, ako se kupi nova mehanizacija putem kredita, seljak teško može otplaćivati obroke.«

Josip Anišić

Poljoprivredne zadruge

Na sastanku s ministrom Draginom bilo je riječi i o radu zemljoradničkih zadruga. Istaknuta je potreba osuvremenjivanja Zakona o poljoprivrednim zadrugama koji je donijet prije 20 godina, a iznijeto je i stanovište da zemljoradničke zadruge trebaju više sudjelovati u aktivnostima prilikom realizacije subvencioniranja.

»Primjerice, seljaci su mogli kupiti početkom kolovoza subvencionirano umjetno gnojivo preko Produktne berze u Novom Sadu, ali minimalna količina koja se mogla kupiti bila je 25 tona, a ta količina ne treba manjim proizvođačima. Zbog toga je prilikom prodaje subvencioniranog umjetnog gnojiva bilo važno da su i zemljoradničke zadruge imale pravo na kupovinu subvencioniranog umjetnog gnojiva, od 25 tona, pa do maksimalne količine od 500 tona, što je omogućilo da zadruge mogu prodavati proizvođačima i manje količine umjetnog gnojiva prema potrebama brojnih manjih proizvođača. Zadruge bi trebale imati veću ulogu u sadašnjem sustavu subvencioniranja«, kaže Josip Anišić.

STRATEŠKI STIMULIRATI PROIZVODNJU

Bezbroj je puta postavljeno pitanje - gdje je rješenje problema domaćeg poljoprivrede? Kako se čini, prije svega, bez jasne vizije i strategije razvoja poljoprivrede, neće se moći jačati konkurentnost i »grabiti« naprijed. Postoji nacionalni poljoprivredni program, ali još nije usvojen od strane Vlade. Tako imamo situaciju da se »vatrogasnim mjerama« pokušavaju ublažiti teški uvjeti u kojima se odvija domaća poljoprivredna proizvodnja. Činjenica je i da se uvozom poljoprivrednih proizvoda puni državni proračun kroz carine, ali ostaje i pitanje - kakva je zaštita domaćeg proizvođača i prerađivača? Jednako tako stoji činjenica da se teško može govoriti o strategiji

Poranila berba kukuruza

»**B**erba ovogodišnjeg roda kukuruza već je počela. Visoke temperature su ubrzale sazrijevanje svih ratarskih usjeva i zbog toga je berba kukuruza počela prije nego što je uobičajeno. Procjenjuje se da se od ovogodišnje berbe može očekivati prosječni prinos od 4 tone po hektaru. Kukuruz se može skladištiti i u klipu i u zrnju, može se čak ostaviti i na njivi do proljeća, a može se prodavati tijekom cijele godine. To su razlozi zbog kojih se poljoprivredni proizvođači rado odlučuju za sadnju kukuruza. No, plašim se da će se nakon usporedbe s troškovima ulaganja seljak ponovno upitati: zašto sam radio? Kada se usporede troškovi i prihodi, seljak će opet biti otprilike na nuli. A ne može seljak uvijek biti na nuli«, kaže Josip Anišić.

razvoja poljoprivrede u uvjetima kada je agrarni proračun manji za 40 posto u odnosu na prošlu godinu.

»Agrarni proračun je u odnosu na prošlu godinu znatno manji. Prošle godine je iznosio 27,6 milijardi dinara, a ovogodišnji je skoro prepolovljen. Poljoprivreda zajedno s preradačkom industrijom puni 30 posto republičkog proračuna, a izdvaja se 2,5 posto za agrarni proračun. Seljacima se govori kako Međunarodni monetarni fond državama u Europi sugerira da ne može biti više od 2,5 posto izdvajanja iz državnog proračuna u agrarni proračun. No, pogledajmo činjenice. U Njemačkoj primarna poljoprivredna proizvodnja puni 1,42 posto državnog proračuna, a izdvaja se 2 posto iz proračuna za agrarni proračun. Eto usporedbe s našom situacijom. Borimo se već dugo na tržištu, a nemamo iste uvjete. Nedaće ovdašnjih poljo-

privrednih proizvođača dodatno je uvećala i svjetska recesija, žitarice i uljarice na tržištu nemaju visoku cijenu, a ovdašnji seljaci moraju proizvoditi i za izvoz, jer naše tržište nije dovoljno veliko za prinose s ovoliko hektara obradive površine«, kaže Josip Anišić i naglašava nužnost postojanja strategije razvoja poljoprivrede da bi se ovdašnja proizvodnja učinila konkurentnom.

»Problem je i što se nekontrolirano stimuliraju neki oblici proizvodnje. Znalo se da će biti problema s otkupnom cijenom mlijeka, a omogućene su subvencije za osnivanje novih farmi krava. Novac se mora pametno uložiti. Stimulira se podizanje novih voćnjaka, dok se u susjednoj Mađarskoj stimulira onaj tko iskrči voćnjak, znači potiče se smanjenje voćarske proizvodnje. Hoću reći kako mora postojati strategija razvoja poljoprivredne proizvod-

nje. Znamo, primjerice, da države ne tretiraju pšenicu kao običnu trgovačku robu. Ako se zna da ima viška pšenice na tržištu, manje će se sijati, država će obarati cijenu i rješavati plasman. Ministarstvo poljoprivrede vidi kako je seljaku teško, ali se ne može samo izboriti za određene zahtjeve. Ministarstvo bi trebalo tražiti podršku zemljoradničkih zadruga, svih seljaka, ali i medija da bi se moglo izboriti za svoje zahtjeve unutar Vlade.«

I PROIZVOĐAČI MESA ODAVNO SAMO PREŽIVLJAVAJU

Ministar poljoprivrede Saša Dragin potvrdio je prošloga tjedna vijest da je skinuta zabrana izvoza termički obrađivanih suhomesnatih proizvoda od domaćeg mesa za zemlje Europske Unije, koja je važila od ožujka. Za klaonice je sigurno dobra ova vijest, ali mogućnost

ove prodaje ograničena je na izvoz proizvoda koji su termički tretirani na preko 70 stupnjeva Celzijevih, a to su gotova jela, paštete, salame, polutrajne kobasice. To znači da se proizvodi iz viših cjenovnih kategorija, kao što su šunka, kulen, pančeta ili čajna kobasica, neće naći u ponudi za europsku trpezu. Jedno od pitanja koja se postavljaju je - kako će se domaći klaoničari uključiti na europsko tržište na kojem se svinjska polutka prodaje približno cijeni tovljenika u Srbiji - 150 dinara za kilogram? Ne radije sigurno niti vijest da se u Subotici i okolici izjednačila ili skoro izjednačila cijena za prasad s cijenom za tovljenike, što znači da se proizvođači ne odlučuju na uzgoj, jer to smatraju nesigurnom proizvodnjom.

»Subotički buvljak i tržnice 'puni' su raznih suhomesnatih proizvoda iz Mađarske, a upola cijene su nego ovdašnji takvi proizvodi. Znači, ponovno stižemo do priče o nužnosti većih poticaja. Također, moramo se izboriti da ovdašnji preradači mogu izvoziti svinjsko meso, a ne samo suhomesnate proizvode od svinjskog mesa termički tretirane, kao što je sada slučaj. Postoji i mogućnost izvoza goveđeg mesa na europsko tržište već niz godina, ali jednostavno nemamo dovoljno goveda. U posljednjih dvadeset godina stočarstvo bilježi negativnu stopu rasta. Dopušten je izvoz 8000 tona goveđeg mesa, a izveze se tek oko 1500 tona. I proizvođači mesa odavno samo preživljavaju. Naše stočarstvo veoma zaostaje za europskim zemljama, a siguran sam da proizvođači i preradači mogu ispuniti sve zahtjeve za probirljivo europsko tržište, ali im je potrebna pomoć države«, kaže Josip Anišić.

Zvonko Sarić

Stočarstvo bilježi pad

ZORAN ŠANGUT, PREDSEDNIK UDRUGE PRAVNICA VUKOVAR 1991.

Idemo u Stajićevo s ispruženom rukom pomirenja

Razgovor vodio: Tomislav Vuković

»Upravo zato, da se logori nikada i nikome više ne dogode, te da se individualizira krivnja svih onih koji su počinili zločine u tim logorima, trebaju se obilježiti svi logori, kako bi postali mjesta pijeteta, sjećanja, šutnje, molitve...«

»Vukovarski branitelji, ranjenici i civili običi će 3. listopada koncentracijski logor Stajićevo kod Zrenjanina u Srbiji u koji su dovedeni i mučeni nakon pada Vukovara te će tom prigodom otkriti spomen-ploču u čast svim žrtvama logora, najavili su na konferenciji za novinare organizatori – Udruga pravnika Vukovar 1991. i Udruga branitelja logoraša Domovinskog rata (UBLDR).

Cjeloviti popis zatočenih u tom logoru ne postoji, no procjenjuje se kako je kroz Stajićevo prošlo oko 1700 osoba. Nije poznat ni točan broj ubijenih, a samo jedan čuvar zarobljenika, Ivica Vuletić, na suđenju u Osijeku nabrojio je 136 ubijenih osoba. On je osuđen na 20 godina zatvora i drugi dio kazne izdržava u Republici Srbiji koja je tu presudu priznala.

Članovi udruga posjećuju logor kako bi odali počast braniteljima i civilima koji su bili žrtve mučenja

te kako bi potaknuli obje države da procesuiraju odgovorne.

Po dva autobusa krenut će iz Zagreba i Vukovara i jedan iz Varaždina, a među posjetiteljima bit će predstavnici Crkve, Vlade, Sabora i Ministarstva unutarnjih poslova, najavili su predstavnici udruga.

Bivši logoraši običi će logor, položiti vijence i otkriti spomen-ploču, a u sklopu posjeta bit će održana i misa.

Predstavnici Udruge pravnika Vukovar 1991. Zoran Šangut i Perko Kovačević te Ilija Ačkar iz UBLDR-a rekli su kako logor idu posjetiti u miru s namjerom da sve žrtve budu obilježene, a time ujedno žele poduprijeti i inicijativu obilježavanja svih logora na području bivše Jugoslavije.

Autor romana »Ništa lažno«, branitelj Predrag Matić-Fred, koji je prošao tri srpska logora, rekao je kako su nakon dva tjedna zatočeništva u logor Stajićevo došli

predstavnici Crvenog križa te da su ih čuvari nakon toga »samo premlaćivali«.

U crkvi Svetog Križa u zagrebačkom naselju Siget danas će biti održana misa za sve ubijene u logoru – glasila je vijest objavljena u ponedjeljak 14. rujna u hrvatskoj javnosti. Ona je mnoge, vjerojatno, iznenadila, jer začuđuje tako kategorički i samouvjereni nastup bivših zatočenika logora Stajićevo. Naime, dobro je podsjetiti se kako je njihov ne tako davni posjet članicima zrenjaninske općine izazvao u dijelu tamošnje javnosti prilično veliku buru i protivljenje, pa se postavlja opravdano pitanje – što se to u međuvremenu dogodilo da se sada, ne samo ne dovodi u pitanje sam odlazak, nego je već određen i njegov datum? Stoga smo o svemu porazgovarali »in medias res«, s jednim od ključnih osoba u cijeloj organizaciji – predsjednikom Udruge pravnika Vukovar 1991. Zoranom Šangutom.

Već iz samoga naziva Udruge koju vodi, nije teško zaključiti kako je rođeni Vukovarac, godine 1991. uključio se u obranu rodno grada, zarobljen je 19. studenoga iste godine, nakon čega je s tisućama sumješтана odveden u logore u Srbiji: Srijemska Mitrovica, Stajićevo i Niš, a razmijenjen je 27. ožujka 1992. u Nemetinu. Po povratku nastao je studirati Pravni fakultet u Zagrebu, gdje je i diplomirao te danas radi u Croatia lesingu.

DOGOVOR HRVATSKOG I SRPSKOG MINISTARSTVA

HR: Zbog čega ste osnovali strukovnu udruhu zajedno s kolegama pravnicima, a niste išli, uvjetno rečeno, u širinu?

Zbog vrlo jednostavnog razloga – za naš temeljni i prvotni cilj najviše su nam bili potrebni pravnici, jer smo željeli pomoći svim vukovarskim povratnicima da ostvare ustavnu jednakost sa svim ostalim građanima Republike Hrvatske u otkupu stanova. Kao što je poznato, nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u Vukovaru je ostalo oko 10.000 neotkupljenih stanova za bivše nositelje stanarskoga prava. Pred Vukovarcima se, na prvi pogled, našla nepremostiva vremenska prepreka, jer je Zakon o otkupu stanova za tu kategoriju građana vrijedio samo do 15. listopada 1997. Međutim, mirna je reintegracija, kada smo uopće mogli započeti ostvarivati spomenuto pravo otkupa, započela kasnije, tj. 15. siječnja 1998. Mi smo, dakle, bili »otpisani«, pa smo se zato odlučili na organiziranje, a budući da je riječ ipak o prvotno pravnome području, jasno je da su pravnici mogli najviše pomoći. Zato smo u rujnu 2002. registrirali našu Udrugu pravnika Vukovar 1991. i tako smo krenuli u akciju pomalo i proširujući djelatnost, što se vidi iz brojnih naših kasnijih inicijativa.

HR: Što se konkretno dogodilo od vašeg zadnjeg posjeta Zrenjaninu da ste mogli prilično samouvjereno najaviti dolazak ne malog broja bivših zatočenika?

Mi smo u Republici Hrvatskoj obavili razgovore u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija i Ministarstvu unutarnjih poslova te smo od njih dobili obećanja kako će oni putem redovne procedure o tome obavijestiti svoje kolege u Republici Srbiji te da na tom području već postoji uspješna suradnja između dviju država.

IZ POVIJESTI NISMO DOVOLJNO NAUČILI

HR: Što poručujete onima koji nisu blagonaklono gledali na vaše razgovore u Zrenjaninu, a jednako se tako protive i vašem skorašnjem dolasku?

Želim jasno i glasno poručiti svim građanima Vojvodine i Zrenjanina da je naš prvotni cilj dolazak u miru. Kao i sve žrtve logora ovoga svijeta, tako smatram da i mi imamo pravo obilježiti mjesta na kojima su ljudi stradali. U tom smislu naša inicijativa nije ograničena, ona polazi od osnovnog načela da se oda počast nevino stradalima, pa se zalažemo da se jednako tako obilježe sva stradalnička mjesta na prostorima na kojima je bjesnio rat 90-ih godina prošloga stoljeća. Više sam puta izjavio kako bez ikakve zadržke osuđujem sve logore nastale u Drugome svjetskom ratu, od najvećega u Jasenovcu do manje poznatih, ali se bojim da iz te tragične povijesti nismo dovoljno naučili. Upravo zato, da se logori nikada i nikome više ne dogode, te da se individualizira krivnja svih onih koji su počinili zločine u tim logorima, trebaju biti obilježeni svi logori, kako bi postali mjesta pije-teta, sjećanja, šutnje, molitve... To konkretno znači, da mi dolaskom u Stajićevo ne osuđujemo narod, ne generaliziramo, ne prejudiciramo, ne uopćavamo, čak ne osuđujemo ni sve stražare koji su tamo bili, zbog časnih primjera i postupaka pojedinaca među njima, no, oni koji su kršili Ženevske konvencije o postupanju prema zarobljenicima, koji su gazili osnovna ljudska prava i dostojanstvo, moraju odgovarati. Opet ponavljam – dolazimo u miru i prijateljstvu s ispruženom rukom pomirenja.

POSTOJI ISKRENA ŽELJA DA SE ZLOČINI KAZNE

HR: Teško je ustvrditi točan broj ali, približno, o kojem je broju zatočenika iz Hrvatske riječ?

Mi smo to naveli u kaznenoj pri-javi, koju smo 22. svibnja 2008. predali u Beogradu Tužiteljstvu

Do sada za te zločine u Srbiji nije nitko odgovarao, ali moram reći, na temelju suradnje i spremnosti pojedinih predstavnika tamošnjih vlasti na višim, ali i na nižim, općinskim razinama, kako postoji iskrena želja da se zločini kazne imenom i prezimenom. Samo takav pristup zločinu i počiniteljima i sa srpske i s hrvatske strane,

za ratne zločine, za pet logora u Srbiji: Niš, Stajićevo, Begejci, Srijemska Mitrovica i Beograd, u kojima je bilo zatvoreno oko 10.000 Vukovaraca, od kojih je oko 300 ubijeno, a 495 se još uvijek vode kao nestali. U njoj navodimo i 56 zapovjednika logora i stražara, neke s punim imenom i prezimenom, a neke samo po nadimku, na temelju iskaza svjedoka, logoraša.

Da je bilo ubijanja i da je za to znao sam vrh JNA potvrdio je na suđenju *Slobodanu Miloševiću* u Haagu general *Aleksandar Vasiljević*, nekadašnji šef vojno-obavještajne službe, koji je izjavio kako je 16. prosinca 1991. posjetio logor u Stajićevu i da je tada našao osmoricu ubijenih zatvorenika.

može zacijeliti ratne rane i donijeti suživot između dvaju naroda, koji su nužno upućeni jedan na drugog.

HR: Rekli ste kako je djelatnost vaše udruge puno šira od ove koju smo do sada spominjali.

Da, podizanje spomen-obilježja je samo dio aktivnosti naše udruge, jer trenutno radimo npr. i na temi »Doprinos nacionalnih manjina u Domovinske ratu«, jer je, prema dosadašnjim našim istraživanjima, među hrvatskim braniteljima bilo više od 10 posto pripadnika nacionalnih manjina: Albanaca, Bošnjaka, Čeha, Mađara, Slovaka, Rusina, Talijana, Ukrajinaca, i drugih, sveukupno 22 nacionalne manjine, među kojima i 10.000

Srba (samo u Vukovaru 100, što osobno mogu posvjedočiti). To samo pokazuje da nema govora o ratu između Hrvata i Srba, kao što se obično pojednostavljeno prikazuje, ili o ratu drugih naroda na području nekadašnje Jugoslavije protiv Srba, nego je to bio rat protiv velikosrpske agresorske politike, a to je ogromna razlika! Tu činjenicu nastojim svaki puta istaknuti kad-god mi se za to pruži prilika.

LJUDSKOST I HUMANOST NADILAZE SVE OKVIRE

HR: Vjerujemo da je za veći dio vojvodanske i srpske javnosti pomalo šokantan podatak o sudjelovanju Srba u obrani Vukovara. Možete li zato navesti i neke primjere?

Jasno da mogu, ima ih više ali, evo, navest ću samo dvije činjenice koje najbolje potvrđuju moje tvrdnje. Prošle je godine upravo na naš prijedlog hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* odlikovao Srbina *Aleksandra Jevtića*, koji je u logoru u Stajićevu zaštitio oko 150 hrvatskih zarobljenika. Njega je kao Srbina prepoznao jedan oficir JNA i zapitao otkuda se on našao među hrvatskim zarobljenicima, na što mu je on odgovorio da ne zna, ali da nije jedini. Onda mu je rekao da odvoji Srbe kako ih se ne bi maltretiralo, a Jevtić je po cijenu vlastitog života, jer ga je netko mogao prokazati, izdvojio veliku skupinu ranjenih, nemoćnih i bolesnih Hrvata i tako ih spasio. Jednako tako, naš je prijedlog da jedna ulica u Vukovaru dobi-je ime po *Predragu Gagiću*, sinu pravoslavnog svećenika, koji je dijelio sudbinu svojih sugrađana i, nažalost, preminuo od posljedica batinanja u logoru u Srijemskoj Mitrovici. Njihovi su primjeri dokaz da ljudskost i humanost nadilaze nacionalne, vjerske, političke, dobne i sve druge okvire.

HR: Uz želju da se dogodi vaš posjet Stajićevu i da on ostvari osnovne ciljeve, recite zaključnu rečenicu čitateljima Hrvatske riječi, subotičkoj, zrenjaninskoj, vojvodanskoj i srpskoj javnosti.

Kao što sam već spomenuo – podržimo svi sve slične inicijative i sa srpske strane, jednako kao i s bošnjačke i hrvatske, da se obilježe sva mjesta ljudskih stradanja, posebice u logorima, s porukom da se oni nikada više ne dogode.

VOJVOĐANI NA STUDIRANJU U ZAGREBU

Budućnost po vlastitom izboru

»Mislim da je visokoškolska nastava u Hrvatskoj na visokoj razini, veliki je izazov otići daleko od kuće, kao i naći novo društvo i početi novi život«, kaže Veran Pokornić (21) s Palića. * »Iako će mi Subotica uvijek biti u lijepom sjećanju, Zagreb već smatram svojim gradom i ovdje sebe vidim u budućnosti«, siguran je Josip Čović (21) iz Subotice.

Već dugi niz godina dobar dio mladih Hrvatica i Hrvata iz Vojvodine odlučuje se na odlazak na studij u Zagreb ili neki drugi hrvatski grad. Na takav korak motivira ih kvalitetno obrazovanje koje sveučilišta u Hrvatskoj pružaju svojim studentima, a većina ih hrvatske gradove, prvenstveno Zagreb, vidi kao pogodno mjesto za osiguranje vlastite egzistencije i lijepe budućnosti.

Pomoć studentima iz Vojvodine ovdje pruža Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, koje svake godine dodjeljuje smještaj u studentskom domu onim brucosićima koji ga nisu dobili kroz natječaj Studentskog centra. Ulogu posrednika između budućih brucosa i Ministarstva ima Hrvatsko nacionalno vijeće, koje svjedodžbe iz srednje škole i završnu maturu učenika predaje u Zagrebu na nostrifikaciju, te vodi računa da im Ministarstvo osigura smještaj dok im traju pripreme za prijamni ispit i upis.

POVLASTICE

S obzirom da je Hrvatska na korak do Europske Unije, fakulteti teže usvajanju europskog plana i programa vođenja nastave. Diplome stečene na Sveučilištu u Zagrebu visoko su vrednovane i u inozemstvu. Život ovdašnjeg studenta vrlo je sličan životu studenata u zemljama zapadne i sjeverne Europe. Studentski domovi su maksimalno opremljeni i prilagođeni svim potrebama svojih stanara. Nalaze se nedaleko od središta grada i pružaju priliku za uključivanje u razne aktivnosti, kao što su: bavljenje sportom, kino, učenje stranih jezika, škola plesa te noćni život. Diskoteke i kafići poredani su preko puta domova i dobra zabava nakon položenog ispita je zajamčena. Svaka soba u domu ima po dva internetska priključka, pa studenti mogu 24 sata na dan biti na globalnoj mreži.

Prilikom dolaska u Zagreb student dobiva 'iksicu' koja mu omogućava da hranu u menzama plaća po trostruko ili čak četverostruko nižoj cijeni od tržišne. Studentima je također omogućen i jeftiniji prijevoz tramvajem i autobusom uz prikazivanje studentske kartice.

Puno je papirologije potrebno u procesu prijavljivanja na ispit, te kod upisa na fakultet, prijavljivanja na natječaj za dom i dobivanja raznih drugih iskaznica koje su potrebne u svakodnevnom životu, kao što je, primjerice, zdravstve-

MEĐUSOBNO ISPOMAGANJE

Veran Pokornić (21) s Palića, student Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu, u početku nije niti razmišljao o studiranju izvan Subotice.

»Treća sam godina na ovom fakultetu«, kaže Veran Pokornić. »Prvu godinu sam upisao 2007./2008. akademske godine. Na dolazak u Zagreb odlučio sam se tako što mi je profesorica hrvatskog jezika Miranda Glavaš-Kul-

vilegij, pa sam prvu godinu upao na samofinancirajuće, a kasnije, davši sve ispite, uspio proći na proračun. Prve godine je sve super izgledalo, jer sam dobio dom i stipendiju od Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, što nama studentima iz Vojvodine puno znači. Međutim, druge godine je krenulo loše, jer je malo tko dobio stipendiju. Mislim da će treća godina biti uspješnija.«

Studenti iz Vojvodine oduvijek se međusobno pomažu i izlaze u susret jedni drugima. Tako se i Veran Pokornić snašao kada nije bilo drugog rješenja.

»Kad sam stigao, nisam odmah dobio niti privremeni smještaj za prijamni ispit, i da se tu nisu zatekle dvije djevojke iz Vojvodine koje su mi pomogle oko smještaja, ne znam kako bih se snašao.«

To je bilo veliko olakšanje za momka koji prvi put dolazi u veliki grad. Ujedno mu je pomoglo i prevladati bojažljivost od nove sredine i dalo mu je osjećaj sigurnosti da nije sam.

U početku, kad je stigao sve mu je, kaže, bilo neobično: male sobe, zajednički WC-i, sve je to bilo čudno. Ali poslije nekog vremena se naviknuo i sad je već treću godinu u domu i misli kako je tu najbolje što se tiče društva, blizu su menze, tu je i teretana, okolo se nalaze tereni, sve je nadohvat ruke. »U početku sam bio pomalo suzdržan, pogotovo zbog raznih priča o tome kako nije poželjno govoriti našim naglaskom, ali kasnije vidiš kako je tu sasvim dobro i da ima ljudi iz cijele Hrvatske i svi su željni druženja, a ne neke mržnje«, priča Veran Pokornić. »Međutim, više me je bio strah kako će to sve izgledati, fakultet, dom, hoću li se uspjati snaći u svemu... Najteže mi je bilo odvojiti se od kuće. I dan-danas me sve veže za ravnicu i kuću, jer to je nešto što se ne može izbrisati iz srca. Ali, eto, preživio sam nekako. Nadam se da ću u ovakvom ritmu završiti fakultet za nekoliko godina, možda

Josip Čović i Veran Pokornić

na knjižica, i to mladima zadaje glavobolju. Najgora stvar je što se sva potrebna dokumenta ne mogu prikupiti na jednom mjestu, a neke od njih morate vaditi u rodnom gradu. Sve to od brucosa zahtijeva veliki napor, ali poslije toga imate pravo reći kako put do onoga što ste postigli nije bio nimalo lak, te svoja iskustva možete prenijeti novim brucosićima koji odluče krenuti vašim putem u Zagreb. Naravno, razlozi za donošenje tako bitnih odluka na velikom raskrižju, koje nas sve zadesi nakon srednje škole, razlikuju se. Međutim, od svakog iziskuju jednaku odgovornost, te je vrlo važno pažljivo odlučiti gdje ćete studirati i što.

pričala o pogodnostima (smještaj u domu i stipendija) koje bih imao ako odem u Zagreb studirati. Do tada nisam razmišljao o tome, ali me je to zainteresiralo pa sam odlučio pogledati kojih sve fakulteta ima. Kada sam naišao na FER-ovu internetsku stranicu i istražio je malo, shvatio sam kako je to ono što sam i želio studirati, ne znajući da je to, ustvari, jedan od najtežih fakulteta u Hrvatskoj. Tada sam se polako počeo pripremati i za prijamni ispit. Prijašnje generacije, kao i tada kada sam se upisivao, imale su status dijasporce na prijamnom ispitu – što je značilo da je dovoljno samo položiti razredbeni prag. Međutim, ja nisam imao taj pri-

dobiti i neki dobar posao – što je, ustvari, ono što očekujem od svog školovanja. Volio bih kad bi se taj cilj i ostvario, kako bih mogao kasnije sebi priuštiti normalan život, po mogućnosti ovdje u Hrvatskoj. Mislim da je ovo dobra prilika mladima iz Vojvodine da dođu i probaju upisati fakultet u Hrvatskoj, jer je školovanje ovdje na visokoj razini, veliki je izazov otići daleko od kuće, kao i naći novo društvo i početi novi život.«

DOM SADRŽI SVE ŠTO JE STUDENTU POTREBNO

»U Zagrebu sam već dvije godine, od dolaska na pripreme za razredbeni ispit«, priča *Josip Čović* (21) iz Subotice, koji studira geografiju. »Izvorno nisam htio studirati u Zagrebu, već u Opatiji, ali sam se predomislio i odlučio da je Zagreb bolji izbor. Fakultet ima dobro isplaniran i organiziran program. Sklad predavanja, vježbi i terenske nastave jednom u godini idealan

Jedno od druženja Vojvođanskih studenata: u studentskom domu u Zagrebu

je program za studij geografije. Smještaj u Studentskom domu Stjepan Radić zahtijeva prilagodbu, ali to razdoblje jako kratko

traje. Studentski dom je na dobroj lokaciji, povezan je sa svim važnijim tramvajskim i autobusnim linijama. Osim paviljona i menze,

obuhvaća i pizzeriju i slastičarnu sa subvencioniranom ishranom, kino, trgovinu, ambulantu, zubara, poštu, knjižnicu i učionicu u svakom paviljonu. Noćni klubovi i kafići su neposredno uz dom. Drugim riječima, tu je sve što svakom studentu zatreba.«

Josipu Čoviću se također odmah svidio glavni hrvatski grad: »Zagreb je prelijepi stari grad s mnogim kulturno-sportskim manifestacijama tijekom cijele godine, gdje se nudi popust studentima ili čak besplatan ulaz. Ljudi u Zagrebu žive veoma užurbano, ali voljni su pomoći ako im se to zatraži. Jedina zamjerka je nedostatak dobrih prometnih veza sa Suboticom. Postoji svakodnevna autobusna linija, ali ona ne nudi nikakve popuste studentima i vrijeme puta je predugo, jer se ide obilazno. Međutim, iako će mi Subotica uvijek biti u lijepom sjećanju, Zagreb već smatram svojim gradom i ovdje sebe vidim u budućnosti.«

Tomislav Perušić

Kriza u prosvjeti, nezadovoljni roditelji i nastavnici

U Srbiji višak čak 11.000 školskih odjela

Prema savjetu Svjetske banke, Srbiji je potrebno spajanje odjela i škola, kako bi se uštedjelo 14,7 milijardi dinara

Svjetska banka savjetovala je Srbiji spajanje odjela i škola, tako da se formiraju odjeli s po 30 učenika. Ovakva preraspodjela pokazala bi da u Srbiji ima čak 11.000 odjela viška, a njihovim zatvaranjem država bi uštedjela 14,7 milijardi dinara. Prvi korak u racionalizaciji - uputa Ministarstva prosvjete da se odjeli prvog i petog razreda mogu dijeliti samo ako imaju 34 i više učenika, u školama je dočekan na nož. Nezadovoljni su nastavnici, koji se plaše za svoja radna mjesta, ali i roditelji koji strahuju da na taj način njihova djeca neće imati kvalitetnu nastavu. Mjerodavni u Ministarstvu prosvjete kažu kako su ove strijepnje neosnovane. Nijedan nastavnik nije i neće ostati bez posla, a spajanje odjela u školama neće utjecati na kvalitetu nastave, tvrde u tom ministarstvu. Ministar prosvjete *Žarko Obradović* izjavio je, prenosi Blic, kako se ne slaže s procjenama Svjetske banke da školski odjeli u Srbiji trebaju imati po 30 učenika, jer je prosječan broj

učenika u odjelu u zemljama EU 18 do 26 učenika. Nitko u Ministarstvu ne može precizirati koliko će se odjela tijekom racionalizacije morati spojiti, jer, kako kažu, još se na terenu procjenjuje

korak racionalizacije u prosvjeti. Ukoliko se školske uprave budu strogo pridržavale uputa, a ministar ne popusti zbog nekih novih izbora, za četiri godine u Srbiji bismo dobili škole s optimalnim

je 17 učenika, za tri odjela 23 učenika, a za četiri 25 učenika. Osim uputa o formiranju broja odjela, školskim je upravama prosljeđeno da se ograniči zapošljavanje novih kadrova u školama. Ukoliko postoji potreba za učiteljima i nastavnicima oni se prvo moraju tražiti iz redova viška na razini škole, općine ili okruga, pa tek onda se raspisuje natječaj za nova radna mjesta. Na taj način će se, kako kažu u Ministarstvu, smanjiti broj odjela, ali neće biti otpuštanja zaposlenika. Problem viška zaposlenika bit će riješen njihovim angažiranjem u obrazovanju odraslih. Načelnici školskih uprava kažu kako trpe ogromne pritiske zbog provođenja uputa Ministarstva.

Prema podacima Svjetske banke, odjeli u osnovnim školama u Beogradu u prosjeku imaju 21,8 učenika, u Vojvodini 18,8, a u centralnoj Srbiji 16. U srednjim školama u Beogradu prosječan broj učenika u odjelima je 26,3, u Vojvodini 24,9, a u centralnoj Srbiji 26,2.

H. R.

kako racionalizirati mrežu škola. Uputu o formiranju odjela prvog i petog razreda koje je Ministarstvo prosljeđilo školama prvi je

brojem odjela. To znači da se odjeli mogu dijeliti samo ukoliko imaju više od 34 učenika. Donja granica da se formiraju dva odjela u školi

ZAVRŠENE 44. VINKOVAČKE JESENI

Ljubav kao glavni motiv

Premda su i ranije dolazili na ovu veliku manifestaciju, članovi HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta prvi su put nastupili u svečanom mimohodu ulicama Vinkovaca

»Bog je uslišio vaše molitve i danas imate divan dan za završnu svečanost Vinkovačkih jeseni«, rekao je na početku TV-prijenosa voditelj *Branko Uvodić*, a gradonačelnik Vinkovaca *Mladen Karlič* dao je znak za početak mimohoda 44. Vinkovačkih jeseni.

Smotre folklora vinkovačkim šorovima uvijek su značile blagdan za oko i uho, posebice ove, koje su okupile 80 društava i skupina s više od 3 tisuće sudionika. Posjetitelja je bilo barem 30 tisuća, samo na završnoj svečanosti, a procjena je da je u deset dana Vinkovačkih jeseni na pedesetak kulturnih, športskih, turističkih i gospodarskih manifestacija bilo i stotinu tisuća posjetitelja.

SUNCE ZASJALO U SVIM DUGINIM BOJAMA

A sve je počelo desetak dana prije, ispod šatora Vinkovačkih šokačkih rodova, jer oni već godinama ispraćaju gradonačelnika Karliča i

župana *Galića* u šator Vinkovačkih jeseni na početak folklornih večeri, koje završavaju državnim smotrom hrvatskog folklora. Šokci žive za ovaj dan, jer Šokadija se s običajima rađa, po njima živi i za njih umire, no za umiranje još nije vrijeme, a uz punu trpezu i dobru kapljicu, uz tamburaše i brojna šokačka društva nazdravljalo se boljem življenju do ranoga jutra.

U petak 10. rujna upriličena je svečanost otvorenja Vinkovačkih jeseni kojoj su nazočili izaslanik predsjednice Vlade Republike Hrvatske *Petar Čobanković*, dopredsjednik Sabora *Vladimir Šeks*, nadbiskup i metropolit Đakovačko-osječki msgr. *Marin Srakić* te brojni gosti. Na Trgu Vinkovačkih jeseni, uz sam Bosut, smjenjivali su se hrvatski običaji iz cijele zemlje, u izvođenju brojnih društava i udruga te glumaca Vinkovačkog gradskog kazališta i kazališnih kuća iz Osijeka i Zagreba. Glavni motiv ovogodišnjih jeseni bila je ljubav, a zaboravu su oteti običaji puda-

rine-čuvanja vinograda, što su ga donijeli glumci i folklorna skupina »Ižip« iz Topolja, te tamburaši iz Vinkovaca i Broda, običaji crkvenoga goda što su ga donijeli članovi KUD-a »Kolo« iz Donje Bebrine, borba za djevojku, što je prikazala družba moreška, članovi HGD »Sveta Cecilija« s Korčule. I ove je godine scenarij povjeren *Ani Cvenić* (njen deseti scenarij), a sve se odigravalo pod nazivom »Čuvat ćemo tvoje običaje«.

Nakon bogatoga programa nebo nad Bosutom zasijalo je u svim duginim bojama, jer program je završen velebnim vatrometom, no još dugo, dugo trajat će vatromet u duši brojnih posjetitelja, jer ova ljepota i jest za dugo pamćenje. Večer je nastavljena etno-revijom i prikazom tradicijskih frizura u organizaciji Kulturnog centra »Gatalinka« iz Vinkovaca, a do ranoga jutra trajali su »Šokački divani«.

PREGRŠT POPRATNIH MANIFESTACIJA

Lijepa gospodarsko-turistička manifestacija, Vinkovački jesenski sajam gospodarstva i obrtništva u dvorani na Lenijama, okupila je i ove jeseni 120 izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja i tu se doista moglo naći za svakoga po nešto, od novih tipova automobila i traktora do »šokačkoga čipsa«, kako

na štandu Udruge »Utvaj« iz Starih Mikanovaca kažu za obične domaće čvarke. Naravno, tu se mogla kušati i prava slavonska šunka, jer »Utvaj« je organizator nacionalne šunkijade u Mikanovcima, a bilo je bogami i kulina, pravoga šokačkoga.

Istovremeno, u Gradskom parku, od Lenija do Bosuta, odvijao se Sajam tradicijskih obrta i rukotvorina u organizaciji vinkovačkog ZAKUD-a i tu se sve šarenilo od bogatstva ponude, od šaranih tikvica iz Gradišta do svatovskih peškira iz Podgrađe.

Svake Vinkovačke jeseni krasi pregršt popratnih manifestacija. U hotelu Slavonija organizirana je filatelistička izložba »Slavonija i Slavonci u filateliji«, u Gradskom muzeju posjetitelji su mogli pogledati stalni postav Etnologije Vinkovaca i okolice, u Galeriji likovnih umjetnosti »Slavko

Najveće šokačko kolo na svijetu

Dr. Karlič uručuje priznanja

Kopač« postavljena je izložba vinkovačkih slikara, zatim 14. nacionalna izložba voćnih rakija i likera u organizaciji Turističke zajednice Vukovarsko-srijemske županije, dok je Udruga za uzgoj i zaštitu životinja »Bartlet« organizirala smotru malih životinja i ptica te lova i ribolova.

Od športskih aktivnosti treba spomenuti tradicionalno druženje pilota u zračnoj luci Sopot i letачki program paraglajdera i zmajeva te noćne panoramske letove, Međunarodni ženski odbojkaški turnir u Lenijama, Turnir muških košarkaških ekipa, 29. festival tenisa, utrku ulicama Vinkovaca, tradicionalno natjecanje ribiča i natjecanje učenika osnovnih škola. Tu je još pregršt kulturnih priredaba i koncerata, godišnja izložba pod nazivom »Hrvatska novinska fotografija 2009.«, Večer mode i ljepote u organizaciji Udruge

manekena »Loreena« Vinkovci, program Gradske knjižnice »Književna baština VS županije«, koncerti Crvene jabuke, *Borisa Novkovića*, *Bojana Jambrošića*, TS »Čudni 5«, koncert elektronske glazbe »Eject« i *Giulijana* na završnoj večeri, a ne treba zaboraviti ni »Jeseni korner« uz nastup grupe Connect, nakon organiziranog prijenosa utakmice Engleska-Hrvatska.

»Sadržaji koji iz godine u godinu nude Vinkovačke jeseni najbolje govore kako su običaji i tradicija duboko utkani u život našega čovjeka, koji to i dalje s ljubavlju njeguje i s ponosom prenosi na svoju djecu«, rekao je župan Božo Galić, a da je itekako u pravu, svjedoče i Dječje vinkovačke jeseni u nedjelju 6. rujna, na kojima je sudjelovalo 55 društava i skupina iz 17 hrvatskih županija sa više od 2000 sudionika.

TAVANKUČANI U MIMOHODU

Nastupilo je ukupno 80 udruga i skupina u prelijepim nošnjama, stoljetnoga tradicijskog ruha koje se u punom sjaju izlaže oku posjetitelja i mami uzdahe, i onih koji to prvi puta vide i onih koji to više ne nose. A nosili su, s ljubavlju i uživanjem. Pa teško možeš odlučiti je li ljepša rubina s Korčule, vezenke djevojačke iz Bapske, Berka, Ilače, Lovasa, Tovarnika i Tompojevaca, šamije i oglavlja snaša iz Duboševice ili svila na Bunjevka iz Tavankuta.

»Tu nas je pedesetak članova HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i prvi puta smo u svečanom mimohodu, mada smo i ranije dolazili na Vinkovačke jeseni. Nakon zajedničkog kola na Gradskom stadionu u Vinkovcima idemo na ručak kod naših prijatelja u Antin i ponovno

se vraćamo u Vinkovce na večerašnji koncert. Zna se, predstaviti ćemo se bunjevačkim igrama sa sjevera Bačke, a igrat ćemo Malo bunjevačko kolo, Tandračak, Mazurku, Čuč-kolo i na kraju Momačko kolo. Jako je lijepo ovdje u Vinkovcima, a ima tu i puno naših prijatelja iz Vrlike, Polače, Ilače, Donjeg Miholjca i diljem Hrvatske«, rekao je *Ivica Dulić*, voditelj društva iz Tavankuta.

Zamalo da zaboravimo najatraktivniji dio završne svečanosti, konje i jahače i svatovske zaprege, a bilo je barem pedeset jahača i isto toliko svatovskih zaprega, pa je asfaltom odzvanjao zvuk kopita, a zrakom tambura i pjesma šokačka »Oj bečari, tko vam konje »rani««. Sve je to protutnjalo od Male tržnice do svečane bine, pa šorom do Lenija i stadiona »Cibalić«, a tamo su uručena priznanja najboljima.

Slavko Žebić

AMBROZIJA, NEPRIJATELJ PROTIV KOJEG JE TEŠKO VODITI RAT

Pošast hara Europom

Kritično razdoblje visoke koncentracije polenova zrna ovog korova u zraku su mjeseci kolovoz i rujan, ali organizam većine osjetljivih osoba reagira već i na male količine i upravo je zbog toga borba protiv ambrozije tako veliki problem

Ako ste proteklih dana kihnuli više puta zaredom, ako vas svrbe oči, curi nos, ako se zakašljavate, ako vas svrbe koža i sluznica i ako su vam očne vjeđe otečene, a nadate se da je sve to zbog iznenadne prehlade ili već tko zna čega, jer vam se to ranije nije događalo – gotovo je sigurno da se varate. Istina je najvjerojatnije puno neugodnija: ušli ste u klub preosjetljivih na ambroziju. Taj klub sada već okuplja 10 posto populacije na ovom panonskom prostoru i svake je godine sve brojniji.

Nakon spomenutih simptoma najbolje je javiti se liječniku, ali pošteno je reći: pravog lijeka protiv ambrozije nema i teško će ga i biti, dok se ta biljka lijepih cvjetova ne iskorijeni u potpunosti, za što su za sada male šanse.

BEZ DRŽAVNE AKCIJE NEMA SPASA

Ad hoc intervencijama mjesnih vlasti tu i tamo se počiste zakorovljena područja, ali ambrozija je biljka koja se ne može suzbiti lokalnim i povremenim tretmanom. Borba protiv te pošasti zahtijeva organizirani pristup s razine državne vlasti, od donošenja kvalitetnih zakonskih propisa i provodljive kaznene politike, pravodobnog i učinkovitog djelovanja regionalnih i lokalnih inspeksijskih tijela i prekršajnog sudstva, preko dodatnih mjera zdravstvene zaštite, do duboke, temeljne edukacije stanovništva, koje bi samosvjesno moralo »čistiti po svom dvorištu«. Samo u prošloj godini, država Srbija potrošila je preko 200 milijuna dinara za uništavanje ovog korova.

Kritično razdoblje visoke koncentracije polenova zrna ambrozije u zraku su mjeseci kolovoz i rujan, ali organizam većine osjetljivih osoba reagira već i na male količine i upravo je zbog toga borba protiv ambrozije tako veliki problem. Primjera radi, ovih je dana koncentracija zrna ove biljke u zraku na razini od 400 zrna po kubičnom metru, a osjetljivi reagiraju već na količinu od 15 zrna. Za njih je, kako je to na konferenciji za novinare ovih dana izjavila subo-

tička biologinja iz Zavoda za javno zdravlje *Nataša Čamprag*, potpuno svejedno kolika je maksimalna koncentracija, njihove su tegobe teško podnošljive. Kao čest problem uz alergijsku hunjavicu razvija se i astma.

U Subotici, gradu u kome postoji neka vrsta organiziranih pokušaja suzbijanja ovog korova, ove se godine bilježi smanjenje koncentracije peludi ambrozije u zraku u odnosu na prošle godine, ali to očito nije dovoljno. Postoji i općinska odluka o mjerama, načinu i uvjetima suzbijanja i uništavanja ambrozije, usvojena 2006. godine, no šef gradske Službe za gospodarstvo, poljoprivredu i turizam *Mirko Ostrogonac* kaže kako se ta odluka sada mora mijenjati.

»Odluka se svakako mora mijenjati formalno, jer je Subotica u međuvremenu dobila status grada, pa je to prigoda da je mijenjamo i suštinski«, kaže za HR *Mirko Ostrogonac*.

»Moramo postojeću odluku utvrditi tako da ona na osnovi zakonskih propisa omogući suzbijanje ambrozije na terenu. Znači, da ljudima koji se time bave omogući konkretno djelovanje, a ne samo da evidentiraju, upozoravaju ili opominju. Potrebno je osim toga i tehnički opremiti poljočuvare GPS uređajima, kako bi se na osnovi toga točno moglo utvrditi tko je vlasnik zakorovljene parcele.«

Mirko Ostrogonac kaže da bi odluka morala biti donesena do konca ove godine, tako da bi njeni efekti mogli biti vidljivi već za iduću sezonu.

U Subotici, kao oglednom primjeru, ove su sezone – u srpnju, kolovozu i prvoj polovici rujna – komunalnoj inspekciji građani prijavili 234 slučaja uočene ambrozije i to na 210 različitih lokacija.

»Riječ je o privatnim i javnim površinama na prostoru grada, dok se lokacije iz atara prijavljuju poljoprivrednoj inspekciji«, kaže za HR

gradski komunalni inspektor *Nikola Santrač*. »Od svih prijavljenih lokacija na 38 nije bila ambrozija, nego neki drugi korov, 160 prijava je bilo osnovano, na 24 tražimo vlasnike, a za 156 lokacija naložili smo košenje. Od toga ambrozija je pokosena na 122 lokacije, a ostalo košenje je u tijeku.«

Nikola Santrač dodaje kako je prošle godine inspekcija zaprimila 320 prijava, da su vlasnici površina nakon opomene uredno pokosili korov, te da je samo u jednom slučaju podnesena prijava organu za prekršaje. Gradsko je područje, dakle, relativno očišćeno, ali je ukupan efekt upitan, ako se pogleda kako su njive oko grada nerijetko obrasle ambrozijom.

NE POMAŽE NITI BIJEG NA MORE

U Vojvodini, prema prilično utemeljenim pretpostavkama, više od 200.000 ljudi ima problema s alergijskim reakcijama na cvjetanje raznih korova, prvenstveno ambrozije. U široj regiji, uključujući Slavoniju, Baranju, južnu Mađarsku i Transilvaniju, taj broj debelo premašuje milijun. Tim ljudima, koji se tijekom ljeta kljukaju slabo učinkovitim, a omamljujućim lijekovima, i koji preko godine raznim metodama pokušavaju ojačati imunitet organizma, ne treba objašnjavati što bi konkretna i sveobuhvatna akcija glede ovoga značila. Iskorjenjivanje ambrozije nije moguće dio po dio, jer ambrozija je žilava biljka: gdje je pokosiš, ona sutra izraste još gušće.

»Obično na more idem početkom ljeta, no ove sam godine odlučio otići koncem kolovoza, kako bih izbjegao tegobe koje imam zbog ambrozije«, priča svoje iskustvo *Zlatko Vukov*, poduzetnik iz Subotice. »Alergijske reakcije na ambroziju imam već pet godina i mislio sam da će mi more pomoći. I, uistinu je tako i bilo prvih osam dana. Bio sam u Poreču i nikakvih problema nisam imao. Međutim, jednu je večer puhnuo vjetar s kopna i ja sam počeo kihati, 20-30 puta zaredom. Oči su me pekle, nos mi se začepio, nisam

mogao spavati. Bio sam iznenađen. Imajući u vidu moje petogodišnje iskustvo s ambrozijom, odmah mi je bilo jasno kako moj daljnji boravak na moru nije jamstvo da ću se makar privremeno osloboditi ambrozije, jer se ona očigledno proširila i izvan našeg ravničarskog područja. Vidio sam idućih dana i druge ljude kako kišu na plaži i u gradu i bio sam siguran da to nije zbog prehlade, teško je prehladiti se na plus 35 stupnjeva Celzija.»

KUGLA SA ŠILJCIMA

Stručna literatura kaže sljedeće: Ambrozija je biljka koja u stadiju zrelosti stvara i do 8 milijuna peludnih zrnaca, a oprašuje se vjetrom, što je jedna od karakteristika alergogenih biljaka. Broj oboljelih od alergijskih reakcija iz godine u godinu je sve veći, jer se širi i ambrozija. U Hrvatskoj je najrasprostranjenija između rijeka Save i Drave te uz jadransku obalu (Istra, Zadar, Makarska), u Hercegovini je najviše ima oko ušća Neretve, dok je u Srbiji problematično područje uz Dunav, Tisu i Savu.

Ova je biljka podrijetlom iz Sjeverne Amerike, a u Europu je stigla kao slijepi putnik na brodovima s robnim pošiljkama. Njezino prvo pojavljivanje u Panonskoj nizini zabilježeno je 1941. godine. Jednogodišnja je biljka, uspravne i razgranate stabljike, koja izraste do 1,5 metara visine. Stabljika je posuta grubim dlačicama, pa je poželjno staviti rukavice kad je se uklanja, tj. čupa. Listovi su jajasta oblika, također posuti dlačicama i jako nazubljeni. Cvjetovi su skupljeni u žute grozdove na vrhu stabljike. Biljka najviše voli napuštena staništa, poput željezničkih pruga, cesta te nedovoljno obrađenih zemljišta i polja. Često raste i kao korov u nasadima suncokreta, šećerne repe, kukuruza, soje i krumpira.

Niče u travnju, a cvjetati počinje sredinom srpnja. Biljka proizvodi pelud u golemim količinama. Zmce peludi izgleda kao kugla sa šiljcima. Ima dobre aerodinamičke osobine i može putovati i do 300 kilometara. Svaka biljka proizvede više od 60.000 sjemenki koje mogu preživjeti u zemlji više od 30 godina, a izdržati čak i uvjete smrzavanja.

ZAŠTITA I LIJEČENJE

Za oboljele liječnici ne preporučuju boravak na otvorenom od 5 do 10 sati ujutro, kad je koncentracija

peludi najveća. Potrebno je i držati prozore stana zatvorenim, a stakla na automobilima tijekom vožnje podignutim. Za boravak na otvorenom dobro je planirati vrijeme poslije kiše, jer kiša ispire pelud, pa je tada njegova koncentracija u zraku najmanja. Prije odlaska na spavanje preporučuje se tuširanje i pranje kose kako bi se odstranila tijekom dana nakupljena pelud. Preporuka je pranje kose prije spavanja, ali i često pranje ruku, izbjegavanje pušenja, sprejeva protiv kukaca i sličnih iritansa, jer pojačavaju simptome alergije. Također nije dobro sušiti odjeću ili cipele izvan kuće, te izlaziti iz kuće za vrijeme suhih i vjetrovitih dana.

Nije loše i redovito se informirati o koncentraciji peludi u zraku i

U nekim gradovima u regiji (Zagreb, Osijek, Varaždin, Subotica, Segedin...) postoje službe koje se bave borbom za sprječavanje ambrozije, pa se građani redovito pozivaju da te službe obavijeste o prisustvu biljke u svom susjedstvu i aktivno sudjeluju u njezinu uklanjanju.

Čak i oni koji ne osjećaju tegobe nikad ne mogu biti sigurni da ta biljka sutra neće i kod njih izazvati neugodne alergijske simptome.

KAMPANJE

Ambrozija osvaja Europu nevjerojatnom brzinom. Brzina migracije te biljke je između 6 i 20 kilometara godišnje, s istoka na zapad. U Europi postoji oko 400 mjesta na kojima se mjeri koncen-

tracija polena u zraku. Mjerenjem koncentracije peludi omogućava se svakodnevna informacija bolesnicima o količini peludi u zraku u sezoni cvatnje. U posljednjih 10 godina koncentracija peludi u zraku narasla je pet puta. Zagrebačka županija nalazi se u

zoni najveće koncentracije peludi ambrozije u Europi. U mnogim europskim zemljama poduzimaju se ozbiljne mjere suzbijanja ambrozije. U Mađarskoj su takve kampanje počele prije nekoliko godina. Organizirane su utrke za djecu, a dijete koje ubere najviše ambrozije dobiva nagradu. Tiskani su i poster sa slikom biljke i objašnjenjima zašto je biljka opasna i zašto je treba iščupati zajedno s korijenjem. U Kanadi postoji zakonska obveza iskorjenjivanja ambrozije u vrtovima. Gradska policija ima sporazum s poštarima, koji im dojavljaju u kojem vrtu raste biljka. Kazne za vlasnike vrtova koji je ne iskorjenjuju mogu biti i po nekoliko tisuća dolara. U Osijeku je pokrenut projekt suzbijanja ambrozije, a u Varaždinskoj županiji pokrenuli su izdavanje prigodnih letaka kojima se građani upozoravaju na opasnosti od te biljke. Opisan je njezin izgled i način suzbijanja. I Gradsko poglavstvo Grada Zagreba pokrenulo je inicijativu za uklanjanje ambrozije iz dvorišta, vrtova, neobrađenog zemljišta, javnih zelenih površina, te uz javne prometnice. Obveza uklanjanja odnosi se na sve javne i fizičke osobe, a za neizvršenje te obveze bit će izrečene kazne od 200 do 1000 kuna.

U SAD-u borba protiv ambrozije obuhvaća čak i prave tjeralice, sa slikama ambrozije i uz natpis: »Traži se! Naoružana i iritirajuća!« I doista, ambrozija se dobro naoružala i sve više osvaja naš okoliš, a na nama je da joj se suprotstavimo svim raspoloživim sredstvima. Možda zvuči ružno, jer biljka nije kriva što joj je priroda namijenila tako neugodnu ulogu. No, možda je njezino prisustvo samo test za sve nas, za našu brigu o okolišu i dobrobit mikro i makro susjedstva.

Svi koji pate od alergije na ambroziju probali su vjerojatno većinu lijekova što ih nude ljekame (od Claritina, Letizena, odnosno Zirteka, pa nadalje). Alergijom na ambroziju bave se i mnogi travari. U novinama se nedavno moglo pročitati kako je jedan umirovljeni kemičar iz Kutine (*Žarko Nejman*), koji se bavi ljekovitim biljem, pronašao neke čajeve što uspješno djeluju na tu alergiju. Primjerice čaj od žalfije (kadulje), za koji daje i recept: 1 žlica žalfije prelije se s 2-3 dl vruće vode i ostavi poklopljena preko noći. Služi za ispiranje sluznica nosa i usta, a njome se može isprati i sluznica očiju, lice te cijelo tijelo.

Zvonimir Perušić

Biznisom do iskorjenjivanja

Ovih je dana stigla vijest koja bi mogla probuditi kakvu takvu nadu da se ambroziji ipak može stati na put. Istraživači iz vršačkog ekološkog centra »Stanište« otkrili su kako se iz ambrozije može dobiti eterično ulje koje bi na tržištu imalo cijenu od čak 300 eura po litri. Kad se vijest dovoljno razglasi, te kad se netko dosjeti postaviti otkupna mjesta i početi preradu, mogao bi to biti dobar biznis za sve, kako za otkupljivače, tako i za nabavljače, a korist bi bila opća i to ne treba detaljno niti objašnjavati.

Vršački je tim, inače, kemijskim analizama ustanovio visok postotak eteričnog ulja u ambroziji. To se eterično ulje, dobiveno iz drugih biljaka, inače već koristi za proizvodnju parfema, među ostalim.

ponašati se sukladno tome. Naime, osobama koje pate od alergije na ambroziju pravodobna spoznaja o vremenskim uvjetima postaje dobar saveznik. Najgore je kad je vjetrovito i vrlo toplo, jer se tada pelud najjače rasprostranjuje i izaziva najviše simptoma.

tracija polena u zraku. Mjerenjem koncentracije peludi omogućava se svakodnevna informacija bolesnicima o količini peludi u zraku u sezoni cvatnje. U posljednjih 10 godina koncentracija peludi u zraku narasla je pet puta. Zagrebačka županija nalazi se u

JESU LI SUBOTIČANI EKOLOŠKI OSVIJEŠTENI?

Otpad najveći problem

Svjedoci smo da je po ulicama razbacano smeće, jezero Palić je na »izdisaju«, uništavaju se šume. Udruženje TERRA'S sa svojim eko-telefonom je jedna od adresa za obraćanje javnosti u svezi s rješavanjem ekoloških problema u Subotici

Subotičani su ekološki osviješteni građani! To tvrde mnogi stručnjaci u lokalnoj pokrajini i republici. Nekada je Subotica važila i za najzeleniji i najčistiji grad, a danas se samo kiti »starim perjem«. Svjedoci smo da je po ulicama razbacano smeće, jezero Palić je na »izdisaju«, uništavaju se šume, kojih imamo ionako malo. Međutim, i u takvoj slici o našem gradu pojedini Subotičani pokušavaju dati svoj doprinos očuvanju prirodnog okoliša, isto kao i poneke nevladine organizacije.

U ekološkom obrazovanju građana, pokraj NVO sektora, bitnu ulogu imaju i mediji, koji bi ih tre-

bali informirati i obrazovati kako da čuvaju prirodni okoliš.

»Zahvaljujući medijskoj promociji, odnosno dvadesetogodišnjim čestim pojavljivanjima u sredstvima javnog informiranja, Udruženje TERRA'S sa svojim eko-telefonom je jedna od adresa za obraćanje javnosti u svezi s rješavanjem ekoloških problema u Subotici. U prosjeku se javlja desetak građana mjesečno, a ono što ih interesira je - ambrozija u ljetnom periodu, divlji deponiji i kontejneri prepuni otpada, kao i mogućnosti reciklaže, nekontrolirano odvoženje pijeska, povremeno opterećenje zraka 'nekom kemikalijom', posebno u noćnim

satima ili preko vikenda, komarci, zagađeno Paličko jezero i drugo. Sve u svemu, prva adresa za obraćanje građaninu može biti neka ekološka organizacija«, objašnjava *Snježana Mitrović* iz Udruženja TERRA'S.

Rezultat javnih kampanja spomenute udruge preko projekta »Otpad nije smeće«, koji se uklapa u republičku akciju »Očistimo Srbiju«, jest sve češće obraćanje onih građana kod kojih je »proradila« svijest o očuvanju životnog okoliša i koji žele odvajati sekundarne sirovine, ali, pri tome, nešto i zaraditi.

»Upućujemo ih na otkupne postaje kojih na teritoriju Subotice

ima desetak. Najčešće su specijalizirane za otkup metala, papira, pet ambalaže i sl. Taman kad je ova oblast dobijala na razvojnem intezitetu i kad su usvojeni zakonski, a očekuju se i podzakonski akti, te se privatni sektor sve više okretao ovoj djelatnosti – došlo je do ekonomske krize, pada cijene sekundarnih sirovina i slično. Međutim, nitko ne treba odustati - ni građani, a niti poduzetnici. Selektiranje i iskorištavanje, odnosno reciklaža je među ekološkim prioritetima države i sigurno gospodarska grana koja ima svoju budućnost«, ističe *Snježana Mitrović*.

S. I.

HBŠS ne odustaje od borbe protiv novoga Zakona o političkim strankama

Diskriminacija malih stranaka nacionalnih manjina

Hrvatsko bunjevačko šokačka stranka Ustavnom je sudu u Beogradu podnijela zahtjev za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti novoga Zakona o političkim strankama, kojim je za propisanu preregistraciju manjinskih stranaka potrebno tisuću ovjerenih potpisa. Predsjednik HBŠS *Blaško Temunović* smatra ovaj zakon diskriminirajućim spram malih stranaka nacionalnih manjina, odnosno da je u suprotnosti s važećim Ustavom Republike Srbije.

Navodeći da je spomenuti zakon u suprotnosti s člancima 5, 18, 20,

47 i 55 važećeg Ustava Republike Srbije, *Temunović* pojašnjava: »Primjerice, u članku 5 govori se o tomu da je osnivanje političkih stranaka slobodno, a na temelju novoga zakona se za preregistraciju traži tisuću potpisa. Potom, u članku 20 se navodi da se postignuta razina manjinskih prava ne može smanjivati, a nama se umjesto dosadašnjih stotinu neovjerenih potpisa sada traži deseterostruko više. Isto tako, u članku 55 piše kako se, među ostalim, jamči sloboda političkog udruživanja, što je 'pogaženo', te smo se stoga odlučili na inicijativu za pokreta-

nje ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom«, kaže *Temunović*.

Zahtjev HBŠS-a Ustavnom je sudu podnesen 3. lipnja ove godine, a ukoliko ishod postupka ne bude pozitivan po ovu stranku, *Temunović* kaže da će se problem oko preregistracije pokušati rješavati na višoj sudskoj razini.

»Nadamo se da će naša inicijativa biti pozitivno riješena. Obećali su nam da će se s postupkom započeti do kraja ovoga mjeseca, a ukoliko odgovor ipak bude negativan, u što sumnjamo, tada ćemo uložiti žalbu na Europskom sudu

za ljudska prava u Strassbourgu. Nama još uvijek ostaje mogućnost prikupljanja potpisa, što je ponižavajuće pri pomisli da Srbi u Hrvatskoj nisu primorani to isto raditi«, kaže predsjednik HBŠS *Blaško Temunović*.

On zaključuje kako do kontinuiranog zahtjeva za dokazivanjem postojanosti političkih stranaka putem prikupljanja potpisa ne bi došlo da su se hrvatska, ali i sve ostale manjinske zajednice u Srbiji zalagale za više standarde u ostvarivanju svojih prava.

M. Matković

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

U SUBOTICI JOŠ JEDAN SLUČAJ VANDALIZMA

Srušen spomenik Martinu Luteru

Počinitelj za sada nepoznat, a predsjednik evangelističke crkvene općine Rudolf Weiss smatra kako je nedjelo moralo učiniti više osoba i to odraslih, jer je spomenik s postoljem težak preko 300 kg

»Čekamo rezultate istrage, s velikom nadom da će policija ovoga puta pronaći počinitelje i da će ih sud primjereno kazniti«, izjavio je za HR predsjednik evangelističke crkvene općine Rudolf Weiss. »Bilo bi dobro da oni koji ovakve stvari rade, koji ruše po gradu, konačno shvate kako time zabijaju autogol i sebi i svom narodu. Činjenica jest da se oko spomenika Martinu Luteru ispred evangeličke crkve obično okupljaju mladi, ali mladi se okupljaju na puno mjesta u gradu i ne bi bilo dobro brzopletu ih optužiti za ovo nedjelo. Ono što je sigurno, to je da spomenik nisu srušila djeca, jer je on težak više od 300 kg. To su mogli uraditi samo ljudi u punoj snazi i to više njih.«

Spomenik Martinu Luteru u središtu Subotice srušen je u noći sa subote na nedjelju i o tome je ujutro obaviještena policija, koja je tijekom prijedodneva obavila očevid. Do zaključenja ovog broja HR policija se nije oglasila.

Vandalski čin oštro su, uz evangelističku crkvenu općinu Subotice, osudili i gradonačelnik *Saša Vučinić* i predsjednik Skupštine Grada *Jenő Maglai*.

»Ovo nedjelo izaziva veliku zabrinutost i uznemirenost građana svih vjera našeg grada«, stoji u zajedničkom priopćenju za javnost dvojice vodećih ljudi u gradu. »Ponosni smo što je Subotica bila prvi grad u Srbiji koji je podigao jedan ovakav spomenik, baštineći na taj način uspomenu i poštova-

nje prema reformatoru i osnivaču Protestantske crkve. Očekujemo od mjerodavnih tijela da u što kraćem roku otkriju počinitelje. Osim kaznenih sankcija mjerodavnih pravosudnih tijela, podjednako oštra trebala bi biti i društvena osuda ovakvog ispoljavanja netrpeljivosti. Sigurni smo da Subotičani neće dopustiti da se ovakvim huliganским aktivnostima narušava dugo njegovano poštovanje različitosti u našem gradu, bogatstvo s kojim se pretendiramo kandidirati za europske integracije.«

Prema riječima Rudolfa Weissa, spomenik je odnesen na popravak i ukoliko oštećenja nisu velika, on bi tijekom ovog tjedna mogao biti vraćen na postolje.

Martin Luter je bio reforma-

tor zapadne Crkve. On je osnivač protestantizma i luteranske vjere. Živio je koncem 15. i početkom 16. stoljeća u Njemačkoj. Spomenik ispred evangeličke crkve u Subotici podigla je Općina Subotica i on je svečano otkriven 31. listopada 2007. godine na Svjetski dan reformacije. To je prvi takav spomenik u Srbiji i upravo je njegovo postavljanje naišlo na veliko odobravanje među protestantima u svijetu.

Z. Perušić

Sveobuhvatno rješenje za čišćenje jezera Palić i Ludoš

Potruga za izvorima čiste vode

Prošloga je tjedna potpisan sporazum o suradnji, kao i ugovor o pružanju istraživačko-razvojnih i konzultantskih usluga u pripremnoj fazi programa čišćenja i remedijacije mulja jezera Palić i Ludaš. Ugovor je potpisan između grada Subotice i Instituta za vodoprivredu »Jaroslav Černi«, a vrijednost ugovora iznosi 14,7 milijuna dinara. Stručnjaci su se na sastanku u Subotici dogovorili da se izradi sveobuhvatno rješenje za čišćenje jezera Palić i Ludoš, kao i da se ustanovi kakve je kvalitete mulj u jezerima. Sama izrada studije

je trajat će do kraja siječnja sljedeće godine. U Institutu za vodoprivredu »Jaroslav Černi« kažu kako je problem kompleksan i da bi ga trebalo rješavati idućih pet godina. »Rješenje bi bilo uspostavljanje hidro čvora oko Subotice i pronalaženje izvora čiste vode, koji bi se ulijevali u jezero. Isto tako, trebamo ispitati stanje mulja, kao i biljnog i životinjskog svijeta, kako bismo uspjeli uspostaviti biološku ravnotežu«, ističe prof. dr. *Milan Dimić*, direktor Instituta »Jaroslav Černi«.

S izradom studije izvodljivo sti radit će se i tehnička doku-

mentacija. Osim toga, Institut će pripremiti prijedlog mjera što uraditi ukoliko dođe do ponovnog pomora riba ili zagađenja u jezeru, kao što je bilo ove godine.

»Na sastanku u Subotici smo se dogovorili da u idućih šest mjeseci napravimo sistematizaciju arhive o ovom problemu, završimo istražne radove i prijedlog za remedijaciju mulja, odnosno da utvrdimo kakvog je podrijetla«, objašnjava državni tajnik u Ministarstvu životnog okoliša i prostornog planiranja *Nemanja Komazec*. Posljedica ovakvog stanja jeze-

ra je izravno izlivanje otpadnih voda iz grada i Palića u jezero i zbog toga je neophodno napraviti dokument, na temelju kojega će se pronaći najbolja metoda sanacije. Procjenjuje se kako u jezeru ima 700.000 kubičnih metara mulja. »Trebamo utvrditi i za što se može koristiti mulj koji izvadimo. Pretpostavljamo kako je organskog podrijetla, ali ništa nije sigurno. Da se problem jezera Palić riješi potrebno je oko pet godina i dosta novca«, kaže *Mile Božić* iz Instituta za vodoprivredu »Jaroslav Černi«.

S. I.

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

ЖКП СубОТИЧКЕ ПИЈАЦЕ

Szabadkai Piacok KK

JKP Subotičke pijace

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (9.)

Naselje i tvrđava Bodrog

Piše: mr. Zsombor Szabó

Koncem XIX. i početkom XX. stoljeća Historijsko društvo Bač-bodroške županije puno je radilo na rasvjetljavanju povijesti ove nove županije, koja je nastala sredinom XVIII. stoljeća spajanjem teritorija dviju povijesnih županija – Bodroške i Bačke. Jedna od ključnih tema bilo je i pitanje - gdje je bilo sjedište županije Bodrogvar?

Vilmos Donoslovits je tvrdio kako je zemljana utvrda, nazivana Bortan, zapravo ostatak Bodrogvara, dok su drugi tvrdili kako je ostatke naselja i tvrđave Bodrog odnijela hirovita rijeka Dunav. Arheolog sombor-

u Panonhalmu jezero sa sedam ribarskih kuća, kao i pravo na ubiranje poreza u luci na Dunavu. Ovakva darovanja su u ono vrijeme bila uobičajena, jer su kraljevi, kako bi pospješili širenje i utvrđivanje kršćanstva, pojedine dijelove kraljevskih imanja darovali rano osnovanim središnjim opatijama.

Tvrđava (castrum), to jest njeni stanovnici, spominju se 1192. godine kao civium castri Budrugiens. U županijskim centrima pokraj utvrda podignute su i prve crkve, tako da se u dokumentu iz 1198. godine spominje parohija Budrug. Kasnije je paro-

nije, pokraj koje su izgrađeni prva crkva i vašarište. U blizini ovog županskog grada izgrađene su i dvije opatije: jedna benediktinska, posvećena sv. Petru, koja je kasnije, poslije tatarske najezde postala dominikanska, i druga, koja se nalazila na dunavskom otoku Siga, a koja je pripadala pavlinima i bila posvećena Svetom Križu.

ARHEOLOŠKI OSTATCI

Koncem XIX. stoljeća otkopani su ostatci opatije Sveti Križ. Nekoliko klesanih kamenih komada koji su pronađeni u temeljima, danas se nalaze u somborskom

U nekoliko nastavaka upoznat ćemo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogući pravci razvoja ovih prostora.

kao civitas, što u svakom slučaju znači grad. Po poreznom spisu iz 1522. godine u Bodrogu živi 147 domaćina, poreznih obveznika, što znači da je grad imao oko 890-1000 stanovnika. Tadašnji oppidumi u prosjeku su imali oko

Satelitska snimka arheološke lokacije »Bortan«, utvrda i crkva

Ostatci Bodroške tvrđave u šumi lokacija »Bortan«.

Kapitel iz pavlinske opatije na Sigi

skog Gradskog muzeja Dragan Radojević je na udaljenju od 300 metara od tzv. Bortanske utvrde otkopao temelje jedne srednjovjekovne crkve neuobičajene veličine. Ovaj arheološki nalaz ponovno je aktualizirao temu – je li Bortan zapravo nekadašnji Bodrogvar.

PISANI TRAGOV

O županiji, tvrđavi i naselju Bodrog ima jako puno dokumenata. Rano postojanje županije potvrđuje dokument iz 1093. godine, u kojem se potvrđuje da je kralj sv. Stjepan I. (st. István I.) darovao opatiji u Tihanju u županiji Bodrug selo Bešena (villam Beseneu) i ribnjak nazivan Budrik. Kralj sv. László I. je 1093. godine darovao opatiji

hija dignuta na višu razinu, jer 1213. godine se spominje bodroški glavni ešpereš po imenu Marton. Mjesto ima pravo držanja vašara sigurno već 1225./26. godine, to saznajemo iz žalbe panonhalske opatije, u kojoj se žale kako si je bodroški župan prisvojio pravo držanja vašara i naplatu skelarine. Žalba je stigla i kod tadašnjeg pape Honriusa III., koji je intervenirao u korist opatije kod kralja Andrása II. Značaj mjestu davala je činjenica da su tu održavani i županijski sabori kada je uspostavljen novi sustav, plemićka županija.

Iz dosad iznesenog jasno se vidi kako je Bodrošku županiju formirao kralj sv. István I. Zatečena drveno-zemljana utvrda (keltska, avarska?) postala je središte župa-

muzeju. Njihova izrada datira u XI.-XII. stoljeće. U literaturi ona se često zove Bodrogmonostorseg, nasuprot Bodrogmonoštoru ili Monoštor, koji se nalazio između današnjeg Bačkog Monoštora i Bartana (Bodroga). Tatarska najezda 1241./42. godine uništila je drvenu-zemljanu utvrdu Bodrog, naselje, njenu crkvu kao i obje opatije. Opatija Sveti Križ je obnovljena, zato su kameni dijelovi kapitela i frizova pronađeni u temeljima, i stajala je do Mohačke bitke. Obnovljena je i opatija Sveti Petar. Ovo je sigurno, jer su vođe ovih opatija 1327. godine vodile spor oko jednog ribnjaka nazvanog Hattyas.

Naselje Bodrog se isto obnavlja i u spisima iz XIV. i XV. stoljeća se spominje čas kao oppidum čas

500 stanovnika, što znači da je Bodrog bio jedan od većih gradova. O razvijenosti grada svjedoči i to što je u mjestu 1468. godine postojala škola koju je vodio učitelj István. Otkopana jednobrodna crkva iz XII. stoljeća, s polukružnom apsidom široka 10, a dugačka 16 metara s vanjske strane, isto svjedoči o veličini naselja, jer župne crkve iz tog doba su upola manje, u prosjeku 5 x 8 metara. Nažalost, zbog nedostatka novca istraživanje nije nastavljeno. Sudeći po mojim dosadašnjim istraživanjima, stari su se narodi držali željezne snage lokacije i nisu gradili naselja na plavnom području, pa tako ne verujem da je Dunav razorio Bodrog zauvijek, možda ga zahvaljujući arheologiji ponovno otkrijemo.

U sljedećem nastavku: Je li današnja Sonta isto što i srednjovjekovni Zond?

U Nenadiću proslavljeno proštenje i obilježeno 80 godina od izgradnje kapele Imena Marijina

S Isusom prebroditi krizu identiteta

Godine 1929. mještani Nenadića podigli su kapelu u čast Imena Marijina, a u nedjelju, 13. rujna, proslavljeno je jubilaro proštenje te je sveta misa, koju je predvodio preč. *Josip Pekanović*, prikazana za sve pokojne Nenadićane koji su izgradili ovu kapelu. Vodeći se nedjeljnim evanđeljem preč. Pekanović je pozvao vjernike da pokušaju razmisliti o ljudskome identitetu, njegovoj biti i važnosti, kao i o biti i važnosti kršćanskog identiteta, pogotovo u današnje vrijeme kada se toliko govori o krizi identiteta.

»Bojim se da je kriza identiteta problem prisutan u nama i s nama. To je kriza onih koji su vjerovali da je brak nešto najljepše u što čovjek ulazi, jer osmišljava sebe i svoje planove. Ima puno i onih koji vjeruju da

je majčinstvo jedan od najljepših darova koji se može primiti, ima onih koji vjeruju da je očinstvo isto tako veličanstven dar, i onih koji su vjerovali da je izbor zanimanja jedan dar po kojemu se čovjek ostvaruje, ostavlja nešto iza sebe, pogotovo kada je to vrijedno i plemenito. To su sve životne situacije gdje se stvara identitet čovjeka, te on postaje

ono što jest i što bi trebao biti. Netko će možda biti zadovoljan s onim što je ostvario, pa i načinom na koji je nešto ostvario, ali će sigurno biti i nemali broj onih koji nisu uspjeli. Kada konstatiramo da nismo uspjeli, sljedeće pitanje je – zašto? Tad nastupa kriza, osjećaj krivnje i osjećaj osude«, rekao je Josip Pekanović te je pozvao vjernike da Kristov identitet prihvate kao svoj, što ponekad iziskuje i odricanje od svojih planova, uzimanje svoga križa, pa i križeva drugih, kako bi im se pomoglo. On je rekao kako je Marija u tome uspjela izgovorivši svoje »da«, te je stalno sebi postavljala pitanje što je u svemu volja Božja. Stoga je njen zemaljski život od početka do kraja u službi ostvarenja Božjega plana, a to je put spasenja, jer Bog čovjeku uvijek želi dobro.

Prečasni Pekanović je svoje razmišljanje zaključio slikom čovjeka vozača, koji, da bi se lakše snašao u prometu koristi navigator. Vozač u njega upisuje cilj, svoje konačno odredište, a navigator mu nudi nekoliko varijanti do željenog cilja.

»Ovaj navigacijski sustav funkcionira samo kada se vodi odozgo, a sa zemlje se ne ostvaruje cilj. Gore je satelit koji svakoga vodi do njegova cilja. To je slika nečega što se davno dogodilo. Bog je želio oduvijek voditi čovjeka, on vidi sve naše puteve, a samo jedan vodi u pravom smjeru. Isus kaže kako će na tom putu biti križeva i Golgota te poručuje: 'Ne boj se, ja sam pred tobom'. Jedino tako se stiže do cilja, gdje nas Isus čeka sa svojom majkom Marijom«, zaključio je svoju propovijed preč. Josip Pekanović.

Zlatko Gorjanac

U povodu 8. rujna, Međunarodnog dana pismenosti

Obrazujmo ljepši dio našeg bića

Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu UNESCO, još davne 1967. godine proglasila je 8. rujna za Međunarodni dan pismenosti. Cilj je bio svake godine, barem na taj dan, obilježiti i istaknuti važnost pismenosti u životu pojedinca i društva u cjelini.

Srbija je ove godine dočekala ovaj dan s 1,3 milijuna nepismenih, odnosno ljudi koji nemaju svršenu osnovnu školu, a takvih je u svijetu oko 862 milijuna. Nevjerojatno zvuči da će do kraja godine biti usvojen Zakon o obrazovanju odraslih, kako bi se riješio problem nepismenih. Pa, što se radilo do sada, zar obrazovanje nije stalni proces? I kada je, zapravo, nastupio zastoj u ovom, već bezbroj puta rješavanom pitanju?

Prema podacima UNESCO-a iz 2006. godine 75 posto nepismenih stanovnika živi u podsaharskim zemljama, a slijede jugozapadna i istočna Azija i arapske zemlje. Dakle, daleko od nas. Kod nas se u Srbiji obrazovanima smatraju svi koji imaju svršenu srednju školu, a osobito se poštuju oni s visokim obrazovanjem, kojih je svega 6,5

posto. Doista skromno! U kaosu koji vlada u našem obrazovnom sustavu i području pismenosti ili nepismenosti, nismo kompetentni analitički i znanstveno raspravljati.

Osnutkom brojnih kulturnih udruga u malim mjestima, gdje žive pripadnici naše zajednice, i mi smo suočeni s problemom obrazovanja i pismenosti. Sve se više uviđa kako nam nedostaju ljudski resursi. Malo je visokoobrazovanih, dobro informiranih i ljudi posvećenih nimalo lakoj misiji očuvanja i razvoja našega identiteta. U pomanjkanju stručnih voditelja orkestara, zborova, koreografa, neke udruge tapkaju u mjestu. Zbog toga često izostaje kreativnost, a još je uvijek u našem djelovanju previše naglašen folklorni, emotivno-običajni, pa i politički pristup.

Zanemareno je čitanje, i to ne samo knjiga na materinjem jeziku, nego i svih drugih, iako u našim udrugama postoje knjižnice i čitaonice. Netko je rekao: »Svijet bez knjiga – svijet je divljaka«. Za neke je to možda uvreda, ali oni zaboravljaju kako je čovjek duhovno biće i da je život bez kreativnog rada prava pustinja. Da je knjiga u nekim

kućama postala čak otpadom, svjedoči nedavni primjer u Bođanima, a takvih ima u svim manjim i većim mjestima: čovjek je na seoskom smetlištu pronašao četrdesetak vrijednih knjiga znamenitih autora. Taj je slučaj imao i svoj sretan epilog – osoba koja se tu našla u pravo vrijeme, bio je naš ugledni pjesnik iz Bođana *Josip Dumendžić Meštar*. Tako su knjige svoj spas našle dospjevši u prave ruke, a sam događaj postao malim čudom – »Ars longa vita brevis« – umjetnost je duga, a život je kratak.

Sličnu sudbinu, možda i goru od knjige, imaju novine i časopisi, koji se ipak znatno manje čitaju na selu, nego u gradu. Ipak, ove je godine i u novinama Međunarodni dan pismenosti slabo popraćen. U jednom je listu ovaj dan nazvan kao Dan borbe protiv nepismenosti, a pojedini naslovi članaka u njemu svjedoče o doista velikoj duhovnoj i psihičkoj krizi i tamnoj strani današnjeg čovjeka: »Vlast je neodgovorna«, »Rasistički sukobi«, »Podvodile maloljetnicu«, »Gajio marihuanu«, »Škole bez telefona«, »Zatvorena škola poslije dvije godine rada«... »Postupno se sve jasnije ispostavl-

lja kako ni glad ni zemljotresi, ni mikrobi ni karcinomi nisu najveća opasnost, nego je to čovjek čovjeku, i to zato što ne postoji dostatna zaštita od psihičkih epidemija, koje djeluju beskrajno mnogo razornije nego najveća prirodna katastrofa« (Jung, Čovjek i duša, str.51.).

Ovih su dana neke škole ponudile učenicima kao mogućnost izbornog predmeta nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Zbog slabe informiranosti ili nekih drugih razloga, mnogi su se roditelji oglašili na ovaj poziv i nisu iskoristili priliku da im dijete u školi uči i svoj materinji jezik. A čovjek se legitimira upravo svojim jezikom.

Ne znamo je li na ono smetlišće bačena i neka Goetheova knjiga, ali jedna bi njegova misao mogla biti lijepom porukom za ovogodišnji Međunarodni dan pismenosti: »Morali bismo svakoga dana pročitati nekoliko dobrih stihova, vidjeti jednu lijepu sliku, čuti jednu ljupku pjesmu ili s prijateljem izmijeniti koju srdačnu riječ, kako bismo obrazovali ljepši dio našeg bića.« Još bi ljepše bilo kada bismo to mogli ostvariti na svom materinjem jeziku.

Zvonimir Pelajić

Pripreme za obilježavanje 200. obljetnice izgradnje rimokatoličke župe u Gibarcu

Počela obnova crkve

Okončanje radova planira se za proljeće iduće godine

Skele ispred župne crkve Svetog Ivana Nepouka u Gibarcu označile su početak priprema za obilježavanje 200. obljetnice izgradnje i blagoslova rimokatoličke župe u ovom srijemskom selu. No, katolička je župa u Gibarcu zabilježena još davne 1302. godine, ali izgradnja nove crkve u središtu sela započela je 1787. godine, odnosno prikupljanje sredstava za gradnju, koja je započela 1800. godine, a privedena kraju 1810. već sljedeće je godine pl. grof Janković izdvojio sredstva za gradnju zvonika pa su radovi završeni do konca ljeta, a crkva je blagoslovljena u listopadu 1811. godine.

Kako nam je rekao vlč. Nikica Bošnjaković, župnik župa Presvetog srca Isusovog u Šidu, kojemu su povjerene i župe u Gibarcu, Kukujevcima, Moroviću i Vašici, te filijale u Adaševcima, Batrovcima i Jameni, ove su godine započeli radovi na obnovi crkve Marijina uznesenja u Moroviću, koja datira iz 12. stoljeća, zatim

radovi na župnoj crkvi sv. Roka, također u Moroviću, koji su već privedeni kraju, a popravljeno je krovšte i stavljen novi crijep, te je crkva ožbukana i obojena s vana. Do crkvenoga goda, uređena je u filijalna crkva Uznesenja svetog križa u Batrovcima i sada su započeli radovi u Gibarcu, ali samo na uklanjanju žbuke, dok će se ostatak radova nastaviti iduće

godine, pa bi gibaračka crkva trebala biti potpuno uređena za obilježavanje 200. obljetnice izgradnje i blagoslova.

Dodao je još kako je u Vašici izgrađena nova crkva, nakon što je stara minirana i potpuno srušena u proljeće 1995. godine, tako da nije potrebno ulagati u obnovu, a kada se završe radovi na već pobrojanim sakralnim objektima, na red će doći i obnova župne crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, koja je devastirana u vrijeme Domovinskoga rata, a sada se svete mise služe samo u iznimnim prigodama, za crkveni god, blagdan Svih svetih i sl.

Radovi na obnovi crkve u Gibarcu povjereni su privatnoj građevinskoj tvrtki iz Srijemske Mitrovice, koja je izvodila radove i na župnoj crkvi sv. Roka u Moroviću, a poslovođa, Radenko Tomašević, rekao nam je kako su u Moroviću radili puna tri mjeseca i da su i župnik i mještani zadovoljni urađenim, a crkva danas izgleda ko nova. U Gibarcu

rade već deseti dan, a za pet-šest dana radovi na skidanju žbuke u Gibarcu bit će gotovi. Najteži dio posla je postaviti skele i dobro ih učvrstiti, jer s čeon strane skele su visoke 24 metra i ne daj Bože neke nesreće. Radove će nastaviti na proljeće, i vjeruje da će biti dostatno dva, dva i pol mjeseca, sve skupa, i zamjena krovšta, postavljanje novoga crijepa i vanjsko žbukanje, pa će i gibaračka crkva izgledati kao nova.

Dobro je primijetio majstor Tomašević, skele treba dobro učvrstiti, jer 24 metra nije za podcijeniti. Naime, dobro je podsjetiti se izvođenja radova na župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Kukujevcima od prije tridesetak godina. Trebalo je popraviti limove na tornju i krovu župne crkve, nakon oluje, a radovi su povjereni limarskoj radnji Huse Trbića iz Bijeljine, a tom je prigodom s krova, kroz strop od lesomitnih ploča pao pomoćni radnik Omer Šabanović. Nesretni Šabanović odmah je prenesen u bolnicu u Srijemskoj Mitrovici, ali je podlegao zadobivenim ozljedama prilikom pada te je u bolnici umro. Na ukopu pokojnoga Omera bili su tadašnji župnik Stjepan Čavka, dekan Tomo Takač i nekolicina kukujevačkih župljana.

Slavko Žebić

Osnovana nova hrvatska udruga

HKUD »Sveta Barbara« dolazi iz Vrdnika

Prije mjesec dana, 17. kolovoza, u mjestu Vrdnik, u srijemskoj općini Irig, održana je osnivačka skupština udruge s hrvatskim predznakom – Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Sveta Barbara«. U radu skupštine, održane u vrdničkom restoranu »Mimoza«, sudjelovalo je dvadesetak članova-osnivača, a za predsjednika udruge izabran je Ivan Karačić, 52-godišnji prometni inženjer iz Vrdnika.

»HKUD će nositi naziv Sveta Barbara po zaštitnici rudara,

budući da su Hrvati u Vrdnik u prošlosti, početkom 20. stoljeća, dolazili u ovo mjesto kako bi radili u rudniku mrkog uglja«, kaže za HR predsjednik udruge Ivan Karačić. »Cilj nam je što bolje se povezati s ostalim hrvatskim udrugama u Srijemu, a potom i u ostatku Vojvodine. Nastojat ćemo u rad društva uključiti što veći broj Hrvata iz Vrdnika, ali i raditi na stvaranju baze podataka kako bi se došlo do podatka o stvarnom broju Hrvata u ovom dijelu Vojvodine. U tom smislu animira-

mo ljude i pripremamo se za izbor za Hrvatsko nacionalno vijeće«, kaže Karačić.

Udruga još nije službeno registrirana, budući da je trenutačno u procesu stupanje na snagu novog Zakona o udrugama. Iako prema njihovom statutu postoji mogućnost osnutaka sekcija, udruga će zasad funkcionirati više kao zavičajni klub i baviti se istraživanjem povijesti i znamenitih Hrvata iz toga kraja. Udruga će imati svoje sjedište u jednoj privatnoj kući, a u tijeku je renoviranje prostorija.

Ivan Karačić ističe kako su osnivačkoj skupštini udruge nazočili gosti iz Rume, Novog Sada i Hrtkovaca, kao i predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici – Ljerka Alajbeg i Anto Franjić.

Prema popisu iz 2002. godine, u Vrdniku živi 3704 stanovnika, od čega se 4,8 posto njih izjasnilo kao Hrvati (oko 200). U mjestu postoji rimokatolička kapela Svete Barbare u kojoj dvaput mjesečno gostujući svećenik služi svetu misu.

D. B. P.

U Somboru se priprema odluka koja će ograničiti držanje domaćih životinja

Strožije mjere za čistiji okoliš

Prijedlogom odluke obuhvaćene su sljedeće životinje: psi, mačke, ukrasne i egzotične ptice, kunići, perad, golubovi, nojevi, pčele, kopitari i papkari

Odjel za komunalne poslove Grada Sombora uputio je Gradskom vijeću prijedlog odluke o držanju domaćih životinja na teritoriju Grada Sombora. Na snazi je još uvijek odluka stara 30 godina, a posljednje izmjene imala je još 1994. godine. Predviđeno je da grad Sombor bude podijeljen u 6 zona, a da u prvoj, drugoj i trećoj zoni 31. prosinac 2010. godine, bude krajnji rok za držanje kopitara i papkara, nakon čega će to biti zabranjeno. Do zabrane držanja trebalo bi doći i u četvrtoj i petoj zoni, ali dvije godine kasnije, a ove vrste životinja moći će se držati samo u šestoj zoni, kojoj pripadaju prigradska i naseljena mjesta.

Prema ovoj odluci propisuju se uvjeti i način držanja domaćih životinja u nekomercijalne svrhe na teritoriju Grada Sombora, u cilju zaštite prirodnih vrijednosti životnog okoliša od zagađivanja iz izvora držanja domaćih životinja i osiguranja prava čovjeka na zdravlje i zdrav životni okoliš. U smislu ove odluke domaće

životinje su: psi, mačke, ukrasne i egzotične ptice, kunići, perad, golubovi, nojevi, pčele, kopitari i papkari. Vlasnik, odnosno onaj koji drži domaće životinje, dužan je osigurati držanje i nadzor, njegu, ishranu, higijenske uvjete i liječenje domaćih životinja, te ne smije držanjem domaćih životinja uznemiravati susjede i zagađivati životni okoliš.

U daljnjem tekstu prijedloga navode se dopušteni, odnosno nedopušteni načini držanja domaćih životinja, mjere zabrane i kaznene odredbe, a govori se i

o hvatanju i oduzimanju domaćih životinja i neškodljivom uklanjanju uginulih ostataka. Novčanom kaznom od 10 do 500 tisuća dinara kaznit će se za prekršaj pravna osoba i poduzetnik ako dopusti uvođenje domaćih životinja u službene prostorije, sredstva javnog prometa, dječja igrališta ili na druga javna mjesta. Za fizičke osobe predviđene su kazne od 3 do 30 tisuća dinara, ali i mogućnost oduzimanja životinja.

S obzirom da je najavljeni dokument samo radna verzija buduće odluke, građani svoje primjedbe i

sugestije mogu dostaviti u pisanoj formi Odjelu za komunalne poslove u zgradi Županije ili uredima mjesnih zajednica.

»Odluka o držanju životinja na teritoriju Grada Sombora je putem medija i mjesnih zajednica stavljena na javnu raspravu«, kaže član Gradskog vijeća zadužen za područje držanja i zaštitu domaćih životinja Slobodan Selakov. »Nakon prikupljanja prijedloga koji dopiju u Odjel za komunalne poslove, tijekom javne rasprave Gradsko će vijeće razmotriti sve sugestije i primjedbe i utvrditi konačan prijedlog odluke o držanju domaćih životinja na teritoriju Grada, a potom ga uputiti Skupštini grada na razmatranje i usvajanje. U ovoj fazi smo imali različite reakcije građana. Odluku neki hvale, a neki imaju primjedbe, jer ona je u izvjesnoj mjeri restriktivna i nakon izvjesnog vremena predviđa onemogućavanje držanja domaćih životinja u pojedinim dijelovima grada. Podrazumjeva se da je ovaj prijedlog podložan promjenama.«

Z. G.

Koncert Mješovitog zbora »Rondo Histriae« iz Pule u Baču

Komunikacija s višim glazbenim vrijednostima

Plava dvorana Doma kulture u Baču bila je u nedjelju, 13. rujna, punija nego što se očekivalo. U ovom se kraju polako stvara jedan sloj publike, koja želi komunicirati s višim glazbenim vrijednostima, a to joj je upravo pružio cjelovečernji koncert zbora »Rondo Histriae«. Mnogi se još sjećaju njegova prvog nastupa u franjevačkom samostanu 2007. godine, kada su se nazočni oduševili skladbama »Oče naš« i »Sveti Toma«. Tada je publika, bez obzira na vjeroispovijest, ova djela shvatila zajedničkom molitvom, a glazba istarskog podneblja tada je prvi puta zazvučala u Baču.

Zborom »Rondo Histriae« ravнала je Vinka Burić, a u programu su, među ostalim, predstavljena djela Stevana Mokranjca, Brune

Krajcara, Ennia Morriconea, Javiera Busta, Antona Brucknera i Gabriela Faure.

Osobito je dojmljiv u pojedinim skladbama bio nastup darovitog solista Gorana Pitinca, a djelo »Libera me« solidno je na glasoviru pratio Stjepan Vuger. Sva je ostala djela zbor pjevao a cappella.

Vrhunac glazbene večeri, barem što se publike tiče, bili su »Primorski napjevi« Stevana S. Mokranjca, prvi puta izvedeni u Baču.

»Zbor 'Rondo Histriae' djeluje od 2004. godine, a izvodi klasična djela i zbarske obrade skladbi iz oblasti etno, pop i rock glazbe. Osobito njegujemo zbarska djela nastala u istarskom podneblju, a nastupali smo u zemlji i

inozemstvu. U zboru su pjevači različite životne dobi – od dvadesetak godina pa naviše, a glede obrazovanosti ima ih akademski obrazovanih, ima profesionalnih glazbenika, ali i onih koji nisu potpuno glazbeno obrazovani. Sve ih veže ljubav prema glazbi, osobito višeglasnom pjevanju. Ovaj program što ste večeras čuli

predstaviti ćemo u Novom Sadu, a kao prošlogodišnji pobjednici Mokranjčevih dana održat ćemo u srijedu, 16. rujna, cjelovečernji koncert u Negotinu. Osobito nas raduje što nas je vaša publika tako toplo primila i što ćete o tome izvijestiti u vašem časopisu«, rekla je za Hrvatsku riječ ravnateljica zbora Vinka Burić.

Organizator koncerta je bila Općina Bač, a pokrovitelj Turistička organizacija općine Bač. Na koncertu su bili i predstavnici kulturnih udruga općine, kao i lokalnih vlasti. Koncert je bio svojevrsni uvod u obilježavanje Dana europske baštine, koji će se u Baču održati 19. rujna.

Zvonimir Pelajić

Pregriš manifestacija u Šokadiji

Šokci raspjevali Tenju

Prošloga su petka u Vinkovcima započele Folklorne večeri u okviru 44. Vinkovačkih jeseni i Divani Vinkovačkih šokačkih rodova, zatim Zlatne žice Slavonije, tradicionalni Festival tamburaške glazbe u Požegi, već čuvena Iločka berba grožđa u Iloku, Pračkijada u Radikovcima i tko bi to sve pobrojio

U Tenji, prigradskom osječkom naselju, organizirana je prošloga vikenda još jedna divna manifestacija »Slavonijo u jesen si zlatna«, s gotovo tisuću sudionika iz bliže i šire okolice i susjednih zemalja, a ti čuvari tradicijske kulture i baštine ponovno su osvojili srca žitelja Tenje i obližnjeg Osijeka.

Organizator susreta je KUD »Josip Šošić« iz Tenje, društvo koje okuplja stotinjak članova u nekoliko skupina: folklornoj, muškoj i ženskoj pjevačkoj, radionici rukotvorstva i tamburaškoj, a pokrovitelj je grad Osijek.

KUD djeluje od 2002. godine, dakle već punih 7 godina, a ovo je već šesta uspješna smotra folklor koja polako prerasta u tradiciju.

Nastupile su brojne skupine iz Slavonije.

»Ovih smo godina uvijek imali i društvo iz Vojvodine, posljednje dvije godine nastupili su kod nas članovi KUD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, a ovoga smo ljeta mi gostovali u Bačkom Bregu i očekivali goste iz Berega, no, u zadnji čas su nam poslali faks i otkazali dolazak«, rekao nam je predsjednik KUD-a iz Tenje Josip Mihaljević.

Ali, to nije sve, rekao nam je Ivan Nikolić, predsjednik udruge Etno-centar iz Osijeka. Naime, Etno-centar je sudionik i dosadašnjih susreta, a od ove godine i suorganizator, pa je u subotu održan Etno sajam, izložba narodnoga ruha, narodnoga veza, rukotvorstva i šokačkih suvenira, a u okviru te izložbe bit će i kušanje slavonskoga čobanca te šarana u rašljama.

Manifestacija u Tenji već godinama privlači društva iz bliže i dalje okolice, no mora se primijetiti kako su početkom rujna zbivanja u Šokadiji vrlo zgusnuta, pa

su prošloga petka u Vinkovcima započele Folklorne večeri u okviru 44. Vinkovačkih jeseni i Divani Vinkovačkih šokačkih rodova, zatim Zlatne žice Slavonije, tradicionalni Festival tamburaške glazbe u Požegi, već čuvena Iločka berba grožđa u Iloku, Pračkijada u Radikovcima i tko bi to sve pobrojio.

Lijepo vrijeme išlo je naruku sudionicima manifestacije, pa se širokim tenjskim sokacima igralo i pjevalo, podcikivalo do ranoga jutra. Ržali su konji i jahači, a umilni zvuci tambure milovali su noćnu tišinu.

Slavko Žebić

Nezadovoljstvo radnika u Hrvatskoj nije pretočeno u konkretne akcije

Fijasko sindikalnih prosvjeda

Protekloga je tjedna Hrvatska udruga sindikata organizirala niz sindikalnih prosvjeda u nekoliko hrvatskih gradova, no, barem na samome početku prosvjedi su doživjeli fijasko. Naime, na prvome sindikalnome skupu u Vinkovcima okupilo se tek tristotinjak prosvjednika, uglavnom umirovljenika, pa je netko primijetio – teško državi koju trebaju braniti umirovljenici.

Na osječkom se skupu okupilo petstotinjak sudionika, najviše radnika, no s obzirom da Osijek broji 120 tisuća žitelja i to je

svakako malo. Ozren Matijašević, predsjednik središnjice HUS-a, i Bruno Horvat, predsjednik HUS-ove osječko-baranjske organizacije, izrazili su ipak zadovoljstvo

i ovakvim odzivom, a prije svega činjenicom da lokalna vlast nije ništa činila na zabrani skupa, kako je to bio slučaj u Vinkovcima, pa su prozvali vladajuću garnituru Vukovarsko-srijemske županije i pozvali je da se ugleda na kolege u susjednoj županiji.

»Mi ne želimo rušiti Vladu, ali tražimo da se odgovorno odnosi prema svima u ovoj državi i ističemo naše zahtjeve, ispod kojih jednostavno nije moguće ići. Dosta je nemorala i bezakonja, lažnih obećanja i prakse da radnici i građani plaćaju

danak promašenih politika«, rekao je Matijašević.

Skup je prošao mirno. Ovo nije zadnji prosvjed, čulo se te večeri u Osijeku, a svi sudionici skupa pozvani su na središnji prosvjed u Zagrebu, zakazan za 15. rujna.

Nakon osječčkog, organizirani su prosvjedni skupovi u Istri, pa se u Puli okupilo više od dvije tisuće prosvjednika, a u Rijeci oko tisuću i pol, no i to nisu brojke koje bi respektabilno govorile o ozbiljnosti problema zbog kojih se prosvjedi i organiziraju.

S. Žebić

Folklorna manifestacija u Maloj Bosni

Mladost pleše

Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne organizira folklornu manifestaciju »Mladost pleše«, koja će biti održana 19. rujna. Početak je u 19,30 sati. Ova manifestacija se održava sedmi put u mjesnom Domu kulture.

Osim domaćeg društva sudjelovanje su potvrdili: HKUD »Rodoč« iz Rodoča, Mostar, BiH, folklorna skupina pri župi sv. Nikole Tavelića iz Bune, BiH, KUD

»Čepinski Martinci« iz istoimenog mjesta u Hrvatskoj, KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora i HKK »Bunjevačko kolo«, ogranak iz Bikova.

Navedena će društva nakon okupljanja, u nošnjama krenuti u 19 sati ispred mjesne škole u svečanom mimohodu kroz dio naselja, do Doma kulture. Nakon folklornog dijela, u kome će svako društvo imati priliku pokazati dio svoga

kulturnog naslijeđa, bit će priredena večera za sudionike i uzvanike,

a zatim druženje uz tamburaše do kasno u noć.

S. Dulić

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH odlučilo

Spomenik papi Ivanu Pavlu II. može se graditi u Sarajevu

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH konačno je ustanovilo da podizanje spomenika Papi nije u suprotnosti s režimom zaštite propisanim odlukom povjerenstva, kojim je katedrala Srca Isusova proglašena nacionalnim spomenikom * Trg ispred katedrale odabran je za postavku spomen-obilježja, jer je to mjesto s kojeg je papa Ivan Pavao II. tijekom posjeta Sarajevu 1997. godine pozdravio i blagoslovio ljude

Piše: Arijana Beus

SARAJEVO – Papa Ivan Pavao II. dobit će spomenik u Sarajevu. S obzirom da spomenik treba biti sagrađen ispred sarajevske katedrale Srca Isusova, koja je inače zaštićena, bilo je dosta spora oko toga može li se spomenik uopće graditi.

Nakon višemjesečne analize, Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH konačno je ustanovilo da podizanje spomenika Papi nije u suprotnosti s režimom zaštite propisanim odlukom povjerenstva, kojim je katedrala Srca Isusova proglašena nacionalnim spomenikom, kazala je predsjedajuća Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika BiH *Amra Hadžimuhamedović*.

PRONAĐEN I ODGOVARAJUĆI KAMEN

»Odluka Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika BiH je bila najvažnija, jer je već jednom bila odbijena, a za sve druge suglasnosti se nadamo da će biti puno brže donesene«, kazao je glavni tajnik Hrvatskog kulturnog društva Napredak *Vanja Gavran*. Dalje treba provesti proceduru za dobivanje ostalih dozvola. Nužna je dozvola Općine Stari grad za izgradnju spomenika, kao i usvajanje urbanističkog projekta Trga fra. Grge Martića, što je apsolutno izvjesno. Gavran je također naglasio kako je Gradsko vijeće već

dalo suglasnost za prihvatanje inicijative za izgradnju spomenika i očekuje se njihova odluka.

»Ne vjerujem da će se ove godine bilo što početi raditi iz financijskih razloga, ali nadam se da bi do proljeća svi dokumenti mogli biti spremni i urađen izvedbeni projekt trga, tako da bi proljeće bilo idealno vrijeme za početak izgradnje«, rekao je Gavran dodajući, kako je pronađen i odgovarajući kamen za spomenik.

»HKD Napredak i Vrhbosanska nadbiskupija trebaju osigurati sredstva za spomenik, a što se tiče samoga uređenja trga, to spada na Općinu Stari grad i Sarajevsku županiju, a vjerujem da će se i oni, kao i donatori, uključiti u izgradnju samog spomenika«, istaknuo je Gavran. On je podsjetio kako će krajem listopada biti prezentiran 21 predloženi rad spomen-obilježja papi Ivanu Pavlu II.

PRISTIGLO 20 RADOVA

Inače, ideju o podizanju spomen-obilježja papi Ivanu Pavlu II. u Sarajevu pokrenuli su Vrhbosanska nadbiskupija i HKD Napredak. Na međunarodni natječaj za idejno

rješenje spomen-obilježja pristiglo je 20 radova iz BiH, Hrvatske, Italije i Poljske, a žiri je jednoglasno izabrao rad akademskog kipara *Hrvoja Urumovića*.

Urumovićev kip prikazuje uspravnu figuru pape Ivana Pavla II. u meditativnoj molitvi, na vjetrometini zbivanja suvremenog svijeta, Pape koji moli za mir, poniznog i uzvišenog, mudrog i predanog, krhkog i snažnog te bliskog čovjeku. Lik Pape oslonjen je

na papinski štap kao simbol papinskog stolca, blago pognute glave, skrušenog i lica okrenutog ljudima. Za materijal od kojeg će se graditi spomenik odabran je segetski kamen, vapnenac iznimne tvrdoće i otpornosti na vremenske prilike i udarce. Skulptura od 2,92 metra bit će smještena u osi istočnog tornja katedrale, malo uvučena i sa zelenom pozadinom novog drvoreda. Predviđena je i izgradnja izdužene fontane.

»Odabrano rješenje djeluje moćno kao cjelina, kao oblik pokrenut sa svih strana i skladno odmjeren u dinamičkoj ravnoteži. Položaj štapa o koji se lik Pape oslanja dijeli stranu na dva dijela, a ta okomica dobro dolazi kao protuteža nizu dijagonala Papina plašta«, kazao je nedavno akademik *Tonko Maroević*, profesor na Sveučilištu u Zagrebu nakon predstavljanja idejnog rješenja. Istaknuo je kako se odabranim spomenikom uspio individualizirati lik pape Ivana Pavla II. kao mislioca i čovjeka spremnog doći među ljude. Njime se također evocira Papina težnja da pomogne ugroženima u Sarajevu, ali i odupiranje nedaćama čovječanstva u današnjem svijetu.

Provedba projekta centra za socijalni rad

Pomoć starijim i invalidnim osobama

BAČ – U svim mjestima Općine Bač započela je provedba projekta Centra za socijalni rad, koji obuhvaća pomoć u domovima osoba

starijih od 65 godina i osoba s invaliditetom. Za ovaj se projekt do sada prijavilo 60-ak osoba, a očekuje se kako će se broj korisnika

znatno povećati. Njima će u sljedećih šest mjeseci pomoć pružati 11 uposlenih gerontodomačica iz svih mjesnih zajednica, a koje su za ove

poslove stručno osposobljene. Sve uposlene gerontodomačice potpisale su ugovor s Centrom za socijalni rad i započele s radom 7. rujna.

Z. P.

»ZRÍNYI 1566«, ROCK MJUZIKL U REŽIJI LEVENTEA MORAVETZA

Zajedničke ličnosti **hrvatsko-mađarske** povijesti

Sudbina mnogih ličnosti iz mađarske povijesti obrađena je i u glazbenoj inačici, ali o Nikoli Zrinskom, sigetskom branitelju i kapetanu, dosada nije bilo glazbeno-umjetničkog uratka. Taj nedostatak ispravio je pisac sinopsisa i redatelj ovog rock mjuzikla premijerno prikazanog početkom mjeseca u Sigtetu, u Mađarskoj

Povijest obitelji Zrinski nadahnjuje mnoge Hrvate i Mađare. I jedni i drugi Zrinske smatraju svojim, i jedni i drugi ih slavimo, pjevamo o njima, dižemo kipove i spomenike, imamo dane sjećanja, dvorce, epska djela i prijevode, garde, Zrinski su dio i tragičnih događanja i odrednica hrvatske i mađarske povijesti, Zrinski su svojim činima svjedočili vjeru, hrabrost, izdržljivost...

Zajedničke ličnosti osamstogodišnje hrvatsko-mađarske povijesti, odvojene tek stotinjak godina, u kojima su Hrvati na jedan,

a Mađari na drugi način slavili Zrinske. Kod Mađara kult Zrinskih neprekinuto se njegovao u posljednjih 170 godina, i malo će vam upitanih znati reći da Zrinski imaju u sebi hrvatske krvi. Ipak, hrvatski su to plemići iz rodu Šubića, koji po gradu Zrinu nose ime Zrinski.

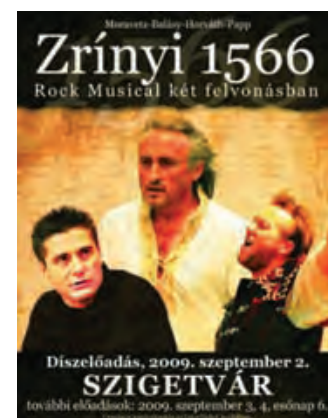
VRHUNSKI IZVOĐAČA

Sudbina mnogih ličnosti iz mađarske povijesti obrađena je i u glazbenoj inačici, ali o *Nikoli Zrinskom*, sigetskom branitelju i kapetanu, dosada nije bilo glazbeno-umjetničkog uratka. Taj nedo-

statak ispravio je pisac sinopsisa i redatelj rock mjuzikla »Zrínyi 1566« Levente Moravetz, kojemu nisu nepoznata umjetnička prilagođivanja u prirodnim ozračjima. Ovoga puta poprište veličanstvenoj izvedbi »Zrínyi 1566« dala je Sigetska tvrđava, samo mjesto povijesne bitke, prostor s kojega je prije 423 godine Nikola Zrinski sa svojih preostalih tristotinjak vojnika iz opkoljene i zapaljene tvrđave jurišem krenuo u sigurnu, ali junačku smrt.

Redatelj je uspio pridobiti zvijezde mađarskog mjuzikla. To su: Sándor Sasvári (Nikola Zrinski),

Pál Fekete (Lahib-Prebeg), Attila Csengeri (Franjo Črnko), Ildikó

Dévényi (kuharica Anna), *Timea Vermes* (Éva Rosenbergs, supruga Nikole Zrinskog), *Endre Beleznay* (Mehmed paša Sokolović), *Tamás Gregorovics* (Radovan Jakab). Među glumcima je i *Slaven Vidaković* u ulozi kapetana Bartolusa Gerecsa, koji u ovom mjuziklu na mađarskom jeziku, kao Hrvat, izgovara nekoliko rečenica na hrvatskom, a u predstavi uz mnogobrojne plesače, pjevače, gardiste i statiste sudjeluju i članovi Zrinske garde iz Čakovca. Scenografiju potpisuje *Miklós Béneyi*, kostimografiju *Gabriella Molnár*, koreografiju *Zoltán Hálmi*.

»NAVIK ON ŽIVI KI ZGINE POŠTENO«

Tri pripovjedača: Franjo Črno, grof Salm i Mehmed paša Sokolović, po zamisli redatelja i autora sinopsisa Moravetza, govore publici i objašnjavaju između plesnih i glazbenih scena opsadu Sigeta i odnose velikih sila koje su dovele do nje, te kako je Nikola Zrinski prihvatio obranu Sigeta. Habsburška Monarhija i Osmansko Carstvo, golemu državu iz 16. sto-

njevačkom i latinskom jeziku vjerno i potanko opisao sigetsku katastrofu. Njegovo prozno izvješće (kronika) Podsjedanje i osvojenje Sigeta poslužilo je ubrzo *Barni Karnautiću* da napiše povijesni ep *Vazetje Sigeta grada*, koji mu je posthumno 1584. godine objavljen u Veneciji.

Niz glazbenih točaka, izvrsni izvođači, glazba i primljiv tekst, plesne koreografije u prekrasno osmišljenoj scenografiji, u središtu s likom Nikole Zrinskog oko kojega se sve vrti. Zrinskoga, usamljenoga junaka predodređenog na

ljeća, Istok i Zapad, kršćani i muslimani, strah od Zrinskih i njihovih nastojanja, hrvatsko-mađarski odnosi u Habsburškoj Monarhiji, Hrvati na rubu i dodiru svjetova i civilizacija zajedno s Mađarima, povezuje ih Zrinski i njegovi posjedi. Franjo Črno, komornik Nikole Zrinskog, jedan od trojice ili četvorice preživjelih očevidaca bitke, zarobljeni, a poslije otkupljeni, povijesna je ličnost kao, i Nikola Zrinski, Sulejman II., Mehmed paša Sokolović. Uz njih Moravetz donosi niz likova i situacija koji su plod njegove umjetničke fikcije i viđenja sigetske opsade. Črno je nekoliko godina nakon Sigeta na hrvatskom,

pogibelj kod Sigeta, vojskovođu s čašću kojega nikakva obećanja ne mogu pokolebati u stavljanju na oltar ideala koji su nam tako blizu, ali i tako daleko. Shvaćen i neshvaćen, ranjiv i brutalan, na trenutak nam se čini slab i bespomoćan, izgubljen u lovu i magli. Mali i veliki junaci zajedno, tek zajedno oblikuju povijesne događaje i sjećanja. Sultan Sulejman II. iznenada umire kod Sigeta. Veliki vezir mora što prije osvojiti grad; vješto se taji njegova smrt kako iscrpljena vojska ne bi izgubila moral. Sokolović nudi Zrinskom, valjda zato što je i sam iz ovih krajeva, i Slavoniju i cijelu Hrvatsku.

sigetskoj tvrđavi, muškaraca, žena, djevojaka, starih i mladih, djece, priča njihovu sudbinu, oslikava život u danima opsade Sigeta od početka opsade do 8. rujna.

Ono što zapravo najviše oduševljava jest sama sredina u kojoj se izvodi predstava, u zidinama utvrde ugrađena scena, a iznad vas zvjezdano noćno nebo. I nije vam teško zamisliti kako pokraj vas, ili na kuli sjedi zamišljeni Nikola Zrinski, tu su negdje i Turci, Mehmed paša, zaljubljeni par u sijenu, velika je suša i nema vode, već je i prohladno. I kao da čujete Nikolu Zrinskoga, ja sam ga naravno čula na hrvatskom kako izjavljuje: »Ja, Nikola knez Zrinski obećavam najprije Bogu velikomu, zatim njegovu veličanstvu, našem sjajnomu vladaru i našoj ubogoj domovini i vama vitezovima da vas nikada neću ostaviti, nego da ću s vama živjeti i umrijeti, dobro i zlo podnijeti. Tako mi Bog pomogao!«

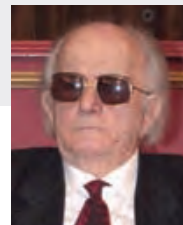
Branka Pavić Blažetin

Izgleda nam na trenutak kako je smrt uzaludna, ali ubrzo shvaćamo kako je neizbježna. Trojica preživjelih nose priču o Sigetskom boju kao poruku trajnih vrijednosti na kojima se nanovo i nanovo stvaraju izvori energije toliko potrebni u danima očaja i nedoumice. Autor teksta, polazeći od povijesnih podataka, ubrzo prelazi u fikciju i svojom vizijom svijeta i ljudi u

Opera »Nikola Šubić Zrinski«

Praizvedba Zrinskog (libreto *Hugo Badalić*) bila je 4. studenoga 1876. u Zagrebu, u tadašnjemu Narodnom kazalištu. Dirigirao je sam autor. U riječkim dnevnim novinama *La bilancia* četiri dana poslije objavljen je kratki prikaz u kojem se Riječani prisjećaju *Zajca* i smatraju ga svojim: »Nikola Šubić Zrinski. Ovo je naziv novoga djela (glazbene trilogije) vrijednog našeg sugrađanina, maestra *Zajca*, predstavljenog prvi put prošle sedmice u Narodnom kazalištu u Zagrebu, na libreto gospodina Badalića. Uzdržavajući se izvijestiti o vrijednosti nove partiture, jer su nas o tome obavijestili zagrebački listovi, kao i prijemu kod tamošnje publike, utvrđujemo sa zadovoljstvom da je, po *Agrar Zeitungu*, vrijedni umjetnik doživio brojne ovacije, koje su dostigle vrhunac kad su se poslije treće slike na prosceniju ukazali predstavnici pjevačkog društva *Kolo* i poklonili kompozitoru veličanstvenu krunu, ukrašenu kićenom vrpcom nacionalnih boja.«

Praunuk Nikole Zrinskog, grof Nikola Zrinski, osamdeset godina poslije Sigetske bitke napisao je prvi ep na mađarskom jeziku »Opsada Sigeta«.

Kronologija od 19. do 25. rujna

19. RUJNA 1794.

Upravitelj pečuške školske oblasti upućuje Antuna Bodnara u slobodan kraljevski grad Maria Theresiopolis (Suboticu), sa zadaćom da ondje u Gramatikalnoj školi tj. Gimnaziji otvori I. razred humanističkog smjera (poezis). Sljedeće godine otvoren je i II. razred (retorika). Nastavu u ovoj subotičkoj školi tada pohađa 120 učenika.

19. RUJNA 1925.

Bunjevačko-šokačka stranka i Pučka kasina priredile su proslavu tisućite obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, te u povodu toga upriličili otkrivanje spomen-ploče koju potpisuju sa: »bunjevački Hrvati«. Desetak dana prije toga ovu znakovitu obljetnicu obilježilo je Sokolsko društvo, kada su o njenu značaju govorili pukovnik Tomić, dr. Ivo Milić te veliki župan Dragoslav Đorđević.

20. RUJNA 1777.

U posebno podignutoj zvonari pokraj kapele sv. Roka, u središtu grada, prvi put su se oglasila zvona koja je izradio peštanski zvonolivački majstor Gol.

20. RUJNA 1927.

Temeljem koncesije za prijevoz putnika motornim vozilima, gradska je uprava izdala odobrenje za obrt vlasniku autobusnog poduzeća Károlyu Szabó Batancsu. Autobusi su prometovali od 7. do 20 i 30. sati – od Gradske kuće do Senčanskog groblja, te od Gradske kuće do kemijske tvornice Zorka, i obratno. Inače, u javnom prijevozu sudjeluje u tom razdoblju i 81 fijaker, dok u gradu ima oko 30 automobila.

21. RUJNA 1779.

U nazočnosti kraljevskog povjerenika izabran je prvi Magistrat (Gradsko vijeće) slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis, u sastavu: sudac, plemeniti

Luka Vojnić, te vijećnici Petar Josić, Károly Leopold Kovács, Albert Kopunović, Stipan Kulunčić, Josip Mamužić, Martin Mamužić, Šime Perčić, Šime Romić, Tomo Rudić, Nikola Szagmeister i Ivan Sučić.

21. RUJNA 1957.

Objavlivanjem prve knjige u ediciji Mala biblioteka časopisa Rukovet, utemeljena je sustavna nakladnička djelatnost pri ovom književnom glasilu. Bila je to zbirka pjesama trojice mladih subotičkih pjesnika: Jakova Orčića, Ivana Pančića i Ante Zolnaića pod naslo-

vom »3 x 20«. Knjigu je grafički uobličio slikar Imre Sáfrány.

22. RUJNA 1779.

Izabrani su činovnici mariatherezijanske (subotičke) gradske uprave. To su: komornik Mihovil Perčić, povjerenik Josip Baić, staratelj Siročadskog stola Jakov Sarić, te bilježnici Đuro Beširević i Josip Vojnić. Još prije ovoga izbora potvrđen je izbor Antuna Parčetića kao glavnog bilježnika. Vratar je Danijel Fodor a voditelj pošte István Andor. Također je izabrano 10 kaplara i 7 pandura, odnosno vojnika.

22. RUJNA 1996.

Koncelebriranom misom, koju je predvodio sarajevski kardinal

Vinko Puljić, održana je središnja proslava 100. obljetnice crkve Svetog Roka u Keru. Njena izgradnja je započela 1894., a okončana je 1898. godine.

23. RUJNA 1982.

Umro je arhitekt Baltazar Bolto Dulić, privatni projektant, inženjer u državnim željeznicama, predavač u građevinskoj školi, te Višoj građevinskoj školi, predsjednik Društva inženjera i tehničara Subotice (1945.-1954.). Projektirao je više

desetina zgrada, industrijskih objekata, javnih zdanja, crkava i dr. Bavio se restauratorskim zahvatima u Subotici, te širom Vojvodine, Crne Gore i Makedonije.

23. RUJNA 2007.

U Ljutovu je položen temeljni kamen za crkvu Svetog Križa. Idejni

projekt je djelo mr. arh. Ante Rudinskog, a glavni je projektant ing. László Király.

24. RUJNA 1984.

Premинуo je Blaško Vojnić Hajduk, pjesnik, publicist, bibliograf, leksikograf, dugogodišnji ravnatelj Gradske knjižnice u Subotici, koji je od jedne relativno skromne gradske knjižnice stvorio bogatu knjižnicu od preko 300 tisuća knjiga, rukopisa i dr. Uz dvije zbirke pjesama što ih je objavio, najčitanije mu je djelo: Moj grad u davni – Subotica (1391.-1941.). Rođen je 3. veljače 1910.

24. RUJNA 2007.

Subotički svećenik, župnik sv. Roka u Keru, preč. Andrija Anišić, na svoj 50. rođendan obranio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu

magistarsku radnju pod naslovom: Bračni i obiteljski moral u nekim djelima Ivana Antunovića.

25. RUJNA 1999.

Nakladom Instituta za kulturu, povijest i duhovnost Ivan Antunović iz Subotice objavljeno je djelo Život i smrt u gradu književnika Milovana Mikovića. Sadrži 16 prikaza, kritičkih osvrti i eseja o hrvatskim književnim glasilima između dva svjetska rata, te djelima vojvodanskih hrvatskih pisaca od predstavnika starijih do najmlađih njegovatelja pisane riječi i njihovim djelima.

25. RUJNA 2007.

U Čitaonici Gradske knjižnice predstavljena su dva najnovija romana istaknutog vojvodanskog hrvatskog stvaraoca Tomislava Ketiga. Prvi, Velebitski orao, objavljen nakladom NIU Hrvatska riječ, i drugi – Duga senka svitanja, u izdanju novosadske kuće MiR Živana Berisavljevića.

Festival bunjevački pisama u Dvorani sportova

SUBOTICA – Festival bunjevački pisama, na kojemu će biti predstavljeno petnaestak novih pjesama pisanih u tradicijskom duhu, ove će godine po prvi puta biti održan u subotičkoj Dvorani sportova, i to u petak, 25. rujna. Večer uoči natjecateljskog dijela programa, bit će održana V. smotra dječjih pjevača i zborova.

Za najmlađe sudionike Festivala bunjevački pisama bit će upriličena tradicionalna svečana sveta misa u katedrali sv. Terezije Avilske, u srijedu 23. rujna, s početkom u 10 sati. Na misi se očekuje veliki broj djece koja pohađaju katolički vjeronauk i nastavu na hrvatskom jeziku. Nakon mise predstaviti će se djeca koja će sudjelovati na smotri. Smotra dječjih pjevača i zborova bit će održana sljedećeg dana, 24. rujna, i početak će biti u 20 sati, u svečanoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo«. Program ovogodišnje Smotre činit će 16 točaka, u kojima će nastupiti djeca dobi od 7 do 15 godina, iz Subotice i okolnih mjesta, uz glazbenu pratnju Dječjeg festivalskog orkestra, pod ravnanjem prof. Mire Temunović.

Natjecateljski dio programa IX. festivala bunjevačkih pisama održat će se u Dvorani sportova, u petak 25. rujna s početkom u 20 sati. Uz pratnju Festivalskog tamburaškog orkestra pod ravnanjem profesorice Temunović, očekuje se nastup 17 izvođača, među kojima i nekoliko debitanta.

U revijalnom dijelu goste će zabaviti zagrebačka skupina Paganini bend s frontmenom violinistom i pjevačem Emilom Gabrićem, podrijetlom Subotičaninom. Paganini bend će tom prigodom, uz nekoliko popularnih pjesama iz vlastita repertoara, predstaviti i skladbe sa svog najnovijeg albuma instrumentalne glazbe.

Ulaznice za Smotru dječjih pjevača i zborova i Festival bunjevački pisama, po cijeni od po 200 dinara, mogu se kupiti u restoranu »Dukat« (u Preradovićevoj 4), kao i telefonom 063/8087-836. Karte se mogu nabaviti i u okolnim mjestima: u Tavankutu pozivom na telefon broj 767-365, u Đurđinu 064/334-0602, Bikovu 063/115-3340, Maloj Bosni 065/969-1205, Ljutovu 767-517.

Ove sezone u osječkom HNK-u

OSIJEK – Osječko Hrvatsko narodno kazalište (HNK) u novoj će sezoni 2009./2010. godine na programu imati šest premijera, po tri dramske i glazbene, piše Hina.

Obnašatelj dužnosti intendant Božidar Šnajder rekao je kako će dramski program obuhvatiti tri premijere - »Fragile« Tene Štivičić, »Paralelni svjetovi« Mire Gavrana te »Ukleta kuća« Owena Davisa.

U glazbenom dijelu repertoara predviđene su premijerne izvedbe mjuzikla »Jalta, Jalta« Milana Grgića i Alfija Kabilja, opere »Čarobna frula« Wolfganga Amadeusa Mozarta te »Opere za tri groša« Bertolda Brechta i Kurta Weilla.

Šnajder je potvrdio da će se i ove sezone održati neke tradicionalne priredbe, poput Krležinih dana, novogodišnjega koncerta i Dana otvorenog kazališta.

Uprava HNK napominje kako će ove sezone, umjesto dosadašnjih 850, 750 i 650 kuna, pretpлата na premijere biti 650, 540 i 380 kuna, a

uvedene su i zasebne pretpлате za građane koji žele gledati samo dramske ili samo glazbene premijere te pretpлате s popustima za učenike, studente i umirovljenike.

»Bacači sjenki« na BITEF-u

BEOGRAD – Predstavom »Sutra« redatelja Sidija Larbija Cherkaouija, obilježenom nastupom tibetanskih svećenika iz samostana Shaolin i u produkciji londonskog teatra Sadler's Wells, u utorak navečer u beogradskom centru »Savi« otvoren je 43. BITEF (Beogradski internacionalni teatarski festival), čija je tema »Krizu kapitala - umjetnost krize«. Na festivalu će do 26. rujna biti izvedeno devet predstava u odabiru teatrologa Jovana Ćirilova i redateljice Anje Suše, a za nedjelju 20. rujna najavljen je nastup zagrebačke trupe »Bacači sjenki« s predstavom »Odmor od povijesti«. Predstava će biti igrana u Paviljonu »Cvijeta Zuzorić«, u 17 sati i u 23 sata, a publika će je moći pogledati i sutradan, u ponedjeljak 21. rujna u istim dvama terminima. Predstava, čiji su autori koncepta, scenarija i režije Boris Bakal i Katarina Pejović, prvi je dio trilogije »Proces Grad«, inspirirane romanom »Proces« Franza Kafke i njegovim filozofskim i političkim posljedicama.

Premijerno je izvedena u Zagrebu u travnju 2008. u knjižnici »Bogdana Ogrizovića« i od tada je prikazana više od 20 puta u Zagrebu, te u Sarajevu gdje je na 48. festivalu MESS-u 2008., u sklopu kompletne trilogije, osvojila nagradu »Avazov zmaj«.

»Bacači sjenki« su također nastupali na 41. BITEF-u 2007., kad su osvojili specijalnu nagradu za predstavu »Ex-pozicija«.

Likovna kolonija »Colorit 2009.« u Somboru

SOMBOR – U organizaciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, u subotu 19. rujna bit će održana tradicionalna Likovna kolonija »Colorit 2009.«

Manifestacija će se održati na etno salašu poznatog somborskog slikara i prijatelja društva Jenőa Visinke na Gradini. Okupljanje slikara zakazano je za 9 sati, a zatvaranje kolonije predviđeno je za 15 sati i 30 minuta.

II. Subotički arhivski dan

SUBOTICA – U organizaciji Historijskog arhiva Subotica, u srijedu 23. rujna bit će održan međunarodni arhivistički skup »II. Subotički arhivski dan«. Tema ovogodišnjeg skupa je: »Arhivi i digitalizacija, problemi i perspektive«, a o njoj će govoriti stručnjaci iz povijesnih arhiva u Srbiji, Mađarskoj, Hrvatskoj i BiH. Skup se održava u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 11 sati.

IZLOŽBA GRAFIČKOG DIZAJNERA DRAGE POLJAKOVIĆA KOVAČEVA U SUBOTICI

Samostalno pred domaćom publikom

Olga Šram, Ljiljana Ilić-Krtinić, Zlata Nešić i Drago Poljaković Kovačev

D eset godina nakon što je postao članom Udruženja primijenjenih umjetnika i dizajnera Vojvodine (UPIDIV-a), te sudjelovanja na više skupnih izložbi u organizaciji te esnafske udruge, subotički grafički dizajner *Drago Poljaković Kovačev* dočeka je i svoje prvo samostalno predstavljanje i to, sasvim logično, u Subotici, gradu u kojem živi i radi. Njegova izložba pod nazi-

vom »Ja subotički (skromno) najveći« otvorena je prošloga petka u Modernoj galeriji »Likovni susret«. Na izložbi je predstavljen izbor radova iz autorova dosadašnjeg opusa. Osim radova s područja industrijskog dizajna (etike i znaci, ambalaža) te pratećih materijala promidžbenog karaktera (kalendari, katalozi, pozivnice, fascikle, vreće), predstavljena su i njegova dizajnerska rješenja veza-

na za knjige i druge publikacije. Omanju, zasebnu cjelinu na izložbi čini serija kolaža malog formata koji nemaju tzv. primijenjenu vrijednost. Dio izloženih radova raden je za potrebe Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici (plakati za žetvene svečanosti »Dužijanca«, pozivnice, zahvalnice i druge publikacije).

Nazivom izložbe »Ja subotički (skromno) najveći« Drago Poljaković Kovačev duhovito aludira na malo tržište, istovremeno se poigravajući vlastitom, ali i sujetom drugih autora koji na području grafičkog dizajna djeluju u tom gradu. Prema riječima ravnateljice »Likovnog susreta« *Olge Šram*, Drago Poljaković Kovačev se na planu grafičkog dizajna, na kojem danas djeluje mnogo autora, uspio izboriti za

Drago Poljaković Kovačev rođen je 1953. godine u Đurđinu. Završio je Srednju školu za primijenjenu umjetnost – grafički smjer u Novom Sadu 1974. godine. Nakon školovanja, zapošljava se kao grafički dizajner u Birografici u Subotici. Kraće vrijeme radi kao tehnički urednik u Subotičkim novinama, a zatim prelazi u poduzeće Sever. Godine 1993. zapošljava se u privatnom poduzeću za marketing Snoma, a 1999. sa svojim dugogodišnjim prijateljem osniva zajedničko poduzeće Wizart koje se bavi grafičkim dizajnom i tiskom.

svoje mjesto. U prilog tomu govori i nagrada za dizajn koju je dobio početkom ove godine na bijenalnoj izložbi »Forma 20« priređenoj u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu. »Prva samostalna izložba omogućuje da sagledate njegov rad u većem obujmu nego na dosadašnjim skupnim izlaganjima, te omogućava da prepoznate njegov stil«, rekla je Olga Šram.

Izložbu je otvorila akademska slikarica-grafičarka *Ljiljana Ilić-Krtinić* iz Subotice. »Ako pažljivo pogledate ove radove vidjet ćete kako je to u stvari svjedočanstvo vremena u kojem smo živjeli. Tu

su radovi za neka poduzeća koja danas možda i više ne postoje, omoti knjiga koje smo zaboravili, uspomene na neke događaje«, rekla je ona, dodavši kako dizajner nije svatko tko danas »uzme miša u ruke«, već netko tko ideju zna osmisлити, dati joj dubinu i osobni pečat.

Na otvorenju izložbe nastupio je folklorno- pjevački ansambl Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, dok je stihove u čast izlagača, napisane za ovu prigodu, kazivala pjesnikinja *Zlata Nešić*.

D. B. P.

Vojislav Sekelj ispred izloženog omota svoje knjige »Uzmi dodaj«

Izložba zagrebačke serigrafije u beogradskoj Galeriji »Grafički kolektiv«

Markantne pojave umjetničkog fenomena iz 60-ih godina

Izložba *Juraja Dobrovića, Eugena Feller, Julija Knifera, Ivana Picelja i Aleksandra Srncea*, protagonista zagrebačke serigrafije – umjetničkog fenomena 60-ih godina 20. stoljeća, otvorena je u ponedjeljak 14. rujna u Galeriji Grafički kolektiv u Beogradu.

Zagrebačka serigrafija doživjela je punu obnovu zahvaljujući *Brani Horvatu*, koji je izveo većinu grafičkih listova protagonista tog umjetničkog fenomena, a u novije vrijeme Horvatu aktivnost izdavača nastavio je njegov sin *Ranko Horetzky*, koji je i ustupio radove za izložbu u Grafičkom kolektivu, čiji je autor povjesničar umjetnosti *Ješa Denegri*.

Serigrafija je kao nova grafička tehnika dovela do niza pro-

blemskih inovacija i omogućila je provođenje pojačane, olakšane i ubrzane komunikacije i socijalizacije umjetničkih poruka i rezultata.

Zagrebačka serigrafija, za razliku od pop arta, kao tipičnog umjetničkog trenda medijskog i potrošačkog društva, zalagala se za ravnotežu faktora proizvodnje i potrošnje, a Denegri je izabrao

markantne autore čiji se rad sagledava u kontekstu tog fenomena.

Njihova poetska osobitost bliska je apstraktnoj umjetnosti geometrijskih oblika, minimalizmu i primarnim strukturama.

Dobrović, Feller, Picelj i Srnc bili su i među sudionicima izložbe 1968. godine u Beogradu (pokraj Galića, Kuduza i Šuteja), a njihove serigrafije predstavljane su i 1985. na retrospektivama »Jugoslovenska grafika 1950-1980« u Muzeju savremene umjetnosti 1985. i »Jedan vek grafike« u Galeriji SANU 2003. u Beogradu.

Picelj i Srnc bili su članovi zagrebačke Grupe Exat-51, koja

je izlagala u Grafičkom kolektivu još 1953. godine, a zalagala se za legitimnost apstraktnu umjetnosti u ranom postsocrealističkom razdoblju.

Knifer je bio pripadnik predkonceptualističke grupe Gorgona, kojoj je bio blizak i Feller, kao protagonist radikalnog enformela.

Picelj, Srnc, Knifer i Dobrović bili su i sudionici izložbi internacionalnog neokonstruktivističkog pokreta Nove tendencije, koje su od 1961. do 1973. godine održane u Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Izložba zagrebačke serigrafije u Grafičkom kolektivu bit će otvorena do 26. rujna.

(SEEcult.org)

Susret pučkih pjesnika u Hrvatskoj čitaonici

Stihovi pod otvorenim nebom

Dvadesetak hrvatskih pučkih pjesnika s područja Bačke, sudionika skupova »Lira naiva«, okupilo se prošloga petka u dvorištu Hrvatske čitaonice u Subotici, kako bi pod otvorenim nebom i svjetlom baklji čitali svoje stihove. Iako je skup prvotno zamišljen kao okupljanje autora iz Subotice, vijest se proširila te su na poetsko druženje s kolegama pristigli i autori iz Sombora, Čonoplje, Plavne, Bođana, Šantića...

»Cilj ovakvih večeri, kao i godišnjeg skupa 'Lira naiva' koji je svaki puta u drugom mjestu, jest pjesnicima dati prostor da međusobno razmijene plodove

duhovnog stvaralaštva«, kaže Katarina Čeliković, organizatorica susreta i ravnateljica Hrvatske

čitaonice.

Iako ne posjeduje vrhunsku umjetničku vrijednost, ovakva

vrsta poezije ima svoj značaj, jer njezini autori pišu na lokalnom mjesnom govoru (mahom ikavici) te se bave zavičajnim temama. »Dio tema tiče se zavičaja, ali drugi dio je uvijek neka vrsta duhovne lirike. Nastupi ovih pjesnika često su vezani uz crkvena dešavanja. Zato Institut 'Ivan Antunović', pa i Hrvatska čitaonica, koja je iz njega izrasla, podržavaju ove pjesnike«, ističe Katarina Čeliković.

Susret pučkih pjesnika u Subotici organizirali su Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u čije je ime nazočne pozdravio predsjedavajući dr. *Andrija Kopilović*.

D. B. P.

AMÉLIE NOTHOMB, »NI EVINA NI ADAMOVA«, VUKOVIĆ@RUNJIĆ, ZAGREB, 2009.

Autobiografska priča o mladenačkoj ljubavi

Svako novo djelo ove autorice, u skladu s njezinim obećanjem da će svake godine napisati po jedan roman, ponudit će nam poseban svijet koji ne mora biti samo po mjeri njezinih likova. U intimnim prostorima tog svijeta čitatelji lako mogu pronaći i mjesto za sebe, uživajući u literarnim kreacijama Amélie Nothomb

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Podatci koje možemo pročitati o autorici romana »Ni Evina ni Adamova« jest da je rođena 1967. u Kobeu. Kći je baruna Patrika Nothomba, koji je bio belgijski veleposlanik u Japanu, Kini, SAD-u, Birmaniji i Bangladešu. Tako je Amélie svoje djetinjstvo i mladenačke dane provela u tim zemljama gdje je dobro upoznala njihove običaje i ljude. Zarekla se da će svake godine napisati po jedan roman pa je do sada objavila petnaestak romana. Prvu je knjigu, roman »Higijena ubojice«, objavila 1992. Za »Strah i trepet« dobila je Veliku nagradu za roman Francuske akademije, a hvaljeni roman »Ni Evina ni Adamova« osvojio je nagradu Flore 2007. Djela su joj prevedena na više od trideset jezika, a mnogi je smatraju najboljom europskom spisateljicom.

»'Strah i trepet' mogao je stvoriti dojam da sam u Japanu, u odrasloj dobi, bila samo grozna radnica. 'Ni Evina ni Adamova' otkrit će da sam u isto to vrijeme, na istome mjestu, bila i zaručnica vrlo posebnog Tokijca«, izjavila je autorica.

LJUBAV BELGIJKE I JAPANCA

U ovom nam romanu Amélie Nothomb tako pripovijeda o Amélie i Rinri, Belgijki i Japancu, koji se ne zaljubljuju u Rajskom vrtu, nego u Zemlji Izlazećeg Sunca. Na svojim nas lutanjima vode od tokijske vreve do snježnih vrhunaca Fudžija, od švicarskog fonduea do japanskih poslastica, od Yukija Mishime do Marguerite Duras. Amélie prema Rinriju osjeća japanski »koi« – ljubavničku naklonost bez romantičnog ushita, dok Rinri prema njoj gaji »tipično francusku« ljubav.

Kroz romantičnu vezu s Rinrijem Amélie nam otkriva i vezu Istoka i Zapada te na duhovit i dirljiv način, bez zapadanja u stereotipe, opisuje

AMÉLIE *Ni Evina ni Adamova* NOTHOMB

NOVI HIT AUTORICE ROMANA 'STRAH I TREPET' I 'BIOGRAFIJA GLADI'

Japan viđen europskim očima. Ova je autobiografska priča o mladenačkoj ljubavi istodobno vrlo obična i vrlo neobična, vrlo stara i vrlo suvremena. Ni Evina ni Adamova, nego Améliena i Rinrijeva. Ovaj je roman osvojio kritičare pa, osim što je dobio već spomenutu nagradu Prix de Flore, ušao je i u uži izbor za najveću francusku književnu nagradu Goncourt.

TEMELJNE ZNAČAJKE

A temeljne značajke književnog stvaralaštva ove autorice prepoznat ćemo u ulomku iz romana:

»Činilo mi se da ću najlakše naučiti japanski budem li podučavala francuski. U supermarketu sam ostavila oglas: 'Instrukcije iz francuskog, cijena povoljna'.

Telefon je zazvonio iste večeri. Dogovorili smo se za sutradan u kafiću u četvrti Omotesando. Nisam uopće razumjela njegovo ime, kao ni on moje. Poklopivši, shvatila sam da ne znam kako ću ga prepoznati, kao što ni on ne zna kako će me prepoznati. Pošto nisam bila dovoljno prisebna da zatražim njegov broj telefona, nisam to mogla popraviti. 'Možda će me zbog toga opet nazvati', pomislih.

Nije me nazvao. Glas se doimao mladim. To mi neće mnogo pomoći. U Tokiju 1989. mladeži je bilo koliko hoćeš. Kako je onda ne bi bilo u tom kafiću u Omotesandu 26. siječnja oko tri poslijepodne.

Nisam bila jedina strankinja, daleko od toga. No on se svejedno zaputio prema meni bez oklijevanja.

-Vi ste profesorica francuskog?

-Kako ste pogodili?«

PEDANTNO, IRONIČNO, INTELEKTUALNO, SABLAŽNJUJUĆE

Ukoliko je ovih nekoliko redaka dovoljno za motivaciju, valja priionuti na čitanje. Čitateljima koji se do sada nisu susreli s ovom zanimljivom autoricom ostaje da nakon pročitane romana usporede svoje doživljaje s mišljenjima o njezinu književnom radu. Možda će zaključak biti istovjetan sljedećim riječima:

»Literaturu Amélie Nothomb ili obožavate ili ne podnosite – ali mora joj se priznati nevjerovatno spisateljsko umijeće, produktivnost i disciplina. Ekscentrična belgijska književnica napisala je autobiografiju u svome neponovljivom stilu: pedantno, ironično, inteligentno, sablažnjujuće.«

Ako se prihvatimo čitanja i ostalih romana ove autorice (»Ljubavna sabotaža«, »Robert je njezino ime«, »Antikrista«, »Lastavičin dnevnik«...), otkrivat ćemo kako je riječ o autorici posebnog i neponovljivog u svakom pogledu. A svako novo djelo, u skladu s obećanjem da će svake godine napisati po jedan roman, ponudit će nam poseban svijet koji ne mora biti samo po mjeri njezinih likova. U intimnim prostorima tog svijeta čitatelji lako mogu pronaći i mjesto za sebe, uživajući u literarnim kreacijama Amélie Nothomb.

JEZIČNI SAVJETNIK

Nije pravilno – Pravilno je

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Ne mogu za nikoga garantovati.
Ne mogu **ni** za koga jamčiti.

Pogledajte u *vaše* knjige.
Pogledajte u **svoje** knjige.

Ne želim raditi pod neprihvatljivim *uslovima*.
Ne želim raditi pod neprihvatljivim **uvjetima**.

Kupila sam nove *patike*.
Kupila sam nove **tenisice**.

Želim *parče* torte.
Želim **krišku** (komadić) torte.

Centralni nervni sistem.
Središnji živčani sustav.

Kalijum, magnezijum, kalcijum, akvarijum...

Kalij, magnezij, kalcij, akvarij...

Hemičar, hemoterapija, hirur, hlor, kaos, hor...

Kemičar, kemoterapija, kirurg, klor, kaos, kor (zbor)...

Planeta, majonez, idealista, molekula, obloga...

Planet, majoneza, idealist, molekula, oblog...

Atina, Alpi, Evropa, Španija, Italijan, Bečlija...

Atena, Alpe, Europa, Španjolska, Talijan, Bečanin...

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Milan Begović, veliki dramatičar

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Dramatičar, romanopisac, novelist, pjesnik, esejist, putopisac i feljtonist *Milan Begović* rođen je u Vrlici 1876. godine. Osnovnu je školu završio u rodnome mjestu, a Realnu gimnaziju u Splitu. S prekidima je od 1894. studirao prirodoslovlje u Zagrebu te romanistiku i slavistiku u Beču gdje je 1903. diplomirao. Predavao je u zadarskoj i splitskoj gimnaziji, potom se profesionalno vezao uz kazalište. Od 1910. radi kao dramaturg u hamburškoj Deutsches Schauspielhaus, a od 1912. kao dramaturg i redatelj u Neue Wiener Bühne u Beču. Povremeno je režirao u Zagrebu (1911.) i Novome Sadu (1913.) te sudjelovao pri osnutku Zemaljskoga kazališta u Sarajevu (1913.). Po povratku u Zagreb (1920.) bio je profesor na Glumačkoj školi u Zagrebu, a od 1927. godine ravnatelj je drame Hrvatskog narodnog kazališta. Od 1929., kada je razriješen s mjesta ravnatelja zbog aluzija na aktualne političke prilike koje sadrži njegova drama »Hrvatski Diogenes«, pa do 1932. godine, kada je umirovljen, radio je kao gimnazijski pro-

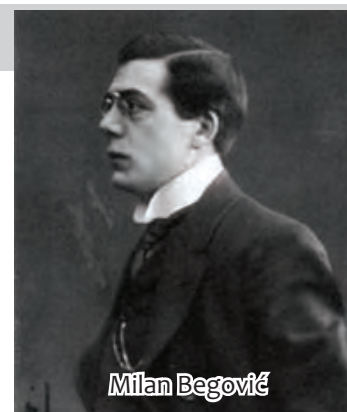
fesor. Godine 1945. Sud časti Društva književnika Hrvatske proglasio ga je »fašistom«, pa nakon Drugog svjetskog rata živi povučeno. Bio je suradnik brojnih časopisa (Novosti, Suvremenik, Večer i dr.), te urednik Kritike (1921.-1922.) i Suvremenika (1923.). Uredio je dva sveska antologije »Hrvatska proza XX. stoljeća« (1943.). Za potrebe kazališnog repertoara prevodio je djela *Goethea, Goldonija, Ibsena, Schillera, Pirandella, Wildea* i dr. Nakon umirovljenja (1932.) povremeno je boravio u svom dvorcu Bisagu pokraj Svetoga Ivana Zeline.

Prve dvije Begovićeve zbirke pjesama »Gretchen« (1893.) i »Pjesme« (1896.) nije zapazila ni publika niti kritika, no svojom je trećom zbirkom »Knjiga Boccadoro« (1900.), objavljenom pod pseudonimom Xares de la Maraja, uspio osvojiti kritičare. Nikada još u hrvatskoj književnosti nije erotika bila tako naglašena niti je ijedna pjesnička zbirka izazvala toliko ushićenja, ali ni osuda. Godine 1904. objavio je zbirku »Život za cara«, ciklus od 18 pacifistički intoniranih soneta inspiriranih Tolstojem.

Povodom 400 godina hrvatskog pjesništva piše »Hrvatsku pjesmu« (1910.), a svojoj se ljubavno-erotskoj poeziji zastupljenoj u »Knjizi Boccadoro«, vratio poezijom zbirke »Vrelo« (1912.).

U skladu s književnikovim načelom da književnost mora slaviti život i poticati nas da uživamo u obilju i ljepoti je i autobiografski roman »Dunja u kovčegu« (1921.) kojim započinje njegovo najplodnije kreativno razdoblje. Građanskim je društvom zaokupljen u romanu »Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca« (»Novosti« 1930.-1931., a u knjizi 1940.). Posljednji roman »Sablasi u dvorcu« posmrtno je objavljen 1952. godine.

Kako je Begović prije svega dramski pisac, najpoznatiji je po svojim dramama: »Pustolov pred vratima« (1926.), podsviješću zaokupljenom i formom složenom dramom u devet slika, i »Bez trećeg« (1931.), inačicom posljednjeg poglavlja romana Giga Barićeva. Ovom je dramom doživio i izniman međunarodni uspjeh. U tom razdoblju Begović piše i druge svoje drame: »Svadbena let« (1922.),

»Božjeg čovjeka« (1924.), dramatičnu Šenoina »Diogenesa« naslovljenu »Hrvatski Diogenes« (1928.), komediju »Amerikanska jahta u splitskoj luci« (1930.), libreto za Gotovčevu operu »Ero s onoga svijeta« (prazvedba opere 1935., objavljen 1936.), te »Čovjek je slabo stvorenje« (1935.), »Dva prstena« (1935.) i »I Lela će nositi kapelin!« (1936.). Posljednje Begovićevo dramsko djelo je »Badnje večer Katice Degrelove«.

Milan Begović jedan je od žanrovski najraznovrsnijih i najopsežnijih književnika prve polovice 20. stoljeća. Pisao je mnogo i raznoliko, od poezije i kritike, preko novela i romana, eseja i prijevoda do libreto i izvrsnih drama. Do kraja je života ostao, iz mnogih razloga, književnih i malo više izvan književnih, u sjeni dominantnoga *Miroslava Krležea*. Umro je u Zagrebu 13. svibnja 1948. godine.

Svetkovina Uzvišenja svetog Križa

RUMA: Svečanim euharistijskim slavljem, koje je predvodio srijemski biskup mons. *Đuro Gašparović* 14. rujna 2009. godine, proslavljen je crkveni god Uzvišenja svetog Križa u župi Ruma. Euharistijskom slavlju nazočno je bilo tridesetak svećenika Srijemske biskupije, te svećenici iz Đakovačko-osječke nadbiskupije, kao i svećenici grkokatoličkog obreda. Pjevanje pod misom je predvodio »Collegium Musicum Catholicum« iz Subotice pod ravnanjem *Miroslava Stantića*.

T. M.

SOMBOR: U župi svetog Križa u Somboru 14. je rujna, na blagdan Uzvišenja svetog Križa, proslavljeno proštenje. Svečanu svetu misu je predvodio misionar Krvi Kristove pater *Ilija Grgić* iz Zagreba, uz koncelebraciju preč. *Josipa Pekanovića*, vlč. *Josipa Kujundžića*, vlč. *Gorana Vilova*, o. *Zlatka Žuvele*, vlč. *Predraga Alilovića* i župnika domaćina dr. *Marinka Stantića*.

Pater Grgić je u svojoj propovijedi naglasio kako je blagdan Uzvišenja svetog Križa Gospodnjega vrlo aktualan, potreban i jedini lijek za sve naše nedaće, nevolje, boli, za sve ono što razara naše društvo. Želeći vjernicima približiti što je u središtu Križa, pater se osvrnuo na prvo

čitanje, te je predočio sliku kada Izraelci izlaze iz Egipta, iz ropstva, i idu u obećanu zemlju.

U nastavku propovijedi pater Ilija koristi drugu sliku, a to je razgovor Isusa i Nikodema, gdje Isus navješta njegovu smrt. »Isus govori da trebamo promatrati njegovo lice, koje je odblesak Očeva lica.

U njemu je Bog Otac utisnuo svoje lice, u njemu su crte Njegova lica, srca, ljubavi i nježnosti, a na Križu se maksimalno objavilo to lice Boga, koji voli čovjeka«, rekao je pater Grgić.

Z. G.

Misno slavlje u župi sv. Križa u Somboru

BATROVCI: Ove godine za crkveni god, točnije u ponedjeljak 14. rujna 2009. godine na blagdan Uzvišenja svetog Križa, Batrovčani su slavili svoj kirbaj u novo oličenoj crkvi, s novim sjajem unutarnjeg dijela crkve. Svetu misu je predvodio župnik vlč. *Nikica Bošnjaković*, a slavlje su uzveličale žice tamburice svirača iz župe sv. Katarine u Nijemcima. Župnik Nikica u propovijedi je naglasio kako se svaki križ lakše nosi ako vlada sloga i zajedništvo među onima koji žive zajedno, napose u obiteljima i malim crkvenim zajednicama. Nakon svete mise nastavilo se slavlje uz glazbu i ručak na otvorenom.

I.K.

Svečani početak škole

SRIJEMSKA MITROVICA: U nedjelju 6. rujna, u Srijemskoj Mitrovici svetom misom svečano je proslavljen početak nove školske i vjeronaučne godine. U toj prigodi zazvali smo Duha Svetoga na školsku djecu, te ih blagoslovili kako bi i nova školska 2009./2010. bila za djecu uspješna i od Boga blagoslovljena. Svetu je misu predvodio župni vikar vlč. *Ivica Zrno*, uz koncelebraciju župnika i dekana srijemskomitrovačkog dekanata preč. *Eduarda Španovića*. U prigodnoj homiliji vlč. Ivica je rekao kako je izbor vjeronauka veoma važan za život svakoga čovjeka vjernika, jer birajući vjeronauk roditelji za svoju djecu biraju školu života, te ih približavaju Isusu Kristu. Najbolji učitelji svojoj djeci su upravo roditelji, stoga je njihov primjer djeci veoma važan. Pozdravljajući djecu, a posebno prvašice, vlč. Ivica im je poručio kako trebaju biti dobri učenici, jer od njih to Isus traži, a čineći tako bit će na radost svojim roditeljima i učiteljima. »Kada govorimo o školi, možemo je zamisliti poput ljestava, a svaki od razreda je jedna 'prečka' na koju morate stati. I da biste došli do vrha svaki razred morate dobro svladati. Da biste to uspjeli morate biti marljivi i strpljivi«, rekao je vlč. Ivica Zrno.

Svečano misno slavlje svojim lijepim pjevanjem pratio je mješoviti župni zbor.

I.Z.

Blagoslov za početak

SONTA: U crkvi sv. Lovre u Sonti, u nedjelju, 13. rujna na svetoj Misi zahvalnici blagoslovljene su školske torbe polaznika vjeronauka, učenika OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Misu je predvodio sončanski župnik vlč. *Dominik Ralbovsky*, a nazočili su joj ravnatelj *Zvonko Tadijan* i veći dio nastavnog osoblja škole. Na samom početku misnog slavlja skupina učenika prvog razreda izvela je kratak recital, a za vrijeme svete pričesti pjevao je dječji župni zbor, pod ravnanjem vjeroučiteljice *Kristine Ralbovske*.

I. A.

Hrvatski mučenici i sveci

UDBINA: Dan hrvatskih mučenika svečano je proslavljen 12. rujna na Udbini. Koncelebrirano euharistijsko slavlje ispred Crkve hrvatskih mučenika u izgradnji predvodio je hvarsko-bračko-viški biskup *Slobodan Štambuk*. »Došli smo častiti mučenike koji su podnijeli dragovoljnu žrtvu za Krista zbog mržnje prema vjeri«, istaknuo je biskup Štambuk i podsjetio na već proglašene hrvatske svece i mučenike - sv. *Nikolu Tavelića*, sv. *Marka Križevčanina* i bl. *Alojzija Stepinca*, prenosi IKA. Na misi su koncelebrirali domaćin gospičko-senjski biskup *Mile Bogović*, zadarski nadbiskup *Ivan Prenda*, šibenski biskup *Ante Ivas*, porečko-pulski biskup *Ivan Milovan*, kanonici Senjskog kaptola i stotinjak svećenika. Misnom slavlju prethodio je mimohod motorista-branitelja koji su iz mjesta hrvatskih stradanja po cijeloj domovini donijeli po jedan kamen koji će na simboličan način biti uzidan u novu crkvu. Sudionike slavlja pozdravio je domaćin mons. Bogović, a nakon mise i potpredsjednik Hrvatskoga sabora *Josip Friščić* i ličko-senjski župan *Milan Jurković*. Misnom slavlju nazočili su i ministar zdravstva *Darko Milinović* te zagrebački gradonačelnik *Milan Bandić*. Kamen za izgradnju Crkve hrvatskih mučenika blagoslovio je papa *Ivan Pavao II.* Za vrijeme svog trećeg posjeta Hrvatskoj, a crkva se gradi uz pomoć darova pojedinaca i skupina iz domovine i inozemstva. Dosad je prikupljeno 37 milijuna kuna, odnosno oko tri četvrtine potrebnog iznosa, a kraj gradnje i posveta crkve očekuju se u proljeće sljedeće godine.

BOG JE STVORIO ČOVJEKA KAO BIĆE ZAJEDNICE

Rad – dar čovjeku

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Često se ponavlja načelo koje je, navodno, prvi izrekao sv. Benedikt. U svakom slučaju, sv. Benedikt ga je ugradio u načelo svoga reda: »Ora et labora – moli i radi!«. Mudro spojiti te dvije stvari znači riješiti u biti najteži problem u čovjeku, a to je problem sklada ili mira njega s njim samim.

Često niti ne primjećujemo koliko smo u trajnoj neslozi i svađi sa samim sobom. Zašto? Upravo zato što je jedan dio osobe, (ako se tako može reći), nezadovoljan i frustriran, te opterećuje cjelovitost osobnosti. Svađamo se sami sa sobom. No, mi smo djeca svoga vremena, te imamo još i dodatne poteškoće koje rađaju takvo raspoloženje.

NADA JE SILA KOJA JAČA RAZUM

Jedna od temeljnih poteškoća je činjenica da smo zaboravili na molitveni život kao izvor i snagu i tako stvorili preduvjet trajnog nezadovoljstva. Niti na početku rada zazivamo Božji blagoslov, a još manje na kraju zahvaljujemo za rad. Međutim, u najnovijoj enciklici pape *Bendikta XVI.* »Ljubav u istini« on ukazuje na činjenicu da upravo ta ljubav u istini stavlja čovjeka pred zadivljujuće iskustvo dara. Besplatnost je u našem životu nazočna na najrazličitije načine. Sjetimo se što je to što primamo kao dar. Život, zrak, vodu, i toliko toga, te se može reći da je daleko više darova u životu nego »zarađenih« trenutaka.

Ali, ta besplatnost se zaboravlja, jer je čovjek našega vremena naučio promatrati život isključivo u logici proizvodnje i koristi. U odnosu te dvije riječi teško je osjetiti dar kao takav. Često je slogan: zaradi, pa ćeš imati! Pitanje je, je li on uvijek opravdan i je li se baš sve može zaraditi. Činjenica je također da su mnogi sustavi – napose ekonomski – obećavali raj na zemlji. Uvjerjenje da ekonomija mora biti samostalna, te da ne smije prihvaćati »utjecaje« moralne naravi, potaknula je čovjeka na krajnje razornu zlouporabu ekonomskog instrumentarija. Takva ekonomija bez morala sve više gazi slobodu pojedinca i društvenih tijela i ne može na posljepu osiguravati onu pravednost koju je na početku obećavala. Plod takvog rada ruši svaku nadu u bolji svijet, a škodi i kršćanskoj nadi. Društvo, kao moćno sredstvo u službi cijelog ljudskog roda, može samo onda biti valjano, ako služi u slobodi i pravednosti. Nada je ona sila koja jača razum i daje snagu da usmjerava volju. Nada je nazočna u vjeri, kaže papa, štoviše sama vjera rađa nadu. Ljubav u istini hrani tu nadu i uzdržava je.

Čovjek će se osjetiti

kao darovano biće

s darom za druge.

Ljudsko društvo ne

čini zbroj ljudi, nego

kvaliteta. Kvalitetu

čini čovjek koji je

sposoban biti dar

za drugoga. Rad je

plod istinitog života,

pomoći drugomu i

tako opravdati daro-

ve koji su u nama.

Vraćamo se sada samom daru. Budući da je nada posve besplatni Božji dar. Ona nadire u naš život kao nešto nezaslužno, nešto što nadilazi svaki zakon pravednosti. Dar po svojoj naravi nadmašuje zaslugu, a njegovo je pravilo – preobilje. Nada prednjači u našoj duši kao znak Božje nazočnosti u nama i stoga se ne može održati sam ekonomski sustav kao takav, ako ne gradi na vertikalni duše i duhovnoga i napose, ako ne vrednuje savjest i čovjeka kao dar.

SVAKOGA DANA UČINI NEŠTO!

Da bi nam ovo razmišljanje bilo još bliže poslužiti će se jednom pričom. Autor priča: Dvojica šumskih radnika zajedno su rušila stabla u nekoj šumi. Debla bijahu divotna, zdrava i jaka. No, dvojica radnika, jednako spretna u rukovanju sjekirama, postizala su različit učinak. Prvi je udarao po stablu uporno i neprekidno dok, ga ne bi srušio. Drugi se češće odmarao. Uvečer bi prvi radnik, sav u krvavu znoj i posve iscrpljen, ustanovio da je na polovici drugoga stabla. Onaj drugi je, međutim, srušio i drugo stablo. Prvi se radnik u čudu pitao kako je to moguće: zajedno su počeli, stabla su bila jednaka, a on, premda je neprekidno radio, ipak je za polovicu stabla bio u zaostatku. »Doista ne razumijem kako si mogao uraditi više posla premda si se često odmarao.« Drug mu se nasmije: »Ti si vidio da sam se odmarao, a nisi vidio da sam za to vrijeme oštiro sjekiru.«

Tvoj duh je poput sjekire, nemoj ga prepustiti rđi. Svakoga dana učini nešto: zaustavi se desetak minuta i poslušaj glazbu, kad god možeš, hodaj, zagrlj svakoga dana ljude koje voliš i reci im: volim te, slavi rođendane, imendane, godišnjice i sve drugo što ti padne na pamet, budi sa svima ljubazan, s članovima obitelji osobito, smiješi se, moli, pomoz onima koji trebaju tvoju pomoć, uživaj, gledaj u nebo i teži višem.

Ako se zaustavimo na svakoj ovoj preporuci i posvetimo joj iskreno vrijeme nestati će naši sukobi s vlastitom osobom. Čovjek će se osjetiti kao darovano biće s darom za druge. Ljudsko društvo ne čini zbroj ljudi, nego kvaliteta. Kvalitetu čini čovjek koji je sposoban biti dar za drugoga. Rad je plod istinitog života, pomoći drugomu i tako opravdati darove koji su u nama. Znači rad ima smisao i sam u sebi, ali bez suodnosa s konačnim ciljem: biti koristan za druge, gubi svu motivaciju i težinu. Kada je Bog stvorio čovjeka kao biće zajednice, stvorio ga je za usrećivanje, a ne za iskorištavanje.

Prikupljaju se podaci potrebni za objavljivanje foto-monografije »100 bandaša i bandašica«

U susret velikoj obljetnici

Knjigu će sljedeće godine objaviti Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, a pripremaju je Grgo Piuković i njegov sin Marinko * Traganje za informacijama najteži je dio posla koji se trenutačno radi

U povodu proslave 100. obljetnice održavanja Dužijance u Subotici Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« planira objaviti foto-monografiju pod radnim naslovom »100 bandaša i bandašica«, koja bi u svom sadržaju prikazala sve do sada sakupljene fotografije predvodnika žetvenih svečanosti.

Trogodišnje slavlje Instituta započelo je ove godine na književnoj večeri uoči središnje proslave Dužijance 2009, kada je predstavljena knjiga mons. *Stjepana Beretića*, katedralnog župnika, koja nosi naslov »Dužijanca u srcu«. Knjigu, koja nas očekuje sljedeće godine, priprema *Grgo Piuković*, koji dugi niz godina sakuplja i arhivira sve fotografije vezane uz Dužijancu, a u ovome poslu pomaže mu i sin *Marinko*.

PRIKUPLJANJE PODATAKA

Ideja o ovoj knjizi nastala je, po riječima Marinka Piukovića, sasvim spontano.

»Dugi niz godina moj otac Grgo aktivan je u Dužijanci, još od 1970. godine. Od tada, pa do danas, on je prikupljao fotografije i sve drugo vezano uz Dužijancu. Došli smo na ideju da bi bilo dobro sakupiti sve fotografije od svih dosadašnjih Dužijanci. Sve je to prvenstveno bilo za našu dušu. S obzirom da je sakupljen veliki broj fotografija, prije tri godine smo počeli intenzivno sakupljati i podatke koji su vezani uz određene fotografije koje otac posjeduje. Obratili smo se Institutu, njegovom predsjedavajućem mons. dr. *Andriji Kopiloviću* s idejom da se objavi foto-monografija«, priča Piuković. Po njegovim riječima, popis bandaša i bandašica je odavno poznat. Što se tiče fotografija tu postoji problem, jer iako one postoje, ne zna se tko je na njima i koje su godine nastale. Traganje za ovim informacijama je onaj možda najteži dio posla koji se trenutačno radi. Puno informacija se dobiva od rođaka i prijatelja tadašnjih bandaša i bandašica, dok

Stare fotografije s nepoznatim sudionicima

u novije vrijeme o fotografijama govore djeca tadašnjih bandaša i bandašica.

»Prikupljen je veliki broj fotografija, ali u obzir se uzimaju samo one koje su provjerene, što podrazumijeva da se za određenu fotografiju znaju ime i prezime bandaša i bandašice, kao i godina. Fotografije koje posjedujemo, a ne znamo tko je na njima, također su prisutne. Fotografije iz razdoblja 20-ih godina prošlog stoljeća posjedujemo, ali se ne zna tko je

na njima. Slična je situacija i s fotografijama iz razdoblja Drugog svjetskog rata, kada su bandaši i bandašice bila djeca«, pojašnjava Piuković.

DIO KOJI NEDOSTAJE

Što se tiče razdoblja kada su bandaši i bandašice bili odrasli, dakle od 1930. pa do danas, prikupljene su sve fotografije i svi podaci. Postoje fotografije za 1924., 1925., 1926., 1927. i 1928., dok za 1929. nema podataka, kao niti za neke fotografije od 1911. do 1924. godine. Od nekih Dužijanci ima samo po jedna fotografija, dok ih za druge ima cijeli niz. Za vrijeme Drugog svjetskog rata po popisu se vidi kako su ulogu bandaša i bandašice imala djeca, ali ne postoje informacije o fotografijama. Za razdoblje od 1948. do 1957. nedostaju 4 fotografije, dok 6 fotografija ima, samo još treba utvrditi identitet ljudi na njima.

Osim bandaša i bandašica, po Piukovićevim riječima, u ovoj foto-monografiji će biti i fotografije svih kruna koje predstavljaju simbol Dužijance, a čuvaju se u biskupijskom muzeju u Subotici. »Krone su drugi dio, no i ovdje nemamo sačuvane sve krune – neke su darovane, nekim krunama nema traga, a u jednom razdoblju se nisu pravile krune, nego su nošeni žitni vijenci. Ono što je očuvano i što postoji bit će prikazano u ovoj knjizi«, kaže Piuković. Pozivaju se svi dobronamjerni ljudi, ukoliko posjeduju fotografije koje su vezane uz Dužijancu i vremensko razdoblje za koje još nema podataka ili fotografija, a žele pomoći, mogu se obratiti Grgi Piukoviću na broj telefona 024/534-589 ili Marinku Piukoviću na telefon broj 063/80-87-835, te na e-mail piukovic@024wifi.net.

Sve fotografije će odmah biti skenirane i vraćene vlasnicima, a mogu se donijeti i skenirane fotografije na USB memoriji ili na CD-u u jpg i tif formatu.

Ž. Vukov

Piše: dr. Marija Mandić

Poremećaj pozornosti kod djece

Teškoće pri usmjeravanju pozornosti ubrajaju se među najčešće razvojne probleme u djetinjstvu i pogađaju, po nekim mišljenjima, čak 20 posto školske djece, dok je po mišljenju drugih istraživača ova brojka značajno niža i iznosi 3-5 posto djece školske dobi. Svako dijete povremeno može pokazivati nepažnju, rastrojenost, impulzivnost ili pojačanu aktivnost, ali kod djeteta s ovim poremećajem navedeni simptomi i ponašanja su češći i jači u odnosu na drugu djecu istog uzrasta. Počinje prije 7. godine, pogađa pet puta više dječake nego djevojčice i može se produžiti do odraslog doba.

mozga, upala mozga te razni psihološki poremećaji. Problemi se mogu javiti već odmah nakon poroda: teško odgojiva, iritabilna djeca s otežanim hranjenjem, spavanjem i sl.

Većina djece s poremećajem pozornosti normalne je ili visoke inteligencije te budući da brzo uče, takvoj djeci nerijetko dosadi kad se gradivo ponavlja za djecu koja ga još nisu svladala. Osnovne karakteristike ponašanja su neslušanje, nepažnja, neorganiziranost, nedovršavanje započetih aktivnosti uz izrazitu ometenost vanjskim podražajima, a kasnije i nisko samopouzdanje. Nemir se manifestira u svim situacijama te je takvim osobama onemogućena aktivnost koja zahtijeva mir i tišinu. Osnovne karakteristike u školi su nemir, ometanje druge djece u radu, neispunjavanje zadataka, usporenost u obavljanju zadataka, osamljenost i odbačenost od vršnjaka, a vrlo često i izloženost različitim oblicima nasilja.

Zato dijete s ovim poremećajem često pokazuje neko od navedenih ponašanja:

- teško usmjerava i održava pozornost
- ne obraća pozornost na detalje i pravi nehajne pogreške
- gubi školski pribor, zaboravlja predati domaći zadatak
- ima teškoće slušati drugog i ispratiti višestruke zahtjeve koje mu odrasla osoba postavi
- nepromišljeno daje odgovore na postavljena pitanja, nestrpljivo je

- vrpolji se, napušta mjesto na kome sjedi i trči unaokolo
- previše priča i teško mu je tiho se igrati
- mijesha se i prekida druge dok govore ili nešto rade
- ima površne emocionalne veze, čak i s roditeljima, nema trajnih prijatelja.

Takve su osobe često pokretači brojnih aktivnosti te su u početku prihvaćene, ali brzo gube interes za započete aktivnosti, nepouzdanе su, često krše pravila, kasne na dogovorene sastanke i sl.

Ukoliko vaše dijete pokazuje navedene simptome poremećaja pozornosti neophodno je obratiti se liječniku na vrijeme, jer je ovaj poremećaj u suštini teško ustanoviti. Ipak, **bez adekvatne dijagnoze i odgovarajućeg tretmana**, dijete može zaostajati u školskom

radu, pokvariti svoja prijateljstva. Ono će doživljavati više neuspjeha nego uspjeha i biti kritizirano od strane učitelja i članova obitelji koji ne prepoznaju da ono ima zdravstveni problem. Smatra se kako je najbolje liječenje kombinacija lijekova i psihoterapija. Svakako je neophodna i uska suradnja psihoterapeuta, liječnika, učitelja i roditelja, posebice od samog početka školovanja.

Dijete kojem je postavljena dijagnoza poremećaja pozornosti i koje se odgovarajuće liječi može imati produktivan i uspješan život. Stoga, ukoliko dijete pokaže karakteristične simptome, roditelji bi trebali upitati svog pedijatra ili obiteljskog liječnika da ih uputi dječjem i psihijatru za adolescente, koji može dijagnosticirati i liječiti ovaj zdravstveni problem.

Iako se slabo razumije uzrok poremećaja pozornosti, smatra se kako ono ima obiteljski karakter, jer 25 posto bioloških roditelja oboljele djece također ima ovaj poremećaj. Uzrok može biti droga, zlorab uporaba alkohola ili neki drugi problem u majčinoj trudnoći, porođajna trauma, zlostavljanje u ranom djetinjstvu, razne ozljede

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

**optika i ordinacija
na jednom mjestu**

 551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Plodovi jeseni!

Drugi moji mali i veliki prijatelji! Za koji dan kročit ćemo u novo godišnje doba – jesen, koja počinje 23. rujna. Iako nam svako godišnje doba donosi svoju ljepotu, jedno je sigurno – jesen nam donosi možda malo više darova. S prvim jutarnjim izmaglicama i sve učestalijim kišama priroda nas uvodi u mirnije doba godine: jesen i zimu. Istodobno nam skreće pozornost na prilagodbu i promjene. Dani su sve kraći, temperature sve niže, a priroda polako »gubi svoje ruho«. Možemo uživati u prekrasnim bojama jeseni, kao i mnogim plodovima koje nam donosi jesen. Raznobojno lišće polako postaje prirodni pokrivač, po kojem s radošću hodamo i uživamo u šuštanju. Činjenica je da ima i dodatnog posla oko svog tog lišća, ali ono krije i svoju ljepotu. Ukoliko u školu idete pješice, kad jesen malo podmakne, probajte i vi hodati po gomili suhog lišća i uživati u prirodi.

Priroda nam u prohladne jesenske dane nudi pravi jesenski plod i ujedno jedan od simbola jeseni – kesten. Plodovi jeseni su bogati bojama, okusima, vitaminima i svim potrebnim tvarima, koje su neki zamijenili onim čudotvornim tabletama »Multivitamina«. Pokušajte isprobati sve plodove i uživati u njima, okus svježeg voća i povrća se ne može mjeriti ni s čim drugim. Plodova ima jako puno, i evo nekih od njih: jabuke, kruške, kesten, kupus, grožđe, bundeva, dunje, grah, šljive, lješnjaci, orasi, paprika, krastavci, patlidžan, poriluk, kukuruz, suncokret...

Jednostavno uživajte u njima!

JABUKA

Ah, te jabuke... Činjenica je da ih imamo tijekom cijele godine u trgovinama, ali nikada nisu tako sočne i ukusne kao sada. Kroz zimu i rano proljeće jabuke koje su u dućan dopremljene iz hladnjače jednostavno više nemaju isti sadržaj vitamina, mineralnih i drugih korisnih tvari. Stručnjaci govore kako dnevno treba pojesti barem dvije jabuke, kako bi bili zdravi. Jabuke se najčešće jedu sirove, ali se i peku, kuhaju, suše, prerađuju u sokove, marmelade, džemove, a poznat je i vrlo cijenjen jabučni ocat. Kako god, najbolja je ona koju ste baš vi ubrali s drveta.

KRUŠKE

Kruške su među voćem ono što je bundeva među povrćem – simbol jesenske žetve. Kruške su izuzetno zdrave. Smatraju se hipoalergenim voćem, odnosno spadaju u hranu koja najrjeđe izaziva bilo kakve alergijske reakcije. Kruške su prirodan i brz izvor energije, jer sadrže značajne količine monosaharida: fruktoze

i glukoze, kao i levuloze – najslađeg prirodnog šećera, a i pune su vitamina B skupine. Kruške su također dobar izvor bakra i kalija.

KESTEN

Kad nastupi jesen, tamnosmeđi plodovi kestena nalaze se posvuda oko nas. U prehrani se, međutim, koriste samo pitomi kesteni, jer su plodovi divljeg kestena veoma gorki. Za razliku od njegovih rođaka oraha i lješnjaka, plodovi kestena ne sadrže toliko masnoća, već se prije svega sastoje od ugljikohidrata, škroba, a to ih čini idealnima za užinu koja podiže energiju. Kesten je također bogat vitaminima B skupine, ali i vitaminima A i C, kao i mineralima – kalijem, magnezijem, sumporom i željezom. Kesten možete jeste kuhan, pečen i kao pire, koji se najčešće služi kao desert.

KUPUS

Svjež, mladi kupus kao salata odličan je izvor vlakana i C vitamina. Poseban je i po sadržaju korisnih sumpornih tvari, a obiluje i visokom količinom kalija. Kupus je od davnina, uz krumpir, bio glavna hrana našega podneblja – plod jeseni koji se kao kiseli kupus mogao konzumirati čitave godine. Kupus se može koristiti i u ljekovite svrhe.

GROŽĐE

Vrijeme sazrijevanja grožđa traje od kolovoza do listopada, što se odlično uklopilo u kasnoljetnu i jesensku pripremu imunološkog sustava za hladnije dane, kada je organizam više podložan infekcijama i padu imuniteta. Grozd sa svojim sočnim, slatkim ili kiselkastim bobicama dozrijeva upravo tijekom ljeta i nudi obilje hranjivih tvari, vitamina i minerala prijeko potrebnih našem organizmu. Zrelo svjež grožđe sadrži: groždani šećer, tanine, vinsku, jabučnu i limunsku kiselinu,

minerale: kalij, magnezij, fosfor, željezo, mangan, vitamine: A, C i gotovo sve vitamine B skupine, osim vitamina B12. Koža bobica puna je balastnih tvari kakve su primjerice celuloza i pektin, zbog čega se grožđe smatra voćem koje je izuzetno zdravo. Ukoliko volite grožđe uživajte u njegovim okusima.

BUNDEVA (TIKVA)

Obično je baš bundeva simbol boja i obilja jeseni. Njezino bogatstvo predstavlja izniman sadržaj beta-karotena, narančastog pigmenta koji se u našem organizmu pretvara u vitamin A i služi kao antioksidans.

U sočnom mesu još se nalaze kalcij, željezo, folati i vitamin C. Uporaba bundeve ne zna za granice okusa: od juhe do deserta, od slanih delicija do slatkih kolača, bundeva će jednostavno prihvatiti svaku kombinaciju. No, bundeva se ne uzgaja samo radi žutoga mesa, već i radi sjemenki ili koštica - omiljene zanimacije za zube. I sjemenke su odličan izvor bjelančevina, minerala i vitamina. Ukoliko ne volite pečenu bundevu, uživajte u sjemenkama.

DUNJA

Miris dunje je miris jeseni. Bogata je dijetalnim vlaknima i bakrom, i sadrži puno taninskih tvari. Dobar je izvor vitamina C. Dunje se najčešće

ne konzumiraju sirove, pa ih se zato kuha ili peče. Zbog velike količine pektina u njezinoj kori, dunje se koriste za pripremu kompoti, želea, marmelada i voćnih kašica. Inače, riječ »marmelada« potječe od portugalske riječi »marmelo«, što znači – dunja. Zanimljivo je da Dunja može biti i nečije osobno ime.

GRAH

Jesen je doba mladog graha. Kao i s jabukama, kako vrijeme odmiče i slast ove namirnice lagano opada. Mladi grah se puno lakše i potpunije kuha, ne mora se namakati, te se lakše probavlja. Grah se odlično slaže u jelima od integralnih žitarica s kojima daje odličan proteinski profil te bogatstvo gotovo svih vitamina iz skupine B.

PATLIDŽAN

Patlidžan je također dijete jeseni, korisni, dakako, ako je iz organskog uzgoja, jer najveći broj zaštitnih tvari sadrži njegova ljubičasta kora. Meso mu je pak bogato vlaknima, ima malo masnoća i sadrži niz nutrijenata, kao što su: vitamin A, vitamin C, kalcij, magnezij, kalij i mangan.

HRCKOVE VIJESTI

POZIV MALIM SLIKARIMA!

I tijekom ove školske godine Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice organizira školu crtanja, gdje možete još bolje naučiti crtati i slikati, ali i svladati neke druge likovne tehnike. Postanite i vi članovi dječje sekcije Likovnog odjela! Sate će držati čika Geza Verebeš, nastavnik likovnog odgoja, a u prostorijama Hrvatske čitaonice. Ako ste zainteresirani javite se na telefon: 600-188 ili 063/518-218.

TAMBURAŠI

Subotički tamburaški orkestar poziva svu zainteresiranu djecu koja žele naučiti svirati tamburu. Jedino što je potrebno na upisu jesu dobra volja i želja. Upisati se mogu sva djeca od 2. razreda osnovne škole pa nadalje. Obuka i primanje novih članova je u zgradi Nove općine, gdje se inače održavaju probe, ponedjeljkom i četvrtkom od 17 do 19 sati. Oni koji nemaju tamburu mogu je posuditi iz ovoga orkestra, a s djecom rade Stipan Jaramazović i Danijela Romić. Svi ste pozvani!

MISA ZA POČETAK ŠKOLE

Organizacijski odbor Festivala bunjevačkih pisama i ove godine organizira susret djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Već po tradiciji, dva dana prije samog Festivala bunjevački pisama, dakle 23. rujna, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske bit će održana sveta misa u povodu nove školske godine. Misno slavlje počinje u 10 sati, a nakon sv. mise djeca ćemo pratiti generalnu probu Smotre dječjih pjevača i zborova. Svi ste pozvani.

SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

Peta po redu, Smotra dječjih pjevača i zborova bit će održana u četvrtak, 24. rujna, u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici. Ulaz je slobodan.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Aron – ljubimac obitelji Dulić

Piše: Dražen Prčić

Ljubav prema konjima na ovim našim bačkim prostorima je tradicionalna i unatoč brojnim objektivnim poteškoćama, pojedine obitelji i dalje nastoje držati poneko grlo. Ljubav je to prema ovoj plemenitoj životinji i kasačkom sportu, također svojevrsnoj tradiciji Subotice i njezine okolice. Obitelj Dulić iz Subotice - otac *Bela*, mater *Marija* i kćer jedinica *Violeta*, vlasnica trogodišnjeg konja Arona, najbolje mogu ilustrirati ovu tvrdnju. Žive u gradu, ali imaju svog ljubimca, brinu o njemu i njegovom smještaju u staji na gradskom hipodromu, a povremeno ga vode na utrke po vojvođanskim trkalištima. Na prošlonedjeljnoj utrci trogodišnjeg konja Arona, najbolje organiziranoj u sklopu redovitog trkačkog dana u kalendaru KK »Bačka« iz Subotice, Aron je s vozačem *Ivanom Tumbasom* osvojio treće mjesto i pokazao svoj potencijal.

»Konjima sam se i prije bavio, a ovoga našega Arona sam kupio svojoj kćeri Violeti, jer mi se sviđio već na prvi pogled. U pitanju je potomak kvalitetnog roditelja, pastuha Riana, uvezenog iz

Mađarske, koji je osvojio mnogo utrka i to se vidi iz njegove genetske linije. Njegovo dosad najbolje zabilježeno vrijeme je 1,19,3 na kraćim stazama i 1,20,7 na dužim dionicama, i mislim da je Aron jedan od 5-6 najboljih konja u svojoj generaciji«, kaže tata Bela.

Priča o Aronu pričana je tijekom njegove pripreme za utrku trogodišnjeg konja Arona, najbolje organiziranoj u sklopu redovitog trkačkog dana na subotičkom

hipodromu, a njezin glavni akter bio je malo nervozan i »blago se ritao i jogunio« dok ga je Bela opremao.

»Uvijek je malo nervozan pred utrku, jer dobro zna što znači kada mu stavljam sve što je potrebno za nastup. Hoće nekad malo i ugristi, ne jako, ali ipak treba biti oprezan, jer je u pitanju takav temperament. Što se tiče njegove trening pripreme, prakticiramo je gotovo

svakodnevno po sat, sat i pol, u vidu 7-8 krugova koje odvozimo ovdje na hipodromu, ali kada se sve zbroji uvijek budem barem 5-6 sati skupa s njim, jer poslije ga treba istimariti, srediti njegovo mjesto u staji i biti tamo još neko vrijeme. Nemam nekakav specijalni program treninga, nego je to uvijek improvizacija po čistom osjećaju. Aron ima prilično dobar start, ali je dobar i ustrajan u 'praćenju' rivala tijekom same utrke. Kao trkač dobre je naravi i vrlo rijetko 'zagalopira', u posljednjih 13 startova to mu se dogodilo svega 3 puta.«

Neposredno pred utrku pojavila se pred stajom i Aronova vlasnica, šesnaestogodišnja *Violeta Dulić*, koja došla obodriti ga prije službenog starta još jedne utrke.

»Tata mi je kupio Arona i ja sam njegova ponosna vlasnica, no najveći dio skrbi oko njega je ipak na tatinim 'leđima'. Svakodnevno ga posjećujem tu na hipodromu, malo ga mazim, igram se s njim i redovito navijam za njega i nerviram se uvijek kada nastupa. Imamo vrlo specifičan odnos, jer Aron nije nikakva maza već mladi konj u punoj snazi koji voli, ponavljam, ponekad i 'gricnuti' onoga tko je u njegovoj blizini. Poznajemo se već dobro, ipak je on već dvije godine kod nas i na naš način se volimo. Volim biti s njim i provoditi slobodno vrijeme uz njega«, kaže Aronova vlasnica *Violeta*.

I mama *Marija* je aktivna kada je u pitanju njihov obiteljski ljubimac Aron, ali kako sam kaže, najviše u obavljanju »tehničkih« zaduženja glede pranja stvari i opreme za trening i utrke. Redovita je članica obiteljske ekipe koja s njihovim četveronožnim ljubimcem putuje na utrke po Vojvodini, na kojima je do sada njihov trogodišnjak sudjelovao. Njezine riječi na koncu ove priče i najbolje ilustriraju njihovu ljubav prema konjima:

»Nikada nam sportski rezultat nije bio jedini motiv za držanje konja. U pitanju je ljubav, prije svega moga supruga, prema konjima, a uz njega i mi smo svi zaljubljeni ove lijepe i pametne životinje.«

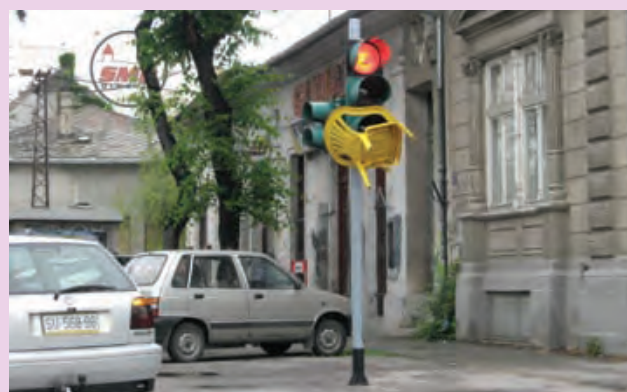
Sportski Đurđin 15. rujna 2009.

Jesen

Uvijek stigne u svom rujnu. Ohladi sunce, donese kišu i hladnije vrijeme. A nama lijepoga vremena nikada dosta, iako su mnogi kukali tijekom ljetnih sparina kako je pre-vruće i kako bi dobro bilo da malo zahladi. E pa dragi moji, eto vam sad vašeg željenog zahlađenja, a upravo oni koji su najviše »kukali« sada će protestirati protiv hladnoće zazivajući toplotu.

D. P.

Čija je ovo stolica?

Televizija

Od kojih riječi je nastala riječ televizija?
Kako funkcionira televizija?
Koliko danas postoji video standarda?
Koliko linija ima najnoviji visoko kvalitetni standard HD?
Koji su sustavi digitalnog prijenosa televizijskog signala?
Kada se u Hrvatskoj prvi puta vidjela TV slika?

Od grčke riječi tele (daleko) i latinske visio (gledanje) – televizija, dalekovidna.
Pretvaranje pokretne slike u električni signal pogodan za prijenos, te obnuti proces kod prikaza.
PAL (25 slika u sekundi – 625 linija), SECAM (25 slika s 625 linija) i NTSC (30 slika s 525 linija)
1080 linija.
Zemaljski DVB – T, kabelski DVB-C i satelitski DVB – S.
1939. godine uz pomoć Philipsovog eksperta Erica Klaasa de Vriesa, gosta Zagrebačkog sajma:

Otac pita momka svoje kćeri:

- Zašto ste sinoć poljubili moju kćer?

Momak odgovara:

- Vjerujte, kada sam je vidio po danu ni meni nije bilo jasno!

Koja je glavna pouka svih latinoameričkih sapunica?

- Ne ponašajte se bezobzirno prema svojim sluškanjima, vrlo vjerojatno je jedna od njih vaša mater!

VETERANSKO VESLANJE

Milodanović i Korom svjetski prvaci

BEČ – Početkom rujna na Svjetskom prvenstvu u veslanju za veterane održanom u Beču, dvoje veslača VK Palić zabilježilo je vrijedne rezultate pobjedama u svojim starosnim kategorijama.

Marko Milodanović je postao svjetskim prvakom u kategoriji A muških skifova (27-35 godina), dok je isti uspjeh ostvarila i Andrea Korom u istoj starosnoj kategoriji za žene.

TENIS

Spartak prvak države

BEOGRAD – Mladi tenisači TK Spartaka iz Subotice prošlog vikenda postali su prvaci Srbije u kategoriji igrača do 14 godina starosti. Momčad u sastavu: *Danijel Juhas, Davor Ivković, Laslo Đere, Andrej Biro i Vidor Roža*, u finalnom duelu je bila bolja od novosadskog AS-a (3-1) i zaslužno je trijumfirala u konkurenciji 14 klubova, koji su nastupili na državnom prvenstvu u Beogradu.

NOGOMET

Nova pobjeda Bačke

SUBOTICA – Pet pogodaka nogometaša Bačke iz Subotice završilo je u mreži vratara Radnika iz Starog Tamiša (5-0) i donijelo nove ligaške bodove drugoplasiranoj momčadi Vojvođanske lige. Pogotke za crvenobijele postigli su: *Savović, Đurović, Karadžić, Vučković i Perović*.

NK BAČKA: *Bilinović, Savović, Tešanović, Vučković, Perović, Karadžić, Davidović, Nikutović, Đurović, Đereg i Vilotić*.

Poraz Spartaka ZV

IVANJICA – Minimalnim rezultatom (1-0) poraženi su nogometaši Spartaka Zlatibor vode na gostovanju protiv Javora u 4. kolu Super lige. Obrana je odoljevala sve do 70. minute, kada je domaći igrač *Trifunović* postigao pobjedonosni gol za svoju momčad. Sljedeći susret Spartak ZV igra u subotu, 19. rujna, na svom terenu protiv Hajduka iz Kule.

SPARTAK ZV: *Jovanić, Puškarić, Šarac, Simović, Popović, Bratić, Mijić (Nosković), Torbica, Janjuš (Mirić), Bošković i Ubiparip*.

JEDRENJE

Regata »Berbanski dani«

PALIĆ – Kriterijska regata u sklopu otvorenog prvenstva održat će se tijekom ovoga vikenda (18.-20. rujna) na Paliću za sve natjecateljske klase (Finn, 470, Laser i Optimist). Ovaj zanimljivi sportski događaj dio je bogatog programa predviđenog za tradicionalnu jesensku proslavu »Berbanski dani«, koja se i ove godine održava pokraj najvećeg vojvođanskog jezera.

ODBOJKA

Spartak drugi

BEOGRAD – Odbojkašice Spartaka osvojile su drugo mjesto na memorijalnom turniru igranom prošlog tjedna u čast *Ive Vijoševića*. Na natjecanju je sudjelovalo 8 ekipa iz Srbije, Hrvatske, Rumunjske i BiH,

a »Golubice« su poražene tek u finalnom susretu protiv Crvene zvezde (3-2), dok je hrvatski klub Vukovar zabilježio plasman na 7. mjesto.

VETERANSKI NOGOMET

Susret riječkih i tavankutskih nogometaša

RIJEKA - Protekloga vikenda nogometna je momčad veterana »Braca« iz Tavankuta gostovala u Rijeci, gdje je održan tradicionalni turnir u malom nogometu »Rijeka 2009.«. Prijateljski susreti nogometnih ekipa veterana iz Rijeke i Tavankuta započeli su još 2003. godine, od kada se svake godine redovito okupljaju i druže uz omiljeni im sport. Ove su se godine na nogometnom terenu »Zamet« u Rijeci susrele tri ekipe, odnosno Tavankučani i dvije riječke ekipe »Zvonimir« i »Zrinjski«. Iako se radilo o prijateljskom turniru, svaki pogodak loptom u mrežu izazivao je poseban osjećaj zadovoljstva - kako to već obično i biva kod ljubitelja nogometa. Tako su se Tavankučani, kao i uvijek ispunjeni pozitivnim dojmovima o gostoprimstvu svojih domaćina, vratili kući zadovoljni i svojom igrom na terenu. Naime, iz Rijeke su se nakon dvodnevno turnira vratili, kažu, neporaženi, odnosno s tri neriješena rezultata i jednom pobjedom, ali hvale i domaćine, koji su, navode, također bili dobro pripremljeni za ovogodišnji »nogometni okršaj«.

Tijekom boravka u Rijeci, osim sportskih aktivnosti, bilo je vremena i za druženje, pjesmu, pa i za smočiti noge u moru, te je tako još jedan nogometni susret veteranskih ekipa protekao u ugodnom i povrh svega prijateljskom ozračju.

M. M.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR

Konačno pobjeda u gostima

SONTA – U srijedu, subotu i nedjelju odigrane su utakmice 5. i 6. kola Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula. Nogometaši sončanskog Dinama u 5. kolu bili su slobodni, a u utakmici 6. kola, odigranoj u subotu 12. rujna u Ribarevu, zabilježili su prvu pobjedu u gostima. Utakmica je bila dinamična, ali bez grubosti, razlika u kvaliteti protivnika bila je vidljiva u svakom momentu. Dinamovci su napadali od prve minute, a takva igra rezultirala je zgoditkom iz opravdano dosuđenog jedanaesterca već u 6. minuti. Penal je pretvorio u vodstvo od 1-0 kapetan Dinama *Željko Tadijan*. Brojne prilike plavih ostale su nerealizirane, pa se s minimalnim vodstvom otišlo i na odmor. I drugi dio utakmice obilježili su napadi Dinama, uz čvrstu igru obrane, koja domaćinima nije dopustila stvaranje niti jedne ozbiljnije prigode za postizanje zgoditka. Ovakva igra okrunjena je drugim zgoditkom, kojega je u 65. minuti postigao napadač plavih *Kmezić*, a to je bio i konačni skor utakmice.

Ostali rezultati:

5. kolo: Sloga – Hajduk 1-2, Dinamo (BB) – Jedinstvo ® 2-0, Dunav – Terekveš 1-1, Panonija – Sport 4-2, OFK Metalac – OFK Odžaci 4-1, OFK Šikara – Aleksa Šantić 4-3

6. kolo: OFK Odžaci – OFK Šikara 4-1, Sport – OFK Metalac 0-2, Terekveš – Panonija 8-0, OFK Hajduk – Dinamo (BB) 5-2, Hajduk – Jedinstvo (K) 3-1, Graničar - Sloga 1-1

I. A.

OPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKE PALANKE – II. RAZRED

Slab početak Sloge

PLAVNA – U prvom kolu prvenstva u okviru Općinske nogometne lige Bačka Palanka – II. razred Sloga je na svom igralištu izgubila od NK Krivanj iz Selenče rezultatom 0:2. Gosti su oba zgoditka postigli već u prvom poluvremenu i tako riješili utakmicu. Sve vrijeme Sloga je igrala defenzivno i omogućivala protivniku brojne šanse, ali mladi nogometaši Krivnja realizirali su samo dvije. Ipak, opći je dojam da Sloga ima dobre uvjete za poboljšanje igre i uspješniji nastavak prvenstva.

Sudac utakmice bio je vrlo korektan, a za doista izrazite prekršaje podijelio je nekoliko žutih kartona.

Sloga: Čuport, Nonković, Elesin, Ljajić, Gajić ml., V. Nikolić, Probojčević (Gajić st.), B. Nikolić, Stojanović, T. Nikolić, Jovanović.

Ostali rezultati: Bački Hajduk - Mladost MB 5:2 ; Naša zvijezda - Labudnjača 2:0; Karadordevo - Neštin 3:0.

Z. P.

VATERPOLO

Pobjeda Spartaka

SOMBOR - U subotu, 5. rujna, na Poletovom štrاندu u Somboru održan je međunarodni vaterpolo turnir »Trofej Sombora« za dječake do 14 godina. Pobjedila je ekipa VK »Spartak«, koja je u uzrastu do 14 godina prvak Srbije. Sudjelovale su četiri ekipe: VK »Šugovica« iz Baje, VK »Spartak« iz Subotice, VK »Vračar« iz Beograda i domaćin PVK »Polet« iz Sombora. Cilj turnira je bio promocija vaterpola u Somboru i okolici. Svaka ekipa je trebala igrati sa svakom, ali je zbog hladnog vremena promijenjen raspored, te su odigrane dvije polufinalne utakmice i utakmice za plasman.

Rezultati polufinala: Polet – Vračar 10:6 i Spartak – Šugovica 24:3. U borbi za treće mjesto je trijumfirao Vračar pobjeđivši Šugovicu 21:17. U finalu je Spartak pobijedio domaću ekipu PVK Polet 20:0.

Z. G

RUKOMET

Počeli pobjedom

STANIŠIĆ - RK Stanišić je 12. rujna u Horgošu odigrao utakmicu s RK Horgoš. Rezultat na poluvremenu je bio neriješen 11-11, da bi gosti na kraju pobjedili rezultatom 22:21. Redoviti treninzi su urodili plodom, tako da je prva utakmica u Bačkoj ligi završena pobjedom.

S. T.

OPĆINSKA LIGA SUBOTICE

Neriješeno u Starom Žedniku

SUBOTICA – Derbi susret 2. kola Općinske lige Subotice između domaćeg Žednika i Đurđina završio je neodlučenim rezultatom (2-2), dok su u ostalim susretima zabilježeni sljedeći rezultati:

Subotica – Hajduk 9-4, Udarnik – Elektrovojvodina 2-3, Sever – Solid 1-3, Lokomotiva – Bratstvo 4-2, Poljoprivrednik – M. Bosna 1-1.

KOŠARKA

Hrvatska u četvrtfinalu

BYDGOSZCZ - Tijesnom pobjedom u posljednjem susretu skupine A protiv Njemačke (70-68), Hrvatska je ipak uspjela izboriti plasman u četvrtfinale Europskog prvenstva u Poljskoj. Izabranici *Jasmina Repeše* mučili su se tijekom cijeloga susreta, kao uostalom i u svim ostalim dosadašnjim susretima na EP-u, ali su ipak uspjeli plasirati se među 8 najboljih reprezentacija staroga kontinenta.

TENIS

Hrvatska – Češka

POREČ – Ovoga vikenda (18.-20. rujna) Hrvatska će u Poreču ugostiti reprezentaciju Češke u polufinalnom duelu Davisova kupa. *Marin Čilić*,

Ivo Karlović, Roko Karanušić i Lovro Zovko, predvođeni izbornikom *Goranom Prpićem*, pokušat će izboriti veliko finale koje bi se, u slučaju uspjeha, također igralo u Hrvatskoj. Reprezentaciju Češke predvode *Radek Štepanek i Tomaš Berdich*.

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA
Tel.: 024-558-011
 Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

Nogometno druženje u Đurđinu

Pobjeda prijateljstva

Momčad koju čine nekadašnji nogometni učenici Bačkinog trenera Ladislava Varge, odigrala prijateljski susret protiv prve momčadi NK Đurđin

Piše: Dražen Prčić

Zahvaljujući pozivu *Nedeljka Horvata*, sportskog direktora NK »Đurđin«, nogometna momčad »Čika Vargini igrači«, koju čine nekadašnji dugogodišnji nogometaši Bačke iz Subotice, gostovala je u utorak 15. rujna u Đurđinu i odigrala prijateljski susret protiv istoimenog općinskog ligaša. Iako oslabljeni zbog opravdanog izostanka nekoliko standardnih igrača, »Vargini momci« su pružili dobru partiju unatoč golemoj razlici u godinama između dvije momčadi na terenu. Jer, ipak, najmlađi gostujući igrač imao je 38 godina, a najstariji 49 (Mandić – bio je kao i uvijek odličan), nasuprot aktivnoj mladosti prošlosezonskog člana međuopćinske lige. Bez obzira na sve navedeno, nogometno prijateljstvo je pobijedilo, a izvrsni domaćini srdačno ugostili sportske rivale. Ah, da – i na svom terenu pobijedili..

NK ĐURĐIN - ČIKA VARGINI IGRAČI 4-2

Izostanak standardnog čuvara mreže »Čika Vargine momčadi« i jednog od najboljih subotičkih vratara svih vremena *Zoltana Kujundžića* (zbog obveza prema ženskoj nogometnoj reprezentaciji) ovoga puta se pokazao velikim hendikepom, što se odrazilo i na konačni rezultat ovoga susreta. Plus, zbog zdravstvenih problema nisu mogli nastupiti i dva standardna člana navale *Kalmar* (bio podrška na klupi za pričuve) i

Kajinić, što je dovelo do određenih pretumbacija u momčadi, pa se cijeli susret igrao bez prave »špice«. Ostatak momčadi, koja je brojila svega 11 igrača plus vratar, sa samo jednom pričuvom na klupi, hrabro je odigrao utakmicu u kojoj je većim dijelom susreta dominirao igrom i velikim brojem propuštenih šansi i na koncu, kako to biva po nepisanom nogometnom pravilu, izgubio meč. S druge strane, momčad Đurđina igrala je svoju igru strpljivo čekajući priliku za kontru, što se pokazalo dobrom taktikom, i »pomalo sretnim« golovima, od kojih dva idu »na dušu« vratara *Anitića*, na kraju slavila zasluženu pobjedu od 4-2. Mladost domaćih nogometaša i bolja tjelesna spremnost momčadi koja se natječe u Općinskoj ligi Subotice, ovoga puta i pri ovakvim okolnostima, bila je faktor koji je odlučio pobjednika susreta. Ali samo da su nogometaši gostujuće momčadi bili malo prisebniji (*Sili, Romić, Ostrogonac*) u nekoliko izglednih prilika, krajnji

rezultat ovog lijepog i nadasve fair susreta bio bi posve drugačiji. Za odličnu disciplinu na terenu i pravu sportsku igru zaslužan je bio, u velikoj mjeri, i odlični sudac *Antun Horvacki – Šeki*, koji je i stalni član momčadi »Čika Vargini igrači« i s njima je skupa i doputovao. Uz samo jedan žuti karton gostujućoj momčadi (*Šumonja*, zbog prigovora), imao je još samo

Sudac: Antun Horvacki -Šeki

Sponzor susreta

Boban taxi, generalni sponzor momčadi NK »Đurđin« i ovog puta se pokazao pravim domaćinom, financirajući večeru i piće za sve sudionike susreta.

jedan manji propust jer nije isključio gostujućeg trenera *Radakova* koji je tijekom cijelog susreta preglasno komentirao meč s klupe i time možda i utjecao na regularni tijek susreta. No, sve to, kao i svi detalji ovog prijateljskog nogometnog duela, poslije su uz smijeh i šalu prepričavani tijekom ukusne večere kojom su ljubazni domaćini počastili gostujuću momčad. Na terenu je pobijedio Đurđin, a u životnoj stvarnosti nogometno prijateljstvo koje će se, prema dogovoru, nastaviti razvijati u već dogovorenom uzvratnom susretu, na proljeće u Subotici.

NK ĐURĐIN BOBAN TAXI: *Jukanović, Starčević, Peić, Polovina M., Vuković Z., Vuković S., Jakšić, Kondić, Skenderović D., Kričković i Grabovac*

Pričuve: Šomodi, Emez, Horvat, Stantić, Mutić, Skenderović D., Borenović

ČIKA VARGINI IGRAČI: *Anitić, Vajda, Buncek, Mandić, Šumonja, Ostogonac, Dobrić, Sili, Romić, Virč, Franciškić i Franjić*

Gužva pred golom

ROBERT MILUTINOVIĆ, GIMNASTIČKI TRENER

Vježbanje za budućnost

Subotička gimnastika će i dalje biti jedna od najboljih u državi

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Bavljenje gimnastikom, osobito u prvim godinama djetinjstva, izuzetno je zdravo i preporuča se za pravilan razvoj djece. Stoga ni ne čudi što

je. Najbolje rezultate očekujemo u pionirskoj konkurenciji, gdje naši najmlađi vježbači postižu vrlo lijepe i dobre rezultate u Pionirskoj ligi Vojvodine. Najbolje plasirani

Srbije organizirati, najvjerojatnije, u Nišu.»

UNIVERZIJADA

Na nedavno održanoj Univerzijadi u Beogradu, osim gimnastičara Roberta Meštera koji je sudjelovao u četiri discipline, Robert Milutinović je sudjelovao na najvećoj studentskoj sportskoj manifestaciji u ulozi gimnastičkog suca.

»Sudio sam u višeboju disciplinu konj s hvataljkama i finale u vježbama na razboju i veoma sam zadovoljan viđenim vježbama. Ne treba zaboraviti kako je Univerzijada jedno od najjačih svjetskih gimnastičkih natjecanja, odmah iza Olimpijade i Svjetskog prvenstva. Nastupu na ovoj studentskoj smotri se poklanja velika

Rad s najmlađima

U sklopu nekoliko starsosnih selekcija u GK Partizanu trenutačno vježba između 30-40 mladih gimnastičara, što predstavlja solidnu bazu budućnosti gimnastičkog sporta u Subotici.

pažnja u svim državama sudionicama gimnastičkog turnira i stoga ne čudi zbilja jaka konkurencija koja je ovoga puta bila u Beogradu. Nastup gimnastičara na Univerzijadi pokazao je jednu određenu kvalitetu i odlične smjernice za daljnji razvoj ovoga sporta u Srbiji. Prikazana kvaliteta, nasuprot uvjetima za rad koji su itekako neadekvatni u odnosu na druge, vrlo je zadovoljavajuća i brojne pohvale drugih reprezentacija govore u prilog činjenice kako smo dosta uznapredovali. Bolji i značajniji rezultati na europskoj i svjetskoj sceni mogli bi se očekivati, objektivno, tek za nekoliko godina.»

Viktor Vakula, Robert Milutinović i Kristijan Gombaš

se brojni roditelji odlučuju upisati svoje mališane na prve gimnastičke sate u subotički GK Partizan. A kada izađu na strunjaču o njima trenersku skrb preuzima Robert Milutinović, trener gimnastike.

»Godinama radim kao trener pionira i juniora u GK Partizanu, nastojeći prenositi tajne i vještinu ovoga sporta na mlade gimnastičare. Gimnastika je lijep i zdrav sport, iznimno važan za pravilan razvoj tjelesne muskulature i preporuča se mladim uzrastima u njihovim prvim godinama tjelesnog formiranja«, kaže Robert Milutinović s kojim smo razgovarali tijekom jednog treninga, kada je radio s dva mlada natjecatelja.

SUBOTIČKA GIMNASTIKA

»Trenutačno je u tijeku smjena generacija u natjecateljskoj garnituri subotičkih gimnastičara, koji su trenirali i vježbali u našem klubu. Zbog te okolnosti ćemo u sljedećem razdoblju ostati bez dijela rezultata, osobito u seniorskoj i dijelu juniorske konkurencije

natjecatelj je Teodor Kenjereš koji vježba za tzv. treću selekciju i sada je drugi u Srbiji, a velike nade polažemo u našu sadašnju prvu selekciju koju čine: Kristijan Gombaš, Kristijan Nikolić i Aleksandar Subić, osvajači drugog mjesta u ekipnoj konkurenciji u Pionirskoj ligi. U istom natjecanju Kristijan Gombaš je osvojio prvo mjesto u pojedinačnoj konkurenciji«, pojasnio je Robert Milutinović aktualni trenutak subotičke gimnastike.

JESEN

Tijekom nastupajuće jesenske sezone mladi gimnastičari Partizana će se nadmetati sa svojim vršnjacima na turnirima pionirskih liga Vojvodine i Srbije, na kojima se očekuje nastavak dobrih rezultata zabilježenih u prvom dijelu natjecateljske sezone.

»Nastupit ćemo na svim natjecanjima koja su u službenom kalendaru - turnir Pionirske lige Vojvodine bit će održan u Novom Sadu, dok će se Pionirska liga

Optimal Tours

- Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
- 20 putničkih mjesta
- 49 putničkih mjesta
- 56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600886
mob: 065/66 26 144
069/60 0 886

Banatska 28, 34000 Subotica, 34413 Palić

PETAK
18.9.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.20 - Odmori se, zaslužio si 3
 09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - I štakori snove snivaju
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 1
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje: Hitna medicinska pomoć 24 sata
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo
 17.50 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.55 - Iza ekrana
 18.25 - Jelovnici izgubljenog vremena
 18.45 - Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija
 19.20 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Dan nezavisnosti, američki film
 22.35 - Lica nacije
 23.25 - Burzovno izvješće
 23.30 - Dnevnik 3
 23.45 - Poslovne vijesti
 23.50 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Filmski maraton: Čekajući izdisaj
 02.00 - Filmski maraton: Ubiti Cabosa
 03.40 - reprizni program
 05.05 - Oprezno s anđelom

HRT 2

07.15 - Najava programa
 07.20 - Žderonja, crtana serija
 07.40 - Silvester i Čiči
 08.00 - Na kraju ulice: Tko pod drugim...
 08.10 - Predstava: Enduč ečirp
 08.25 - Cure iz Glasveja, danski dokumentarni film
 08.40 - Moji su roditelji izvan zemalji, serija za djecu
 09.05 - Na prvi pogled, serija za mlade

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 4, serija
 10.45 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta
 12.25 - reprizni program
 12.50 - Dragi John 3, humoristična serija
 13.15 - Prijatelji 5, humoristična serija
 13.40 - Tenis, Davis Cup - polufinale: Hrvatska - Češka, prijenos
 --- - Vijesti na Drugom
 18.09 - Vrijeme
 --- - Tenis, Davis Cup - polufinale: Hrvatska - Češka, prijenos
 19.30 - Otvorenje Varaždinskih baroknih večeri, prijenos
 20.45 - Večeras...
 20.50 - Zlatne žice Slavonije - Požega 2009.: Večer pjesme i vina, snimka
 22.15 - Vijesti na Drugom
 22.30 - Hokej na ledu: Medveščak - Olimpija, snimka
 23.35 - Priče Ruth Rendell: Jezero tame, serija
 00.30 - Priče Ruth Rendell: Jezero tame, serija
 01.20 - VIP Music Club
 01.55 - Državnik novog kova 4, serija
 02.20 - Kraj programa
 --- - 13.-20.9. Stuttgart: Stolni tenis, EP
 --- - Varšava: Košarka, EP - četvrtfinale

05:30 Lude 70-e, serija
 06:30 Kralj Queensa, serija
 07:30 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 08:00 Roary, crtana serija
 08:15 Tomica i prijatelji, crta na serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:45 Rebelde, serija
 11:45 Otvori svoje srce, serija
 12:45 IN magazin
 13:25 Inspektor Rex, serija
 14:25 Najbolje godine, serija
 15:25 U 3:10 za Yumu, igrani film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:30 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Mumija, igrani film
 22:05 Poštar, igrani film
 01:10 Savršeni ubojica, igrani film
 02:40 Ezo TV, tarot show
 03:40 Zatoichi, igrani film
 05:35 IN magazin by Bijele udovice
 06:10 Rebelde, serija

06:55 Lude 70-e, serija
 07:15 Kraj programa

07.25 Pink Panther, crtana serija
 07.40 SpužvaBob Skockani, crtana serija
 08.00 Punom parom, kulinar ski izazov
 08.25 Korak po korak, humoristična serija
 08.55 Pod istim krovom, humoristična serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Kako sam upoznao vašu majku
 12.10 U dobru i zlu, humoristična serija
 12.40 Rat u kući, humoristična serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5
 13.50 Tajna čokolade
 14.45 Heroji iz strasti, dramska serija (dvije epizode)
 16.20 Korak po korak, humoristična serija
 16.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.40 U dobru i zlu, humoristična serija
 18.05 Rat u kući, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom, kulinar ski izazov
 20.00 Plaćenici, igrani film,
 21.45 Atomski vlak, igrani film, akcijski
 00.00 Vijesti
 00.10 Bez izlaza, igrani film,
 01.40 Astro Show, emisija

SUBOTA
19.9.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - reprizni program
 06.45 - Znanstvena petica
 07.15 - Iza ekrana
 07.45 - TV kalendar
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Bravados
 09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom

13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 14.55 - Reporteri - izbor: Izgubljeni svijet komunizma - Socijalizam jedne obitelji
 15.55 - Euromagazin: Turska - raskrižje Europe i Orijenta
 16.30 - Vijesti
 16.40 - Hrvatska kulturna baština: Maksimir
 16.55 - Domaći dokumentarni film
 17.40 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.30 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 18.35 - U istom loncu
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Popust na količinu 2
 21.45 - Filmski vikend s Melom Gibsonom: Ucjena, film
 23.40 - Burzovno izvješće
 23.45 - Vijesti
 00.10 - Filmski maraton: Ratnici s planine
 01.30 - Filmski maraton: Ubojica suznog oka
 03.10 - Reporteri - izbor: Izgubljeni svijet komunizma - Socijalizam jedne obitelji
 04.05 - Skica za portret
 04.10 - Hrvatska kulturna baština: Maksimir
 04.25 - Svirci moji
 05.10 - Oprezno s anđelom

07.00 - Najava programa
 07.05 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 07.30 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 07.55 - Program za djecu
 08.25 - Leo, serija za djecu
 08.50 - Sportske igre mladih
 09.05 - Parlaonica
 10.00 - Proslava 800-te obljetnice franjevačkog reda, prijenos
 11.30 - popuna
 11.50 - Briljanteen
 12.35 - Gimnazija
 13.30 - KS automagazin
 14.00 - 4 zida
 14.40 - Tenis, Davis Cup - Hrvatska - Češka
 17.05 - Put oko svijeta kroz 80 vrtova: Mediteran,
 18.05 - Kako sam upao na koledž, film
 20.00 - Večeras...
 20.05 - Volim nogomet

PRVI PROGRAM SUBOTA
 19.9.2009. 16.40

HRVATSKA
BAŠTINA

Potkraj 18. stoljeća odlučio je zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovec urediti perivoj na crkvenom posjedu. Tako je gusta hrastova šuma postala prvi javni perivoj u ovom dijelu Europe. Scenaristica i urednica: Edda Dubravec
 Redatelj: Luka Marotti
 Urednica Znanstvenobrazovnog programa: Edda Dubravec

23.00 - Sportske vijesti
 23.10 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 23.15 - Dobre namjere, serija
 00.00 - Noć u kazalištu: Oganj
 01.25 - Vip Music Club LP
 03.25 - Kraj programa

07:15 Power Rangers, serija
 07:40 Winx, crtana serija
 08:05 Dora istražuje
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:10 U sedmom nebu, serija
 11:10 Smallville, serija
 12:10 U 3:10 za Yumu, film
 13:55 Nad lipom 35, glazbeni show
 14:55 Mumija, igrani film
 17:05 Vijesti
 17:15 Kod Ane,
 18:10 Lud, zbunjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Dobro došli u džunglu, igrani film
 21:45 Narednik Bilko, film
 23:25 Okrutan i netipičan, igrani film
 01:10 Savršeni ubojica, film
 02:40 Cro Cop vs. Dos Santos - prijenos borbe
 04:40 Omega doom, film
 06:00 Kraj programa

08.10 Heroji iz strasti, serija
 09.45 Astro Boy, crtana serija
 10.30 Ulica Sezame, serija
 11.15 Ben 10, crtana serija
 11.55 Tajna čokolade
 12.50 Valovi Havaja, reality drama
 13.15 Moj pas Skip, igrani film, drama
 14.50 Jedno divno ljeto, igrani film, drama

KULTURNA MAKSIMIR

- 16.30 Kobne strasti, igrani film, komedija
18.00 Zvijezde Ekstra: Najveće zvijezde zarade
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Morski psi - prehrambene navike
20.00 Gospodar i ratnik: Druga strana svijeta
22.25 Grijeh, igrani film, kriminalistička drama
00.10 Plaćenici, igrani film

**NEDJELJA
20.9.2009.**

- 05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
06.45 - Euromagazin: Turska - raskrižje Europe i Orijenta
07.15 - Duhovni izazovi
07.45 - TV kalendar
08.00 - Vijesti
08.10 - Duelli amorosi - Hrvatski barokni ansambl i Laurence Cummings
09.25 - Opera box
09.55 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
10.00 - Vijesti
10.20 - Lewis 3, mini-serija
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.27 - Herbošov poljo privredni savjetnik
12.28 - 100% hrvatsko
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
15.55 - Priča o nama, film
17.35 - Lijepom našom
18.40 - U istom loncu

- 19.14 - Za one koji misle unaprijed - CO
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.10 - Tužni bogataš, serija
22.05 - Filmski vikend s Melom Gibsonom: Payback
23.45 - Burzovno izvješće
23.50 - Vijesti
00.10 - Garaža
00.40 - repriyni program
01.05 - Opera box
01.35 - Duelli amorosi - Hrvatski barokni ansambl i Laurence Cummings
02.50 - Vrijeme je za jazz / Dobro ugođena večer
03.50 - Lijepom našom
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Split: More

- 05.55 - Najava programa
06.00 - Ramazanski bajram, prijenos
08.05 - Obitelj Addams
08.30 - Dvostruka zbrka
08.55 - Prijatelji
10.00 - Nora Fora, TV igra
10.50 - Biblija
11.00 - Zagreb: Misa, prijenos
12.10 - Magazin nogometne Lige prvaka
12.40 - Tenis, Davis Cup - Hrvatska - Češka
17.40 - Krugovi života, film
19.35 - Garaža
20.05 - Večeras...
20.10 - HNL - prijenos
22.10 - Sportske vijesti
22.15 - Automobilizam, WTCC prvenstvo 2009. Italija
22.35 - Za one koji misle unaprijed - CO
22.40 - Dobre namjere, serija
23.30 - Vrijeme je za jazz
00.30 - Nove avanture stare Christine 2
00.50 - TV raspored

- 07.05 Power Rangers, serija
07.30 Winx, crtana serija
07.55 Dora istražuje, serija
08.20 Kućanice iz visokog društva, serija
09.20 Zbogom, bivši, serija
10.15 Automotiv, auto-moto magazin
10.45 Magazin Lige prvaka
11.15 Novac, business magazin
11.45 Ulica sjećanja, serija
12.45 Asterix i Kleopatra, igrani film

- 13.50 Narednik Bilko, film
15.25 Ukradeno srce, film
17.10 Vijesti
17.20 Dobro došli u džunglu, igrani film
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Cro Cop vs Dos Santos, snimka
21.10 Rambo 4, igrani film
22.40 Red Carpet, showbiz magazin
00.00 Televizijska posla, serija
01.00 Rambo 4, igrani film
02.25 Zajedništvo, igrani film
04.10 Red Carpet, showbiz magazin
05.20 Kraj programa

- 05.55 Skrivenne poruke, humoristična serija
06.20 Astro Boy, crtana serija
07.05 Ulica Sezame, crtana serija
07.55 Ben 10, crtana serija
08.35 Valovi Havaja, reality drama
09.00 Red Bull Air Race: Porto
09.30 Mijenjam ženu specijal: Rina, sapunica
11.05 Najveći hrvatski mis teriji, zabavni talk show
12.00 Gospodar i ratnik: Druga strana svijeta, film
14.25 Premier liga: Manchester United - Manchester City, prijenos
16.30 Jedno divno ljeto, igrani film, drama
18.00 Odred za čistoću, doku mentarna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Ekkluziv, magazin
20.00 James Bond 007: Goldfinger, film
21.55 CSI: Miami, kriminalistička serija
22.45 Rob Roy, film, akcijski
01.05 Grijeh, igrani film, kriminalistička drama

**PONEDJELJAK
21.9.2009.**

- 06.10 - Najava programa
06.15 - Drugo mišljenje: Hitna medicinska pomoć 24 sata
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.20 - Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija
09.55 - Croatia Osiguranje -

- prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.15 - Svijet ljekovitog bilja: Tradicionalna medicina Butana - Iscjeljenje na Himalaji, serija
10.41 - Svijet ljekovitog bilja: Crveni grm stiže u pomoć - Čaj koji liječi sve, serija
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 1, serija
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo
17.25 - Hrvatska uživo
17.30 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kuhajte s Anom
18.30 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
20.05 - ZABA - 90 sekundi
20.15 - Potrošački kod
20.50 - Heroji Vukovara: Turbo vod, serija
21.45 - Proces
22.15 - Burzovno izvješće
22.25 - Otvoreno
23.20 - Vijesti
23.50 - Na rubu znanosti
00.45 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
01.30 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
02.15 - Momci s Madisonsa 2, serija
03.00 - Skica za portret
03.15 - Heroji Vukovara: Turbo vod, serija
04.05 - Proces
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Oprezno s anđelom

- 06.50 - Najava programa
06.55 - Žderonja, crtana serija
07.15 - Silvester i Čiči, serija
07.40 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita
--- - Vitaminix
--- - Luckaste pačje pusto lovine
08.10 - Obrazovna emisija za djecu
08.40 - Moji su roditelji izvan zemaljski, serija za djecu
09.05 - Na prvi pogled, serija za mlade
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Ally McBeal 4, serija
10.45 - The Heidi Chronicles, američki film
12.35 - Dokumentarni film

- 13.30 - Dragi John 3, humoristična serija
13.55 - Prijatelji 5, humoristična serija
14.20 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
15.03 - Kuhajte s Anom
15.15 - TV vrtić
15.45 - Brlog II.
16.15 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
17.05 - Na rubu znanosti
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 4
19.08 - Simpsoni 17, serija
19.30 - VIP Music Club
20.02 - Večeras...
20.05 - TV Bingo Show
21.05 - Bitange i princeze 5
21.45 - Vijesti na Drugom
22.00 - Momci s Madisonsa 2, serija
22.50 - Sve džaba, film
00.25 - Ljiljani, serija
01.15 - Kraj programa

- 05.20 Lude 70-e, serija
06.20 Kralj Queensa, serija
07.20 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
07.50 Roary, crtana serija
08.05 Tomica i prijatelji, crta na serija
08.20 Bumba, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.45 Rebelde, serija
11.45 Otvori svoje srce, serija
12.45 IN magazin
13.25 Inspektor Rex, serija
14.25 Najbolje godine, serija
15.25 Ukradeno srce, film
17.15 Vijesti Nove TV
17.30 Inspektor Rex, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Najbolje godine, serija
21.00 Gotovčevi: tko su oni zapravo?, reality show
22.00 Privatna praksa, serija
23.00 Vijesti
23.15 Seinfeld, serija
23.45 Baywatch, serija
00.40 Život na sjeveru, serija
01.35 Ezo TV, tarot show
02.35 Ubojstvo u snu, film
04.05 Seinfeld, serija
04.30 Život na sjeveru, serija
05.15 Kraj programa

- 06.50 Pink Panther, serija
07.05 SpužvaBob Skockani, crtana serija
07.25 Punom parom
07.50 Korak po korak, serija
08.15 Pod istim krovom, humoristična serija

09.05 Astro show, emisija
 11.10 Kako sam upoznao vašu majku
 11.35 U dobru i zlu, serija
 12.00 Rat u kući, serija
 12.30 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, emisija
 13.50 Tajna čokolade
 14.45 Heroji iz strasti, dramska serija (dvije epizode)
 16.20 Korak po korak, serija
 16.50 Pod istim krovom, serija
 17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.40 U dobru i zlu, serija
 18.05 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, emisija
 19.35 Punom parom
 20.00 Gas do daske, film
 21.35 Jedan jedini, film
 23.10 Vijesti
 23.20 Noć pokera, show
 00.55 Gas do daske, film
 02.25 Noć pokera, show
 03.55 Astro show, emisija

**UTORAK
22.9.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.06 - 100% hrvatsko
 09.10 - Dolina sunca
 09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Svijet ljekovitog bilja: Kralj ljekovitog bilja - Dinseng
 10.41 - Svijet ljekovitog bilja: Taj čudesni korov - Traves iscjeliteljskim svojstvima
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 1, serija
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Među nama
 15.35 - Sivi soko' k vili dole tio, emisija pučke i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.15 - Kuhajte s Anom

18.30 - Dolina sunca
 19.20 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Globalno sijelo
 20.50 - Zemlja - moć planeta: Atmosfera
 21.45 - Poslovni klub
 22.15 - Burzovno izvješće
 22.25 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.40 - Vijesti iz kulture
 23.50 - Drugi format
 00.45 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 01.30 - Ksena - princeza ratnica 3, serija
 02.15 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 03.00 - Čarolija 10, serija
 03.50 - Skica za portret
 04.00 - Globalno sijelo
 04.35 - Poslovni klub
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Silvester i Čiči, serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Spektakl na livadi
 --- - Kajatan i plava lisica
 08.10 - Obrazovna emisija za djecu
 08.40 - Moji su roditelji izvan zemalji, serija za djecu
 09.05 - Na prvi pogled, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 4, serija
 10.45 - Pismo, američki film
 12.55 - Dokuteka - Branko Lentić: Vijugasta priča
 13.30 - Dragi Johnne 3
 13.55 - Prijatelji 5
 14.20 - Ksena - princeza ratnica 3, serija
 15.03 - Kuhajte s Anom
 15.15 - Program za djecu
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 17.05 - Drugi format
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca
 419.08 - Simpsoni 17, serija
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Čarolija 10, serija
 21.00 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Riddickove kronike, američki film
 00.05 - Ljiljani, serija
 00.55 - Kraj programa

05:20 Lude 70-e, serija

06:20 Kralj Queensa, serija
 07:20 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Tomica i prijatelji, serija
 08:20 Bumba, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 11:00 Rebelde, serija
 12:00 Otvori svoje srce, serija
 13:00 IN magazin
 13:40 Inspektor Rex, serija
 14:40 Najbolje godine, serija
 15:40 Buddy, igrani film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:30 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Samo prijatelji, film
 22:40 Vijesti
 22:55 Seinfeld, serija
 23:25 Baywatch, serija
 00:20 Život na sjeveru, serija
 01:15 Ezo TV, tarot show
 02:15 Crna udovica, film
 03:50 Seinfeld, serija
 04:15 IN magazin
 04:50 Lude 70-e, serija
 05:15 Kraj programa

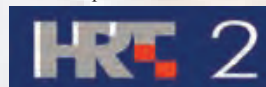

07.25 Pink Panther
 07.40 SpužvaBob Skockani
 08.00 Punom parom
 08.25 Korak po korak
 08.55 Pod istim krovom
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.10 U dobru i zlu
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, emisija
 13.50 Tajna čokolade
 14.45 Heroji iz strasti, dramska serija (dvije epizode)
 16.20 Korak po korak, serija
 16.50 Pod istim krovom, serija
 17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.40 U dobru i zlu, serija
 18.05 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti, informativna emisija
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Najveći hrvatski mis teriji, zabavni talk show
 20.55 Crna ovca, igrani film, horor komedija
 22.25 Chuck, akcijska serija
 23.20 Vijesti
 23.30 Noć pokera, show
 01.05 Jedan jedini, igrani film, znanstveno-fantastični /akcijski
 02.20 Noć pokera, show
 03.55 Astro show, emisija

**SRIJEDA
23.9.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.10 - Dolina sunca
 09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Svijet ljekovitog bilja: Indonezijski recepti - Čudesni vrt ljekovitog bilja u Jakarti
 10.41 - Megacities: New York, dokumentarna serija
 11.08 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 11.12 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 1, serija
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Riječ i život
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo
 17.20 - Hrvatska uživo
 17.25 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
 17.30 - Najslabija karika, kviz
 18.10 - Kuhajte s Anom
 18.25 - Dolina sunca
 19.15 - LOTO 7/39
 19.20 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - šangajsko podne, film
 22.30 - Burzovno izvješće
 22.40 - Otvoreno
 23.35 - Vijesti
 23.50 - Poslovne vijesti
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.05 - e-Hrvatska
 00.45 - Znanstvene vijesti
 01.00 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 01.45 - Ksena - princeza ratnica 3, serija
 02.30 - Velemajstor 2, serija
 03.15 - Skica za portret
 03.25 - Reprizni program
 04.05 - Paralele
 04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Silvester i Čiči, crtana

serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Glazbeceda
 --- - Vitaminix
 --- - Mali crveni traktor
 08.10 - Obrazovna emisija za djecu
 08.40 - Moji su roditelji izvan zemalji
 09.05 - Na prvi pogled, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora I L I
 10.00 - Reprizni program
 12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta
 13.30 - Dragi Johnne 3, serija
 13.55 - Prijatelji 5, serija
 14.20 - Ksena - princeza ratnica 3, serija
 15.03 - Kuhajte s Anom
 15.15 - TV vrtić
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 17.05 - e-Hrvatska
 17.45 - Znanstvene vijesti
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.17 - Vrijeme
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 4, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 17, serija
 19.30 - VIP Music Club
 20.02 - Večeras...
 20.05 - Dokumentarni film
 21.40 - Vijesti na Drugom
 21.52 - Vrijeme
 21.55 - Velemajstor 2, serija
 22.45 - Ciklus azijskog filma: film
 00.20 - Ljiljani, serija
 01.10 - Kraj programa

05:20 Lude 70-e, serija
 06:20 Kralj Queensa, serija
 07:20 Fifi i cvjetno društvo
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Tomica i prijatelji
 08:20 Bumba, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:50 Rebelde, serija
 11:50 Otvori svoje srce, serija
 12:50 IN magazin
 13:30 Inspektor Rex, serija
 14:30 Najbolje godine, serija
 15:30 Samo prijatelji, film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:30 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Lud, zbunjen, normalan
 21:30 Bračne vode, serija
 22:00 Vijesti
 22:15 Seinfeld, serija
 22:45 Baywatch, serija
 23:40 Život na sjeveru, serija
 00:35 Ezo TV, tarot show
 01:35 Ubojstvo nedužnih, film

03:35 Seinfeld, serija
04:00 Život na sjeveru, serija
04:45 IN magazin
05:30 Kraj programa

07.25 Pink Panther, serija
07.40 SpužvaBob Skockani
08.00 Punom parom, kulinarni izazov
08.25 Korak po korak, serija
08.55 Pod istim krovom, serija
09.40 Astro show, emisija
11.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
12.10 U dobru i zlu, serija
12.40 Rat u kući, serija
13.05 Ekkluziv, magazin
13.20 Večera za 5, emisija
13.50 Tajna čokolade
14.45 Heroji iz strasti, dramska serija (dvije epizode)
16.20 Korak po korak, serija
16.50 Pod istim krovom, serija
17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.40 U dobru i zlu, serija
18.05 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5
19.35 Punom parom
20.00 CSI, serija
21.40 Kost, serija
22.30 Stvorenja, serija
23.25 Vijesti
23.35 Red Bull Air Race: Porto
00.10 Noć pokera, show
01.30 Crna ovca, igrani film, horor komedija
03.00 Noć pokera, show
04.35 Astro show, emisija

ČETVRTAK 24.9.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Riječ i život
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.10 - Dolina sunca
09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.15 - Megacities: Cairo, dokumentarna serija
10.41 - Megacities: Shanghai, dokumentarna serija
11.10 - Oprah Show
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.15 - HP - gdje ste vi, tu je i vaša pošta
13.20 - McLeodove kćeri 1, serija
14.10 - Vijesti
14.25 - TV kalendar
14.40 - Trenutak spoznaje
15.35 - Domaći dokumentarni film
16.10 - Hrvatska uživo
17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.30 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kuhajte s Anom
18.30 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.05 - ZABA - 90 sekundi

20.10 - Tko želi biti milijunaš?, nica 3, serija
21.10 - Dossier.hr
22.00 - Pola ure kulture
22.25 - Burzovno izvješće
22.35 - Otvoreno
23.30 - Vijesti
23.45 - Poslovne vijesti
23.50 - Vijesti iz kulture
00.00 - Indeks, emisija o školstvu
00.55 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
01.40 - Ksenia - princeza rat nica 3, serija
02.25 - Bez traga 5, serija
03.10 - Skica za portret
03.25 - Domaći dokumentarni film
03.55 - Dossier.hr
04.40 - Pola ure kulture
05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
06.55 - Žderonja, crtana serija
07.15 - Silvester i Čiči
07.40 - TV vrtić:
--- - Zeko Peko
--- - Priča o Tracy Beaker
08.10 - Obrazovna emisija za djecu
08.40 - Moji su roditelji izvan zemaljski, serija za djecu
09.05 - Na prvi pogled
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora I L I
10.00 - Reprizni program
12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta
13.30 - Dragi John 3
13.55 - Prijatelji 5, serija
14.20 - Ksenia - princeza rat

15.03 - Kuhajte s Anom
15.15 - TV vrtić
15.45 - Kokice
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
17.05 - Indeks
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 4, humoristična serija
19.08 - Simpsoni 17, serija
19.30 - VIP Music Club
20.02 - Večeras...
20.05 - Vjenčanje iz vedra neba
21.50 - Vici s ljubavlju - Đani Stipaničević i gosti
23.25 - Vijesti na Drugom
23.40 - Bez traga 5, serija
00.30 - Vip Music Club LP
02.30 - Kraj programa
05.20 Lude 70-e, serija
06.20 Kralj Queensa, serija

07.20 Fifi i cvjetno društvo
07.50 Roary, crtana serija
08.05 Tomica i prijatelji
08.20 Bumba, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.40 Rebelde, serija
11.40 Otvori svoje srce, serija
12.40 IN magazin
13.20 Inspektor Rex, serija
14.20 Najbolje godine, serija
15.20 Borimo se do kraja
17.15 Vijesti Nove TV
17.30 Inspektor Rex, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Najbolje godine, serija
21.00 Trenutak istine
22.00 Provjereno

23:00 Vijesti
23:15 Seinfeld, serija
23:45 Baywatch, serija
00:40 Život na sjeveru, serija
01:35 Ezo TV, tarot show
02:35 Brzi na okidaču, film
04:00 Seinfeld, serija
04:25 Život na sjeveru, serija
05:10 Kraj programa

07.25 Pink Panther
07.40 SpužvaBob Skockani
08.00 Punom parom
08.25 Korak po korak
08.55 Pod istim krovom, serija
09.40 Astro show, emisija
11.45 Kako sam upoznao vašu majku serija
12.10 U dobru i zlu, serija
12.40 Rat u kući, serija
13.05 Ekkluziv, magazin
13.20 Večera za 5
13.50 Tajna čokolade
14.45 Heroji iz strasti, dramska serija (dvije epizode)
16.20 Korak po korak, serija
16.50 Pod istim krovom, serija
17.15 Kako sam upoznao vašu majku, humoristična serija
17.40 U dobru i zlu, serija
18.05 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5
19.35 Punom parom,
20.00 Ljubav je na selu
20.55 Uvod u anatomiju
21.45 Kućanice,
23.30 Vijesti
23.40 Noć pokera, show
01.15 CSI, serija
02.45 Kost, serija
03.30 Astro show

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spekter, također nedjeljom u 13 sati.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kvskoutlet.com

1999		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052</																																																

© 2000 Blackwell Science Ltd, *Journal of Internal Medicine* 247: 399–405